

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ, ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ

ΔΙΑΠΟΙΜΑΝΣΕΩΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ

ΑΓΩΓΗΣ, ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ: ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟΥ
ΤΗΣ ΠΕΙΡΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΩΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΟ ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΟ ΚΟΣΜΟ**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ:

ΜΑΡΙΝΟΣ (π. ΝΗΦΩΝ) Χ. ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΡΙΘ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 17504

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ : ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΓΑΪΤΑΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΕΤΟΣ 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
SUMMARY.....	7
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
A. ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ.....	16
B. ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΘΕΟΛΟΓΙΑ..	18
Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"	26
Δ. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"	41
Ε. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ" ..	43
ΣΤ. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ, Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΩΝ Μ.Μ.Ε. ΝΑ ΚΑΘΟΡΙΖΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΥΤΩΝ.....	52
Ζ. Η ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΑ, ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	54
Η. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ.....	61
Θ. Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ.....	64
Ι. ΑΥΤΟΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ Η "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"	70
ΙΑ. Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ ΚΑΙ Ο Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"	75

ΙΒ. Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΉ ΕΚΚΛΗΣΙΑ".....	78
ΙΓ. ΟΙ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟΝ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ".....	101
ΙΔ. ΕΡΕΥΝΑ.....	105
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	128
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	133
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	143

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

μεταμοντερνισμός, μετανεωτερικότητα, μικρές αφηγήσεις, μεγάλες αφηγήσεις, ραδιοφωνικός σταθμός "Πειραιϊκή Εκκλησία", Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, επικοινωνία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο μεταμοντερνισμός χαρακτηρίζεται από μια δυσπιστία ως προς τις αξίες του Δυτικού πολιτισμού. Αρνείται τις μεγάλες αφηγήσεις και δέχεται μόνο τις μικρές. Οι αυθεντίες δεν υπάρχουν. Όλα τίθενται υπό αίρεσιν. Η αλήθεια, η ηθική, η λογική, η πρόοδος, η γραμμική αντίληψη της ιστορίας, η επιστήμη, η γνώση, η αντικειμενικότητα, οι μεγάλες ιδέες, η ατομική ελευθερία, η ισότητα, η ενότητα πρέπει στη μετανεωτερικότητα να αντιμετωπιστούν από μία άλλη οπτική γωνία, γιατί μέχρι τώρα χρησιμοποιήθηκαν από την εξουσία ως μέσα χειραγώγησης και καταπίεσης των λαών. Ο καθένας μπορεί να δίνει το δικό του νόημα στις λέξεις και τις ιδέες, να έχει τη δική του ηθική και να πορεύεται σύμφωνα με τη δική του αλήθεια. Οι διαφορετικές αφηγήσεις του καθενός συνθέτουν ένα πολυφωνικό και πλουραλιστικό κόσμο.

Καταλαβαίνουμε ότι ο μεταμοντερνισμός με το κριτικό, δύσπιστο πνεύμα που κοιτάζει το παρελθόν, δεν μπορεί να αποδεχθεί την αυθεντία ή την αλήθεια της πίστης. Είναι τραγικό για αυτόν η αποδοχή της Αλήθειας ως Πρόσωπο και μάλιστα μιας Αλήθειας που μπορεί να βάζει όρια στον άνθρωπο, έστω και στα πλαίσια της ελεύθερης αποδοχής αυτής. Ο μετανεωτερισμός έχει ως εχθρό του τον δογματισμό. Ο άνθρωπος της σημερινής κοινωνίας θα πρέπει να απομακρυνθεί από τους φραγμούς των θρησκειών και να αναζητήσει μόνο ότι τον ενώνει με τους άλλους ανθρώπους.

Ο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" αντιστέκεται, παραμένει παραδοσιακά στις ηθικές, πνευματικές αξίες όπως περιγράφονται στο Ευαγγέλιο. Συνεχίζει να προβάλλει ως κέντρο ζωής του ανθρώπου, της οικογένειας αλλά και της κοινωνίας, τον Χριστό. Η επικοινωνία για το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο χάνει την πρόθεση "επί" και μετατρέπεται σε "κοινωνία".

Κοινωνία αγάπης τόσο με τον Τριαδικό Θεό, όσο και με τους ανθρώπους. Αποτελεί την συνέχεια της ευχαριστιακής σύναξης, μιας σύναξης που στηρίζεται στο Σώμα και το Αίμα του Ιησού Χριστού, όπως αυτά παραδόθηκαν από τον ίδιο για την πλήρη ένωση Αυτού με τον άνθρωπο. Παραμένει αμετακίνητο, όσο και αν μεταβάλλεται ο κόσμος γύρω μας. "Διαφημίζει" τον μοναδικό σκοπό της ζωής του ανθρώπου που είναι η κατα χάριν Θέωση.

SUMMARY

The postmodernist movement is characterized by a distrust of the values of Western culture. He rejects the big narratives and accepts only the small ones. Authorities no longer exist and everything is examined. Everyone can give their own meaning to words and ideas, have their own ethics and follow their own truth. Everyone's different narratives create a polyphonic and pluralistic world. Postmodernism having a critical thought over the past, cannot accept the authority or truth of the faith. This movement cannot accept the Truth as a Person and moreover a Truth that can set limits on man even within his free acceptance. The postmodern man should move away from the limits of religions and seek only his unification with other people. The radio station "Peiraikei Ekklisia" resists and remains traditionally on moral spiritual values as described in the Gospel. He continues to project Christ as the center of life of the man. The purpose of the ecclesiastical radio is to construct a relationship of love between the God and the people. "Peiraikei Ekklisia" promotes the unique purpose of human life which is the deification by grace.

Συντομογραφίες:

δηλ.	δηλαδή
εκδ./έκδ.	εκδόσεις/έκδοσις.
επιμ.	επιμέλεια.
Ο.π.	Όπως παραπάνω
P.G.	J.-P. Migne, Patrologia cursus completus, Series Graeca, τόμ. 1-161, Paris 1857-1866.
Π Ε	Πειραιϊκή Εκκλησία, μηνιαίο περιοδικό Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, Πειραιεύς 1990 κ.ε.
ρ/σ	ραδιοφωνικός σταθμός
σελ.	σελίδα.
τ.	τεύχος.
τομ.	τόμος.
υποσημ.	υποσημείωση.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στον μεταμοντέρνο κόσμο της πληροφορίας, της σύγχυσης, των μικρών αφηγήσεων, της απόρριψης του παλαιού και των μεγάλων αφηγήσεων, της μη αποδοχής κάθε αυθεντίας, το Εκκλησιαστικό ραδιόφωνο "Πειραιϊκή Εκκλησία" 91,2 δίνει τη δική του μαρτυρία. Είναι ο ρ/σ της Αλήθειας. Εξαγγέλλει στα πέρατα της οικουμένης τον ευαγγελικό λόγο. Μεταδίδει την ορθόδοξη πίστη, έτσι όπως την κατέχει η Εκκλησία μας και όπως αυτή παραδίδεται μέσω της Ιερής Παράδοσης και της Αγίας Γραφής. Ο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" ομολογεί τον Υιό του Θεού και το θέλημά Του στη Νέα Εποχή, που κυριαρχεί ο άκρατος συγκρητισμός και που όλα τίθενται σε άμεση κριτική, ιδιαίτερος όταν κάτι ξεφεύγει από τα όρια του ορθολογισμού και της επιστήμης. Για αυτούς τους λόγους ο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" αποτελεί το καύχημα της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς. Έχει παγκόσμιο κύρος, αφού ακροάται από Ορθόδοξους Χριστιανούς, όπου και αν βρίσκονται στον πλανήτη και μιλά στις ψυχές τους.

Δεν θα μπορούσε, λοιπόν, αυτό το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο του Πειραιά να μείνει αδιάφορο από την έρευνα στα πλαίσια της επικοινωνιακής θεολογίας.

Θα ήθελα εκ βάθους καρδιάς να ευχαριστήσω όλους αυτούς που συμμετείχαν στην έρευνα αυτή. Πρωτίστως τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Πειραιώς κ.κ. Σεραφείμ, ο οποίος μου χορήγησε την ευλογία να ασχοληθώ με τις μεταπτυχιακές σπουδές, αλλά και την άδειά του να μελετήσω τα αρχεία της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς και του ρ/σ, καθώς και να διεξάγω δημοσκόπηση στις ενορίες της Μητροπόλεώς μας. Οφείλουμε, νομίζω όλοι, ευγνωμοσύνη στον ποιμένα μας, κ.κ. Σεραφείμ, γιατί είναι αυτός που όχι μόνο συνέχισε το έργο της "Πειραιϊκής Εκκλησίας", αλλά ως νέος κτίτορας αυτής, μετέφερε τον σταθμό στο νέο κτίριο με τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις, αντικατέστησε όλα τα

μηχανήματα εκπομπής με καινούργια και τοποθέτησε ειδικούς αναμεταδότες, ώστε το σήμα να φθάνει "καμπάνα" σε όλο το Λεκανοπέδιο, ιδιαίτερος σε σημεία της Αττικής που, δυστυχώς, μέχρι πρόσφατα στερούνταν καλού σήματος. Με τις εργώδεις και νυχθήμερες προσπάθειές του, το σήμα της "Πειραιϊκής Εκκλησίας", μεταδίδεται *urbi et orbi*, όχι μόνο στην πόλη του Πειραιά, όχι μόνο στο λεκανοπέδιο της Αττικής, όχι μόνο στην ελληνική επικράτεια, αλλά σε όλο τον κόσμο, είτε μέσω δορυφόρου, είτε μέσω του διαδικτύου. Ο Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας εμπνέει με τον λόγο και το παράδειγμά του, τους ιερείς, το προσωπικό, τους παραγωγούς και όλους τους εθελοντές, ώστε να συνεχίζεται αδιάπτωτα αυτή η ποιμαντική διακονία της μετάδοσης του μηνύματος της Ορθοδοξίας μέσω των ραδιοκυμάτων.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον ελλογιμότατο και εκλεκτό καθηγητή μου, κύριο Γαϊτάνη Βασίλειο, που κατάφερε να μας μνήσει στη σύγχρονη επιστήμη της επικοινωνιακής θεολογίας, μιας και η εποχή μας χαρακτηρίζεται από τον καταιγισμό της πληροφόρησης και την κυριαρχία των Μ.Μ.Ε.. Ο κύριος Γαϊτάνης δεν παρέχει μόνο στείρες γνώσεις, αλλά είναι ένας βιωματικός θεολόγος, ένας άνθρωπος του Θεού, που ομολογεί την ορθόδοξη πίστη μέσα στην πανεπιστημιακή κοινότητα. Το σπουδαιότερο δε ότι "υιοθετεί" τους φοιτητές του και νοιάζεται για αυτούς σε όλα τα επίπεδα που μπορεί να τους προσφέρει. Τον ευχαριστώ για την άπλετη βοήθειά του στις σπουδές μου αλλά και στην παρούσα εργασία.

Ευγνώμονες ευχαριστίες εκφράζω προς τους Νικόλαο Σαχτούρη, υποψήφιο διδάκτορα του Πανεπιστημίου Πειραιά στον τομέα μάρκετινγκ και τον Γεώργιο Χατζηστέλιο, Δρ ΕΜΠ Υπεύθυνο ποιότητας μετροτεχνικού εργαστηρίου στον Τομέα της Βιομηχανικής Διοίκησης και της Επιχειρησιακής Έρευνας, για τη συμβολή τους στη δημιουργία και

επεξεργασία των δεδομένων της δημοσκόπησης. Τέλος, εκφράζω την ευχή ο Τριαδικός Θεός να χορηγεί πάντοτε την ευλογία Του στο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", ώστε αυτός να παραμένει στο στερέωμα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και για τις επόμενες γενιές και να υπενθυμίζει σε όλους τους ακροατές την Αιώνιο Ζωή και το μέγα έλεος του Κυρίου μας.

Αρχιμανδρίτης Νήφων Χ. Καπογιάννης
Πρωτοσύγκελλος Ιερός Μητροπόλεως Πειραιώς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Απ. Παύλος προτρέπει τον Τιμόθεο, στην Β' επιστολή του προς αυτόν, να επιτελεί διαρκώς το ποιμαντικό του έργο και να διαδίδει τον λόγο του Θεού στους ανθρώπους, γιατί όπως χαρακτηριστικά αναφέρει: "θα έρθουν δύσκολες μέρες που όλα θα αμφισβητούνται και οι άνθρωποι θα ιδιωτεύουν στην πίστη". Του γράφει: "Κήρυξε τον λόγο του Θεού, στάσου επιτηρητής και καθοδηγητής στους ακροατές σου, όχι μόνο στις κατάλληλες περιστάσεις, αλλά και σε εκείνες που φαίνονται ακατάλληλες. Ελεγξε, επίπληξε, παρηγόρησε με κάθε μακροθυμία, με κάθε μέθοδο διδασκαλίας. Πρέπει ακούραστα να επιτελείς το έργο σου, διότι θα έρθει καιρός που οι άνθρωποι δεν θα ανέχονται την υγιή και ορθή διδασκαλία, αλλά σύμφωνα με τις δικές τους επιθυμίες θα διαλέγουν για αυτούς διδασκάλους, οι οποίοι θα τους τέρπουν την ακοή. Θα αποστρέψουν την ακοή τους από την αλήθεια και θα πιστέψουν σε μύθους. Εσύ όμως επαγρύπνησε, κακοπάθησε, κοπίασε, κάνε έργο ευαγγελιστού και φέρε εις πλήρες και αίσιον πέρας τη διακονία σου"¹.

Σύμφωνα με τα λόγια του Αποστόλου Παύλου αυτό που έχει να κάνει η Εκκλησία είναι να χρησιμοποιεί κάθε μέσο και κάθε μέθοδο για να κηρύξει Ιησού Χριστό Σταυρωμένο και Αναστημένο. Δεν θα μπορούσε, λοιπόν, το έργο του ευαγγελισμού να αποστασιοποιηθεί από τα σύγχρονα μέσα που μεταδίδουν τον λόγο και την πληροφορία, για να μπορέσει το μήνυμα της πίστης να διαδοθεί σε όλη την οικουμένη, σύμφωνα με την παραγγελία του Κυρίου μας: "Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αυτούς τηρείν πάντα οσα ενετειλάμην υμίν"², δεν αρκεί μόνο η ιεραποστολική δράση με τον παλαιό τρόπο της φυσικής

---

¹ Β' Τιμ. 4:2-5

² Ματθ. 28: 19-20

παρουσίας. Τα Μ.Μ.Ε. δίνουν πλέον τη δυνατότητα η παρουσία του κάθε ιεραποστόλου να γίνεται ταυτόχρονα σε πολλούς χώρους, μέσα στα σπίτια, τις οικογένειες, τα αυτοκίνητα, τους χώρους εργασίας κτλ.. Ο σπόρος του Ευαγγελίου, "η ευχάριστη είδηση" μπορεί να πέσει ταυτόχρονα σε διαφορετικούς ανθρώπους ανά την οικουμένη και να καρποφορήσει ανάλογα με το πόσο γόνιμο χωράφι της ψυχής θα συναντήσει.

Ακόμα πιο βασικό είναι η προειδοποίηση του Αποστόλου στον Τιμόθεο: *"οι άνθρωποι δεν θα θελήσουν την αλήθεια. Θα θελήσουν να βρουν τη δική τους "ψεύτικη αλήθεια". Θα αρχίσουν να ιδιωτεύουν στην πίστη, θα στηρίζονται στα λόγια αυτών που θα τους τέρπουν την ακοή και θα εξάγουν τα δικά τους συμπεράσματα".* Άκρως προφητικός ο λόγος του Πρωτοκορυφαίου Αποστόλου, ιδιαίτερα για την εποχή μας. Ο μεταμοντέρνος κόσμος αμφισβητεί κάθε αυθεντία. Απορρίπτει την αλήθεια, δεν δέχεται κανένα δογματισμό, δεν στηρίζεται στη μεταφυσική προοπτική των πραγμάτων. Για τη Νέα Εποχή δεν υπάρχει μία αλήθεια αλλά πολλές. Όποια βολεύει τον καθένα. Το χειρότερο βέβαια είναι ότι το ψέμα και η απόρριψη της Απόλυτης Αλήθειας μεταδίδεται στις ψυχές των ανθρώπων, με αποτέλεσμα πολλοί να πλανώνται και να πλανούν και άλλους. *"Πονηροί άνθρωποι και γόητες προκόψουσιν επί το χείρον πλανώντες και πλανώμενοι"*³.

Ακολουθώντας το παράδειγμα του Τιμόθεου, η Εκκλησία θα πρέπει να επαγρυπνά, να κοπιάζει, να στηρίζει τους ανθρώπους, να παρουσιάζει το ποιμαντικό της έργο και να εξαγγέλλει το μήνυμα του Ευαγγελίου, ειδικά τώρα που όλα αμφισβητούνται. Το ραδιόφωνο της "Πειραιϊκής Εκκλησίας" ακολουθώντας την αποστολική προτροπή, ήδη από τη δεκαετία του 1980, δίνει τη δική του παρουσία ανάμεσα στα Μ.Μ.Ε.. Στέκεται αγέρωχο μπροστά στη μετανεωτερικότητα διατηρώντας όλα αυτά τα χρόνια, την

---

³ Β' Τιμ. 3:13

πνευματικότητα που αρμόζει σε ένα εκκλησιαστικό ραδιόφωνο, αποφεύγοντας την εκκοσμίκευση και διαδίδοντας σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης τον Λόγο του Θεού, τη Μοναδική Αλήθεια που είναι το Θεανδρικό Πρόσωπο του Κυρίου Ιησού Χριστού.

Σε αυτήν τη μελέτη θα ασχοληθούμε με το ραδιόφωνο που μιλά στην ψυχή μας (όπως ακριβώς είναι το σύνθημα του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία") και θα δούμε την παρουσία του μέσα στο μεταμοντέρνο κόσμο, αλλά και την προσφορά του μέσα στις ψυχές των ανθρώπων και στο εν γένει ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας. Η προσφορά, βέβαια, στις ψυχές των ανθρώπων δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να μετρηθεί. Δεν μπορεί να τοποθετηθεί στη ζυγαριά και να ζυγισθεί. Ούτε βέβαια υπάρχει μονάδα μέτρησης που να χαρακτηρίζει το έργο αυτό. Μόνο ο Τριαδικός Θεός είναι ικανός να το μετρήσει. Αυτός ευλογεί, Αυτός επιτρέπει, Αυτός καλλιεργεί, Αυτός εμπνέει, Αυτός καθοδηγεί, Αυτός δίνει τη δυνατότητα της καρποφορίας, Αυτός παιδαγωγεί, Αυτός ποιεί τη συγκομιδή. Το ραδιόφωνο ως εργάτης στον αμπελώνα του Κυρίου απλώς δανείζει στον Κύριο, τη διάθεση, τον κόπο, τα χείλη και τη γλώσσα, την αγάπη, μετέχοντας στη θεανθρώπινη συνέργεια για τη σωτηρία. Δεν θα μπορούσαμε απόλυτα να παρουσιάσουμε την προσφορά της "Πειραϊκής Εκκλησίας", αλλά σε αδρές γραμμές να ψηλαφήσουμε το γεγονός ιστορικά, ποιμαντικά, καταγράφοντας τις μαρτυρίες των ανθρώπων μέσα στα πλαίσια της επικοινωνιακής θεολογίας.

Αρχικά, θα αναφερθούμε στα χαρακτηριστικά της μεταμοντέρνας εποχής μέσα στην οποία ζούμε. Στη συνέχεια θα δούμε την επίδραση της μετανεωτερικότητας στη θεολογία και την εν γένει πίστη των ανθρώπων. Έπειτα, θα μιλήσουμε για την επικοινωνία σε σχέση με τον ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", αλλά και τους μεγάλους μελετητές M. McLuhan, H. Lasswell, J. Thompson κ.α. Με βάση όλα αυτά θα ανακαλύψουμε τον σκοπό της δημιουργίας του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου, θα δώσουμε ένα σύντομο

ιστορικό για την "Πειραϊκή Εκκλησία", θα μελετήσουμε τα φαινόμενα της ιδιοκτησίας, της ειδησεογραφίας, της διαφήμισης, της ακροαματικότητας και πώς αυτά επηρεάζουν τα Μ.Μ.Ε., αλλά και το εξεταζόμενο εκκλησιαστικό ραδιόφωνο. Κατόπιν, θα δούμε τη φυσιογνωμία και το περιεχόμενο των εκπομπών της "Πειραϊκή Εκκλησία". Θα αναφερθούμε στον εθελοντισμό που διακρίνει αυτό το ραδιόφωνο, αλλά και τον Άγιο Πορφύριο που είναι ο προστάτης του. Το μεγάλο γεγονός που κυριαρχεί στην μεταμοντέρνα εποχή και που έχει σχέση με την ψυχή του ανθρώπου είναι η αυτοπραγμάτωση ή αλλιώς αυτοβελτίωση. Πόσο επηρεάζει αυτή τους χριστιανούς και πώς στέκεται η "Πειραϊκή Εκκλησία" απέναντι σε αυτήν; Έπειτα το πιο δύσκολο κομμάτι είναι η αποτίμηση της προσφοράς του ρ/σ στον άνθρωπο. Στο τέλος, θα δούμε, τί λένε οι ίδιοι οι ακροατές για αυτόν και σε αυτό το κομμάτι εντάσσεται η έρευνα- δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε στην Ι.Μ. Πειραιώς. Στον επίλογο θα καταλήξουμε στα συμπεράσματα όλης αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας.

A. ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ

Ο Μεταμοντερνισμός είναι το κίνημα που ακολούθησε του μοντερνισμού. Αποτελεί αισθητική, λογοτεχνική, πολιτική, κοινωνιολογική, φιλοσοφική, νέα κουλτούρα. Μια νέα προσέγγιση όλων των πτυχών της ανθρώπινης ζωής σε πολιτιστικό και πνευματικό επίπεδο. Αντιδρά στις φόρμες του μοντέρνου και επιζητά πρωτότυπες συνθέσεις. Εμφανίζεται σαν ακραίος σχετικισμός στις αξίες, στην επιστημονική μέθοδο και σαν απόρριψη της αντικειμενικότητας⁴.

Ένα παράδοξο φαινόμενο συναντά κανείς στο μεταμοντερνισμό. Από τη μια αποτελεί φυσιολογικό επακόλουθο της νίκης και της ολοκλήρωσης του νεωτερικού πολιτισμού. Ο δυτικός πολιτισμός είναι αποδεκτός από όλα τα μήκη και πλάτη της γης και όλος ο κόσμος τείνει προς την παγκοσμιοποίηση και την πολιτιστική ομογενοποίηση. Απ' την άλλη η μετανεωτερικότητα μπορεί να χαρακτηριστεί ως η βόμβα στα θεμέλια του νεωτερικού. Το νεωτερικό παράδειγμα έχει ξεπερασθεί. Το λογικοκρατούμενο κλίμα είναι παρελθόν. Οι αρχές της νεωτερικότητας τελούν υπό αμφισβήτηση. Ο μεταμοντέρνος άνθρωπος φεύγει από τα όρια της λογικής και ξεπερνά τα σύνορα της απόλυτης αλήθειας. Είναι ένα όν εξελισσόμενο και όχι ένα σταθερό στις απόψεις του. Όλα κρίνονται, όλα αλλάζουν και όλα μεταβάλλονται. Η άυλη και εικονική πραγματικότητα επηρεάζει κατά πολύ τη συμπεριφορά των ανθρώπων: "σχεσιοκρατική, σχετικιστική, συμβατικιστική, αντιφατική-μεταβαλλόμενη ή μεταμοντέρνα νοηματοδότηση του υποκειμένου τοποθετείται στους αντίποδες της νευτώνειας ατομοκρατικής νεωτερικής νοηματοδότησης"⁵.

Δεν υπάρχει μία αλήθεια αλλά πολλές, και κανείς δεν μπορεί να αποδείξει ποιά από όλες είναι η πραγματική, αφού δεν υπάρχει "απόλυτη

---

⁴ "Μεταμοντερνισμός".

⁵ Θ. Ζιάκας, "Έλληνισμός, Χριστιανισμός, Μεταμοντερνισμός"

αλήθεια". Ο καθένας στο διάβα της ζωής αναζητά τη δική του αλήθεια και αυτή είναι η πραγματικότητα για αυτόν. Το ίδιο συμβαίνει και με τις αρχές, καμιά δεν έχει υπερβατική αυθεντία. Είναι σαν να "σερφάρει πάνω στα κοινωνικά κύματα ακολουθώντας τον ρυθμό τους και τις απρόβλεπτες ριπές του ανέμου. Αλλά ο εαυτός του δεν υπάρχει πιά. Είναι το ίδιο το κοινωνικό κύμα που μέσα από αυτόν ονειρεύεται εαυτότητα"⁶.

---

⁶ ο.π.

B. ΜΕΤΑΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΗΤΑ - ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΗ

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Ο συγγραφέας του μετανεωτερικού κινήματος F. Lyotard περιγράφει τα χαρακτηριστικά του συγχρόνου κόσμου. Αναφέρει ότι όλες οι εκφάνσεις του νεωτερικού πνεύματος όπως η δημοκρατία, η πολιτική, η οικονομία, ο εξορθολογισμός του κράτους και της καθημερινής ζωής, η αυτονόμηση της επιστήμης από την τέχνη, το φυσικό δίκαιο, οι διάφορες ιδεολογίες που αποτελούν τις "μεγάλες αφηγήσεις", όπως ακριβώς τις αποκαλεί ο F. Lyotard έχουν χάσει το κύρος τους. Δεν αποτελούν τις απόλυτες αυθεντίες. Δεν υπάρχει καμία μορφή δογματισμού στον μεταμοντέρνο κόσμο και τη θέση των "μεγάλων αφηγήσεων" τείνουν να πάρουν οι "μικρές αφηγήσεις", δηλ. οι μικρές αλήθειες, η έλλειψη της αυθεντίας, οι πρακτικές θεωρήσεις που ποικίλλουν ανάλογα τον τόπο, τον χρόνο, την περίπτωση και αποσκοπούν στη λύση προβλημάτων τοπικού ενδιαφέροντος. Σε καμία περίπτωση δεν έχουν καθολική ισχύ. Στα πλαίσια αυτά κάθε μορφή εξουσίας τίθεται σε αμφισβήτηση θεωρεί τυραννία το αυτονόητο απορρίπτοντας τον αυταρχισμό, τον ολοκληρωτισμό και αναπτύσσει ένα αντιεξουσιαστικό ήθος. Παράλληλα ενθαρρύνει το δικαίωμα της ατομικής επιλογής και της αυτονόμησης από κάθε λογική ή παραδεκτή άποψη.

Ο ίδιος ο πολιτισμός τίθεται σε αμφισβήτηση. Καταργούνται τα όρια και τα σύνορα του. Τίποτα δεν ανήκει σε κανέναν. Κανένα πολιτισμικό γεγονός δεν μπορεί να περιοριστεί ή να θεωρηθεί αυθεντία, αλλά προάγεται η πολυπολιτισμικότητα και η πολυσυλλεκτικότητα. Δεν υπάρχει μία αλήθεια αλλά πολλές μικρές αλήθειες που καλούν σε μία νέα σύνθεση σε όλα τα επίπεδα, οικονομικό, πολιτικό, πολιτισμικό και θρησκευτικό. Το μεταμοντέρνο πνεύμα προσδοκά μια παγκοσμιοποιημένη ανθρωπότητα, που βέβαια θα σέβεται απόλυτα την ετερότητα. Η κεντρική ιδέα που κυριαρχεί είναι "ένότητα εν τῇ

διαφορετικότητα". Αυτή θα οδηγήσει στην καρποφορία. Ο F. Lyotard αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η πληροφορία είναι η κινητήρια δύναμη του πολιτισμού, αλλά και η αιτία πολέμων του μέλλοντος. Επομένως, η μετανεωτερική εποχή είναι η εποχή της πληροφορίας⁷.

Ο κυβερνοχώρος (cyberspace), δυστυχώς, ασκεί όχι μόνο την επιρροή του, αλλά πολλές φορές και την επιβολή του σε πνευματικό αλλά και πολιτιστικό επίπεδο. Μεθοδεύεται η ψηφιακή μεταποίηση της ζωής και η άυλη πληροφορία κυριαρχεί. Στην κοινωνία του θεάματος τα M.M.E. δεν ενδιαφέρονται μόνο για τη μεταφορά των ειδήσεων ή απλά την ενημέρωση, αλλά πολύ περισσότερο επιδρώντας στη μαζική κουλτούρα εισάγουν μια οντολογική αλλαγή. Η φιλοσοφία δεν μπορεί να αντισταθεί στην άυλη μεταποίηση του όντος, του "είναι", της αλήθειας, του πρωτότυπου κτλ. Ακόμα και η ίδια η ζωή απειλείται να καταντήσει μία οπτικοποιημένη προσομοίωση. Ο καταναλωτισμός εδραιώνεται περισσότερο. Για να αποτερείς μέλος του κοινωνικού συνόλου πρέπει να καταναλώνεις. Ο J. Baudrillard αναφέρει: "Δεν καταναλώνουμε το αντικείμενο καθεαυτό (στην αξία χρήσης του) χειριζόμαστε πάντα τα αντικείμενα (με την ευρύτερη έννοια) ως σημεία που μας διακρίνουν είτε εντάσσοντάς μας στην ομάδα μας ως ιδεατή αναφορά είτε διαφοροποιώντας μας από την ομάδα μας με αναφορά σε μία ομάδα ανώτερης καταστατικής θέσης"⁸.

Στο κλίμα της μη αποδοχής της αυθεντίας, του δογματισμού και της Απόλυτης Αλήθειας κινείται η μετανεωτερικότητα στο χώρο του θρησκευτικού συναισθήματος. Ο Δ. Μπεκριδάκης καταγράφει τις αρχές του W. Bloom, επιφανούς εκπροσώπου του κινήματος ως εξής: "1. Κάθε μορφή ζωής, κάθε ύπαρξη, αποτελεί φανέρωση του Πνεύματος, του

---

⁷ Για περισσότερα βλ. J. F. Lyotard, *Η μεταμοντέρνα κατάσταση*, σελ. 29-37.

⁸ J. Baudrillard, *Η καταναλωτική κοινωνία*, σελ. 60-61.

Αγνώστου, της υπέρτατης συνειδητότητας στην οποία οι διάφοροι πολιτισμοί έδωσαν και διαφορετικό όνομα.

2. Ο σκοπός και η δυναμική κάθε ύπαρξης είναι να πραγματώσει πλήρως την αγάπη, τη σοφία και την πνευματική φώτιση.

3. Όλες οι θρησκείες είναι εκφράσεις της αυτής εσωτερικής πραγματικότητας.

4. Η ζωή, όπως την αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις ή μέσω της επιστήμης, δεν είναι παρά το εξωτερικό πέπλο που καλύπτει μια αόρατη εσωτερική και αιτιώδη πραγματικότητα.

5. Κατ' αναλογία τα ανθρώπινα πλάσματα έχουν διπλή φύση, αποτελούνται: πρώτον από μία εξωτερική και παροδική προσωπικότητα και δεύτερον από μία πολυδιάστατη εσωτερική πραγματικότητα η οποία αποκαλείται ψυχή ή ανώτερος εαυτός

6. Η ζωή είναι μία ενιαία μορφή ενέργειας, η οποία εκδηλώνεται μέσω των ποικίλων μορφών και καταστάσεων των όντων

7. Αφού τα πάντα συνεχονται από τη δύναμη αυτής της κοσμικής αγάπης, κάθε ον είναι από κοινού με τα άλλα υπεύθυνο για την κατάσταση του εαυτού του, του περιβάλλοντός του και της ίδιας της ζωής.

8. Οι πνευματικοί μας καθοδηγητές είναι εκείνες οι ψυχές που έχουν λυτρωθεί από τον κύκλο των μετενσαρκώσεων και αποτελούν εκφράσεις απροϋπόθετης αγάπης, σοφίας και φωτισμού. Μερικοί από αυτούς είναι πασίγνωστοι ως ιδρυτές των θρησκειών του κόσμου. Άλλοι είναι άγνωστοι και εργάζονται αοράτως.

9. Στην εποχή μας η εξέλιξη του πλανήτη και της ανθρωπότητας έχει φθάσει σε ένα σημείο στο οποίο συμβαίνει μια βαθιά πνευματική αλλαγή της ατομικής και συλλογικής συνειδητότητας. Για αυτό μιλάμε για "Νέα Εποχή". Τούτη η νέα συνειδητότητα ήλθε ως αποτέλεσμα της επιτυχημένης πραγμάτωσης αυτού που ορισμένοι αποκαλούν ενέργεια της κοσμικής

αγάπης. Πρόκειται για μια νέα ενστικτώδη κατανόηση της ιερότητας και πιο συγκεκριμένα του γεγονότος ότι τα πάντα συνδέονται μεταξύ τους.

10. Η νέα αυτή συνείδηση και κατανόηση της δυναμικής αλληλεξάρτησης όλων των μορφών ζωής αποδεικνύει, ότι είμαστε μέρη μιας εξελικτικής διαδικασίας, η οποία θα καταλήξει στην εγκαθίδρυση ενός εντελώς νέου πλανητικού πολιτισμού⁹.

Είναι απόλυτα λογικό, λοιπόν, να παρατηρείται το φαινόμενο της ατομικής ορθοδοξίας, αφού οι σύγχρονοι άνθρωποι πολλές φορές είναι ανυποψίαστοι για το τί είναι να είσαι μέλος της Εκκλησίας του Χριστού, μέλος του Σώματός Του. Παράλληλα μπορούν να αφήνουν τους εαυτούς τους να παρασύρονται από το συγκριτιστικό πνεύμα, την τάση της εκκοσμίκευσης και να εμπιστεύονται ό,τι περιέχει το καλάθι της νέας εποχής (αστρολογία, μαντείες, feng-shui, μετενσάρκωση, πρακτικές αυτοβελτίωσης, γιόγκα).

Στο "κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον" έχει μεγάλο ενδιαφέρον η ερώτηση που θέτει ο Πιλάτος στον Κύριό μας, Ιησού Χριστό, και πολύ περισσότερο η απάντηση που παίρνει από Αυτόν. Ρωτά ο Πιλάτος: "Εσύ, λοιπόν, είσαι Βασιλιάς" και η απάντηση: "Σύ λέγεις. Εγώ ήλθα στον κόσμο, για να μαρτυρήσω, να φανερώσω την αλήθεια, και όποιος αγαπάει την αλήθεια καταλαβαίνει τα λόγια μου". Στο άκουσμα αυτό ο μεταμοντερνισμός απαντά με τα ίδια λόγια που απάντησε ο Πιλάτος "Τί ἐστὶν ἀλήθεια;"¹⁰. Για τον Χριστιανισμό η αλήθεια είναι πρόσωπο, είναι το Θεανδρικό Πρόσωπο του Κυρίου μας, ο Οποῖος αποτελεί την Απόλυτη Αλήθεια. Αυτός είναι η Αλήθεια, Αυτός μίλησε για την Αλήθεια, Αυτός αποκάλυψε την Αλήθεια στον κόσμο και όποιος Τον αποδέχεται, ζει μέσα στην Αλήθεια, ζει μέσα στο Φως και όχι στο σκοτάδι του ψεύδους. Ο μεταμοντερνισμός δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι υπάρχει απόλυτη αλήθεια

---

⁹ Δ. Μπεκρινάκη, "Ο ανακυκλωμένος εαυτός", σελ. 192-193.

¹⁰ Ιωαν. 18:37.

ή ότι υπάρχει μια αλήθεια. Απορρίπτει οποιαδήποτε αυθεντία και αποδέχεται ότι υπάρχουν πολλές αλήθειες. Τα πάντα είναι απόλυτα σχετικά, ο καθένας μπορεί να έχει τη δική του αλήθεια, ο καθένας μπορεί να στηρίζει τη δική του άποψη, χωρίς κανένα δογματισμό. Για κάθε μεταμοντέρνο σκεπτικιστή το δόγμα είναι: μία είναι η αλήθεια, ότι δεν υπάρχει αλήθεια¹¹.

Η αμφισβήτηση της αυθεντίας είναι γεγονός. Έρχεται να πλήξει ακόμη και την θεόπνευστη Αγία Γραφή, την Ιερά Παράδοση, τους Αγιοπνευματικούς Πατέρες της Εκκλησίας, αλλά και κάθε τι που μπορεί να θεωρηθεί ως δεδομένο. Ο καθένας μπορεί να έχει τη δική του λογική, αυτό που για τον ένα θεωρείται λογικό, δεν αποτελεί λογική για τον άλλο, άρα για τη μετανεωτερική κίνηση, η θεοπνευστία της Εκκλησίας αποτελεί πρόβλημα. Πώς, άλλωστε, να μην αποτελεί πρόβλημα, αφού υιοθετεί προτεσταντικούς τρόπους ερμηνείας των πραγμάτων και προσπαθεί με τη λογική να ερμηνεύσει το υπέρλογο; Τελικά, καταλήγει στο να απορρίψει την ίδια την Αποκάλυψη του Θεού στον άνθρωπο.

Σαν τραγική συνέπεια έρχεται η ίδια η κατάρρευση της λογικής, αφού όλα είναι αποδεκτά και αφού οι όροι "λογική" και "παράλογο" μπορούν για τον μοντερνισμό να αποδειχθούν εργαλεία για τον κοινωνικό έλεγχο, την καταστολή, ακόμη και τον περιορισμό της ελευθερίας του ατόμου. Η απόρριψη αυτή, της Απόλυτης Αλήθειας, οδηγεί τη μεταμοντέρνα κοινωνία στην απελευθέρωση των περιοριστικών φραγμών. Οτιδήποτε μπορεί να είναι αποδεκτό.

Η διαφορετικότητα, ένας όρος πολυσυζητημένος στην εποχή μας, αποτελεί κοινωνικό αγαθό, αποτελεί τρόπο συμπεριφοράς, τρόπο ζωής, επιλογής που μπορεί να αντιτίθεται στην ευαγγελική παράδοση της πίστης μας. Σήμερα, όλα νομιμοποιούνται και θεωρούνται απόλυτα

---

¹¹ "Μεταμοντερνισμός και Χριστιανισμός".

φυσιολογικά. Η μεταμοντέρνα κοινωνία αποδέχεται ακόμα και την αμαρτία και την καθιστά επιλογή των μοντέρνων ανθρώπων. Το τραγικότερο όλων είναι πως προσπαθεί να επιβάλει την άποψή της σε όλους. Αποτέλεσμα αυτού, είναι ο Δυτικός κόσμος, ο κόσμος της προόδου, ο μεταχριστιανικός κόσμος της μεταμοντέρνας εποχής, να νομοθετεί ενάντια στο θέλημα του Θεού, κινούμενος όχι από το ευαγγελικό πνεύμα και τις επιταγές του Τριαδικού Θεού, αλλά από την επικρατούσα άποψη της πολυπολιτισμικότητας και της νοοτροπίας, ότι η μειοψηφία είναι αυτή που μπορεί να οδηγήσει και να διαμορφώσει τις πολιτικές, θρησκευτικές, πολιτισμικές ιδέες της εποχής, αλλά και των μελλοντικών γενεών. Η μειοψηφία μπορεί τελικά να κατευθύνει την ιστορική αλήθεια. Η νομιμοποίηση των εκτροχάσεων, της μοιχείας, την ομοφυλοφιλίας, της κτηνοβασιίας, της παιδεραστίας κ.α. αποτελούν το ζωντανό παράδειγμα των παραπάνω¹².

Ο μεταμοντερνισμός προάγει τον οικουμενιστικό συγκρητισμό των θρησκειών, ο δογματισμός αποτελεί τον εχθρό του μετανεωτερικού και στο βωμό αυτού θυσιάζονται οι αρχές της πίστης μας. Ο άνθρωπος της σημερινής κοινωνίας θα πρέπει να απομακρυνθεί από τους φραγμούς των θρησκειών και να αναζητήσει μόνο ότι τον ενώνει με τους άλλους ανθρώπους. Μπορούμε να πιστεύουμε ότι θέλουμε, μπορούμε να αμφισβητούμε τα πάντα, αρκεί κέντρο όλων να είναι, όχι ο άνθρωπος ή το πρόσωπο, αλλά το άτομο. Η ατομοκεντρικότητα είναι το βασικό χαρακτηριστικό της μετανεωτερικότητας, το άτομο ουσιαστικά θεοποιείται, ενώ ο Θεός παραγκωνίζεται. Η οποιαδήποτε θεολογική ερμηνεία των πραγμάτων γίνεται ατομοκεντρικά και ο καθένας μπορεί να πιστεύει ό,τι θέλει. Η οργανωμένη θρησκεία αντικαθίσταται με την ιδιωτική πνευματικότητα. Ο καθένας μπορεί να ερμηνεύει ό,τι θέλει και

---

¹² Παύλου Ιωάννου, *Γεννημένοι για την χαρά*, σελ. 38.

όπως θέλει. Μπορεί να φιλοσοφήσει για οποιοδήποτε θέμα και να έχει την οποιαδήποτε πεποίθηση. Η ιδιώτευση αυτή εξοστρακίζει κάθε τι αγιοπνευματικό, κάθε τι βιβλικό, κάθε τι θεολογικό απορρίπτωντας την αξία του αιωνίου. Η οργανωμένη Εκκλησία είναι κάτι το ξεπερασμένο. Αρκεί η προσωπική αναζήτηση, η ιδιωτική εξερεύνηση που οδηγεί στις προσωπικές απόψεις, στην προσωπική κοσμοθεωρία του καθενός. Η αυθεντία είναι παρελθόν, είναι το μη αποδεκτό. Ο πλουραλισμός κυριαρχεί στα πάντα, και όλα για τη μεταμοντέρνα κίνηση μπορούν να εμπλέκονται και να συνυπάρχουν. Αστρολογία, μαντείες, βουδιστικές αντιλήψεις, παγανισμός, αυτοβελτίωση, γιόγκα, μετενσάρκωση και οτιδήποτε άλλο μπορούν να αποτελούν την πολυσυλλεκτικότητα της Νέας Εποχής¹³.

Δεν υπάρχουν αιρέσεις, αλλά όλα είναι τμήματα της αλήθειας ή καλύτερα η ίδια η αλήθεια βιωμένη ή εικονισμένη από ένα διαφορετικό πρίσμα. Η αμαρτία ουσιαστικά καταργείται, αφού ποιός μπορεί να πει τελικά ποιό είναι το σωστό. Δεν υπάρχει ένα σωστό, μία λογική που να υποδεικνύει την αλήθεια, αλλά όλα κινούνται στη σφαίρα της σχετικότητας. Επομένως, μια πίστη χωρίς ηθικούς φραγμούς, χωρίς "πρέπει" ή "δεν πρέπει", χωρίς οδοδείκτες για να βρει ο άνθρωπος το δρόμο του προς τον σκοπό της ζωής του, καταργεί την Εκκλησία και την αποστολή της. Η Εκκλησία χωρίς τη μεταφυσική προοπτική της, χωρίς τον οραματισμό της Βασιλείας του Θεού, χωρίς ένα και μοναδικό σκοπό του ανθρώπου, χωρίς το μοναδικό τέλος, την κατά χάριν θέωσιν, εκπίπτει του σκοπού της και υποβιβάζεται σε έναν απλό κοινωνικό μηχανισμό. Κατ' αυτόν τον τρόπο εξαφανίζεται ο ρόλος της Εκκλησίας για την σωτηρία

---

¹³ "Μεταμοντερνισμός και Χριστιανισμός".

του ανθρώπου, για την πνευματική άνοδο του αμαρτωλού για τη συνάντηση και την κοινωνία με τον Θεό και τον συνάνθρωπο¹⁴.

Ο νέος ρόλος, που θέλει η μετανεωτερικότητα να επιβάλει στην Εκκλησία, είναι αυτός του οργανισμού κοινωνικής πρόνοιας. Το κοινωνικό έργο της Εκκλησίας αποτελεί το ξεχείλισμα της αγάπης του Ιησού Χριστού προς τις ζωντανές εικόνες Αυτού, τους συνανθρώπους και δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Με άλλα λόγια οι πιστοί θα πρέπει να παραμένουν πιστοί, όχι στις προσωπικές τους αντιλήψεις, αλλά μόνο σε ό,τι απαιτεί ο Θεός. Για τη μετανεωτερικότητα ο Θεός γίνεται κομπάρσος και το άτομο ο πρωταγωνιστής σε ένα έργο που εξυπηρετεί τελικά, όχι την πραγματική Αλήθεια και τους κοινωνούντας με Αυτήν, αλλά την προσωπική, αισθητική, φιλοσοφική, ιδεολογική αντίληψη του καθενός.

---

¹⁴ Ο.π..

Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Η επικοινωνία είναι συνυφασμένη με το ανθρώπινο γένος. Από την αρχή της δημιουργίας του ανθρώπου τού δόθηκε ως στολίδι και ως δώρο. Ο άνθρωπος πλάσθηκε κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν του Τριαδικού Θεού. Έχει, λοιπόν, όλα τα χαρακτηριστικά του Δημιουργού του. Επομένως, έχει τη δυνατότητα και την ανάγκη της επικοινωνίας με τον Ίδιο τον Κύριο, αλλά και με τους συνανθρώπους του¹⁵.

Επιστημονικά ο όρος "επικοινωνία" αποτελεί τη μεταβίβαση πληροφοριών από άνθρωπο σε άνθρωπο¹⁶. Μια τελετουργική διαδικασία που κάνει το γένος μας να ξεχωρίζει από τους άλλους ζωντανούς οργανισμούς, να μοιάζει με τον Θεό, να θέτει τη βάση της ύπαρξής του σε αυτή τη δημιουργία αγαπητικής σχέσης μέσω της επικοινωνίας με τον Δημιουργό και τους άλλους ανθρώπους. Ο όρος "μαζική επικοινωνία" χρησιμοποιείται για να διακρίνει τη συνολική από τη διαπροσωπική επικοινωνία, δηλ. την επικοινωνία ομάδων από την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνιακή κατάσταση. Τα Μ.Μ.Ε., επομένως, λειτουργούν στη δημόσια σφαίρα και ρυθμίζονται ανάλογα προς την επίτευξη του σκοπού, να μεταφέρουν το μήνυμά τους σε μεγάλο αριθμό αναγνωστών, ακροατών ή θεατών και αποτελούν τους διαύλους επικοινωνίας.

Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η επικοινωνία δεν είχε μελετηθεί ως επιστημονικό αντικείμενο. Μετά, δεδομένου της μεγάλης χρήσης της προπαγάνδας μέσω των διαύλων επικοινωνίας, τα Μ.Μ.Ε. έγιναν αντικείμενο μελέτης από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, που άρχισαν να μελετούν την επίδραση αυτών στην κοινωνία. Με την πάροδο των χρόνων καθορίστηκαν οι βασικές σχολές που προσέγγιζαν επιστημονικά τα μοντέλα αυτής.

---

¹⁵ Ν. Μητσόπουλου, *Θέματα Δογματικής*, σελ. 63 κ.εξ.

¹⁶ "Επικοινωνία".

Το πιο βασικό μοντέλο για την επικοινωνία είναι αυτό του Η. Lasswell, το οποίο έχει επηρεαστεί από την αριστοτελική θεωρία, καθώς υποστηρίζει ότι για να περιγράψουμε την επικοινωνία πρέπει πρώτα να απαντήσουμε στις ερωτήσεις, ποιός λέει τί, σε ποιο κανάλι, σε ποιόν και με ποιο αποτέλεσμα, και γενικά ότι η επικοινωνία εξυπηρετεί τρεις λειτουργίες: την επιτήρηση του περιβάλλοντος, την κατανόηση των κοινωνικών σχέσεων και την κληροδότηση πολιτισμικών αγαθών. Ταυτόχρονα, είναι δεδομένο για τον Η. Lasswell ότι το μήνυμα ταξιδεύει μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία με πολλαπλά ακροατήρια και πολλαπλά κανάλια.

1. Η βασική Αρχή του Η. Lasswell και η αρχή επικοινωνίας της "Πειραϊκής Εκκλησίας".

Το 1948 ο Η. Lasswell ο αμερικανός πολιτικός επιστήμονας και θεωρητικός επικοινωνίας μιλώντας για τη δομή και λειτουργία των διαδικασιών επικοινωνίας στην κοινωνία επικεντρώνει το δικό του μοντέλο στην εξής φράση: "*Who says what, in which channel, to whom, with what effect*", δηλ. ποιός λέει κάτι, σε ποιο κανάλι (με ποιο μέσο), σε ποιόν και με ποιο αποτέλεσμα¹⁷. Το ποιός αναφέρεται στον πομπό είναι αυτός που αποφασίζει το τί μήνυμα θα σταλεί. Το τί είναι η ουσία του μηνύματος δηλ. ποιά ακριβώς είναι η πληροφορία που δίνεται στον δέκτη. Ποιο κανάλι σημαίνει το μέσο με το οποίο μεταδίδεται η πληροφορία; Σε ποιόν αναφέρεται στον δέκτη, σε αυτόν δηλ. που λαμβάνει το μήνυμα; Με ποιο αποτέλεσμα αναφέρεται το πώς λειτουργεί η συγκεκριμένη πληροφορία στους αποδέκτες αυτής.

Γράφει χαρακτηριστικά ο κ. Β. Γαϊτάνης: "1) Ποιός λέει τί; Ο Χριστός ως αποκαλυπτόμενος Λόγος του Θεού. 2) Με ποιο μέσο; Όχι πια με μέσο

---

¹⁷ Μ. Σεραφετινίδου, *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας*.

παρά με το Άμεσο μη μέσο Του, το Άγιο Σώμα Του! 3) Σε ποιόν; Όχι στον άβουλο θεατή παρά στο μεταρσιωμένο άνθρωπο αγάπης! 4) Με ποιό αποτέλεσμα; Όχι με την υποδούλωσή του παρά με την πνευματική σωτηρία του"¹⁸. Και αυτό αποτελεί την απάντηση του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" στην αρχή του H. Lasswell. Πράγματι αυτός που αποτελεί τον πομπό, αυτός που πραγματικά είναι πίσω από το μικρόφωνο του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου, είναι Αυτός που θυσιάστηκε για εμάς, Αυτός που σταυρώθηκε, Αυτός που έδωσε το Αίμα Του λύτρο αντί πολλών.

Οι παραγωγοί των ραδιοφωνικών εκπομπών δεν κάνουν τίποτα άλλο παρά να δανείζουν τη διάθεσή τους, το στόμα τους, για να μιλήσει Εκείνος. Αυτός που, όχι μόνο δημιούργησε τον άνθρωπο, αλλά από τη μεγάλη Του ευσπλαχνία έγινε και ο ίδιος άνθρωπος. Αυτός που θέωσε την ανθρώπινη φύση. Αυτός που δεν "αντέχει" τη μη κοινωνία αγάπης, και που μέσα από τον Λόγο Του, μέσα από το δικό Του μικρόφωνο μας καλεί σε Σωτηρία.

Μας καλεί σε μια πραγματική σχέση αγάπης, αφοσίωσης και κοινωνίας. Δεν είναι ο πομπός που θα προσπαθήσει να επιβληθεί, να εξουσιάσει, να επιβάλει συγκεκριμένες ιδεολογίες με συγκεκριμένους στόχους, αλλά είναι Αυτός που προσφέρεται. Αποκαλύπτεται και προσφέρεται. Αποκαλύπτει τον εαυτό Του για μια ακόμη φορά μέσα από τα FM κύματα, μιλώντας στις καρδιές των ακροατών. Αυτών που ελεύθερα επιλέγουν να ακούσουν τον συγκεκριμένο πομπό.

Το μέσον; Ο Ίδιος προσφέρεται. Το Σώμα Του και το Αίμα Του δίνει. Αυτός που υπόσχεται την Σωτηρία είναι ο πομπός. Το ίδιο το ραδιόφωνο, λοιπόν, αποτελεί προέκταση των τειχών του Ναού, προέκταση της ίδιας αυτής της Λειτουργίας, μιας Λειτουργίας που συνεχίζεται και μετά το "Δι'

---

¹⁸ Β. Γαϊτάνης, *Homo Mediator και Homo Theologicus*.

ευχών". Η πληροφόρηση έχει την θεμελίωσή της κατά το παράδειγμα του Ιησού, στα αίματα των Αγίων Μαρτύρων και προσφέρεται όχι ως καταναλωτική πράξη και σίγουρα όχι με ωφελμιστικό χαρακτήρα.

Σε ποιόν προσφέρεται; Σε όλους ανεξαιρέτως. Όλοι καλούνται να μετέχουν της Σωτηρίας, όλοι καλούνται να είναι όχι μόνο ακροατές, αλλά πιστά και τίμια μέλη της Εκκλησίας. Ο Κύριος λέει: "Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς"¹⁹. Προσφέρεται στον κουρασμένο και αλλοτριωμένο άνθρωπο, ώστε να μπορέσει να βρεί ξανά το νόημα της ζωής. Να μπορέσει να ξαναχτίσει μια αληθινή σχέση αφοσίωσης και κοινωνίας με τον Θεό. Προσφέρεται στον άνθρωπο που θέλει να ξεφύγει από τα δεσμά της χειραγώγησης, της έλλειψης κριτηρίων, σε αυτόν που θέλει τον αναβαπτισμό και την αναγέννηση. Και τελικά ο δέκτης γίνεται πομπός. Γίνεται "το άλας της γής", "το φως του κόσμου"²⁰, που εκπέμπει με τη ζωή του, τη φωνή του Χριστού.

Με ποιό αποτέλεσμα; Με την πραγμάτωση της ελευθερίας. Της πραγματικής ελευθερίας, όχι μιας ψευδαίσθησης απατηλής και ψεύτικης. Μιας ελευθερίας που χαρίζει μόνο το Λόγο του Θεού και όχι την αμαρτία, τον θάνατο, τον εχθρό της ψυχής μας, τον Διάβολο. Με την αποκάλυψη της Αλήθειας που δίνει νόημα πραγματικό στη ζωή του κάθε ανθρώπου. Με την προβολή, ανύψωση και σεβασμό του προσώπου ως εικόνας μοναδικής του Θεού, μακριά από κάθε ομαδοποίηση ή μαζοποίηση. Με το σπάσιμο των δεσμών του εγωκεντρισμού, του ανθρωποκεντρισμού, της μοναξιάς, της ειδωλοποίησης των πάντων, με το άνοιγμα προς τους άλλους και την κοινωνία αγάπης, τόσο με τον Θεό όσο και με τους συνανθρώπους. Τελικά, δεν λατρεύεται η κτίση αλλά ο κτίστης, για αυτό η τεχνολογία υπηρετεί τον άνθρωπο και την Εκκλησία, και όχι ο

---

¹⁹ Ματθ. 11:28.

²⁰ Ματθ. 5:13-17.

άνθρωπος την τεχνολογία και την επιστήμη. Αναφέρει ο κ. Γαϊτάνης: "Η ορθοδοξία γνωρίζει και η εσωτερική πνευματικότητα της αρχέγονης προπρωτικής ενότητας δεν χρειάζεται το βαβελικό σύμβολο της ξεπεσμένης γλώσσας. Η μεγαλύτερη συνομιλία είναι να αφουγκραστούμε την προγονική συνομιλία μας με τον πλάστη, μια "συνομιλία" που είναι πριν από την λέξη και ίσως πριν από το νόημα"²¹.

Στη μετανεωτερικότητα οι άνθρωποι συμπεριφέρονται και αντιμετωπίζονται ως καταναλωτές είτε ειδήσεων, είτε προϊόντων, ενώ για τον ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" αποτελούν ζωντανές εικόνες του Θεού, που έχουν σκοπό να φθάσουν στην τελείωση ή στην κατά χάριν θέωση. Η σχέση του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" δεν στηρίζεται σε οικονομικά μεγέθη και κριτήρια, αλλά μόνο στο κέρδος, που δεν είναι άλλο παρά μόνο η πνευματική προαγωγή των χριστιανών. Οι σχέσεις μεταξύ πομπού και δέκτη στην μεταμοντέρνα επικοινωνία είναι εντελώς ανύπαρκτη. Το μόνο ενδιαφέρον θα μπορούσε να είναι η αλληλοεπίδραση για καλύτερο μάρκετινγκ, για να κατανοήσει ο πομπός τί ακριβώς σκέπτεται ή τί ακριβώς επιθυμεί ο δέκτης υλιστικά για μεγαλύτερο κέρδος. Το κέρδος μπορεί να αφορά χρήματα, οπαδούς, ακροαματικότητα, επιβολή εξουσίας ή και επιβολή συγκεκριμένων ιδεολογικών κατευθύνσεων.

Αντίθετα ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" ενδιαφέρεται για αυτήν την "πραγματική αλληλεπίδραση", τη δημιουργία κοινωνίας αγάπης, κοινωνίας μεταξύ των προσώπων του πομπού με τον δέκτη. Οι ιδεολογίες που διακινούνται στη σύγχρονη εποχή μέσω των Μ.Μ.Ε., έχουμε ήδη πει, ότι είναι μικρές αλήθειες, ανθρώπινα κατασκευάσματα που με την πάροδο των ετών μπορεί και να αλλάξουν. Σε αντίθεση με αυτά, το μήνυμα του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου είναι αιώνιο. Δεν αποτελεί ψευδαίσθηση, δεν αποτελεί μέρος της αλήθειας, αλλά είναι η ίδια η

---

²¹ Β. Γαϊτάνης, *Homo Mediator και Homo Theologicus*, σελ. 67.

αλήθεια. Η ευχάριστη είδηση που μεταδίδεται από την "Πειραϊκή Εκκλησία" δεν είναι άλλη από τον αιώνιο Λόγο του Τριαδικού Θεού. Δεν είναι άλλη από την ίδια την Αποκάλυψη Του στους ανθρώπους. Δεν είναι τίποτα το ξεχωριστό από τη Μοναδική Αλήθεια που αποτελεί το Θεανδρικό Πρόσωπο του Ιησού Χριστού.

Η υποκουλτούρα, η χειραγώγηση του νου, η αλλοτρίωση του ανθρώπου, η ισοπέδωση των πανανθρώπινων αξιών, η αποϊεροποίηση των πάντων, η μη προβολή προτύπων στους νέους, ο μη σεβασμός του ανθρωπίνου προσώπου, του σώματος και της ψυχής αυτού έρχονται ως καταιγίδα και όχι ως ποτιστική βροχή να συμπαρασύρουν, να αλλοιώσουν και να πλήξουν το πρόσωπο μετατρέποντας τους ανθρώπους σε μάζα, χωρίς να έχουν συνειδησιακή ταυτότητα. Η τέλεια καταστροφή επέρχεται με την πολυπολιτισμικότητα, τον άκρατο συγκρητισμό και την παγκοσμιοποίηση. Αποτέλεσμα αυτού ο άνθρωπος να χάσει τελικά την πνευματική και πολιτιστική του ταυτότητα, να συμπαρασύρεται στη μαζοποίηση και να γίνεται σκλάβος μιας *"εξαρτημένης ιδεολογίας δυτικού εγωκεντρισμού και αυτοματισμένου υλισμού"*²².

Ο άκρατος εγωκεντρισμός και η διαρκής προβολή του έρχεται να ολοκληρώσει τις καταστροφικές συνέπειες, φέρνοντας απόλυτη μοναξιά στον άνθρωπο, απομόνωση αλλά και μια νέα μορφή ειδωλολατρίας. Λατρεύεται ο άνθρωπος, λατρεύεται ο ισχυρός, ο έχων εξουσία, χρήμα, δόξα, αναγνωρισιμότητα. Θεοποιείται η επιστήμη, λατρεύεται η κτίση και όχι ο Κτίστης, ενώ παράλληλα το lifestyle συμπληρώνει την τελετουργία του ειδώλου. Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι μακριά από όλα αυτά, ακριβώς στην απέναντι όχθη. Καταφέρει όχι μόνο να μην παρασυρθεί από το ρεύμα, όπως ένα μικρό πετραδάκι, αλλά ως ένας γρανιτένιος

---

²² Β. Γαϊτάνης, *Επικοινωνία και Θεολογία*, σελ. 59.

βράχος παραμένει ακλόνητος, καταφέροντας να αλλάξει και τη ροή του ποταμού.

Η βροχή του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι ποτιστική, έρχεται να ωφελήσει τις ψυχές των ανθρώπων, σεβόμενη απόλυτα την ψυχή των ακροατών. Αποσκοπεί στην πνευματική αναγέννηση αυτής, στρέφει τον άνθρωπο προς το εσωτερικό του, προς την αναζήτηση του έσω ανθρώπου, με σκοπό όχι να φθάσει στη μοναξιά, αλλά να ανοιχθεί ακόμα περισσότερο στην κοινωνία αγάπης.

Η διασκέδαση δεν έχει θέση, παρά μόνο η ψυχαγωγία. Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" βοηθάει να συγκεντρώσει ο ακροατής τα κατακερματισμένα κομμάτια του νου του και να έχει, βέβαια, με την πνευματική ζωή που καλείται να ακολουθήσει, ενοειδή νου με έναν και μοναδικό σκοπό την κατά χάριν θέωση. Τα πρότυπα που προσφέρονται είναι αυτά των Αγίων της πίστεως, που αναδεικνύονται ως ιδανικά για μίμηση. Ο δέκτης για τον ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" δεν αποτελεί ελεγχόμενο αντικείμενο και αποδέκτη κατευθυνόμενης ιδεολογίας, ούτε μέρος της αγέλης και της μάζας. Αποτελεί μοναδική προσωπικότητα που λυτρώθηκε με το αίμα του Κυρίου, με μία αδιάσπαστη, ανεξάντλητη αλληλοπεριχώρηση ελευθερίας και χάριτος. Ο σεβασμός προς την ελευθερία, προς την οντολογική μοναδικότητα του προσώπου σε συνδυασμό με την ευχάριστη αναγγελία της απολύτρωσης από τα ψευδοείδωλα, κάνουν πραγματικά το ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", το "ραδιόφωνο που μιλά στην ψυχή μας".

2. Η θέση του M. McLuhan για το μήνυμα και το μέσον.

Ο M. McLuhan ως "προφήτης"²³ των Μ.Μ.Ε. ήδη από τη δεκαετία του '60 ονομάζει τη γη μας "πλανητικό χωριό". Αναγνωρίζει και προβλέπει ότι η εξέλιξη των Μ.Μ.Ε. που ήδη είχε κατακλύσει την οικουμένη, μετέτρεψε

---

²³ M. McLuhan, *MEDIA η προέκταση του ανθρώπου*, σελ. 10.

την κάθε γωνιά του πλανήτη μας σε μια απλή γειτονιά που εύκολα και χωρίς ιδιαίτερο κόπο, η κάθε πληροφορία, η κάθε είδηση μεταδίδεται με την ταχύτητα του φωτός. Ο "προφήτης και φιλόσοφος των Μ.Μ.Ε." αντιμετωπίζει τις νέες τεχνολογίες που πλέον ξεφεύγουν από την απλή έντυπη μορφή ως προέκταση του νευρικού μας συστήματος και των αισθήσεών μας. Με τα διάφορα μέσα η αντίληψη του ανθρώπου πλέον επεκτείνεται, ενώ παράλληλα καταργείται ο χώρος και ο χρόνος μετάδοσης οποιασδήποτε πληροφορίας σε βαθμό που αφορά τον πλανήτη μας. Η προέκταση, λοιπόν, του εαυτού μας με την τεχνολογία των Μ.Μ.Ε. όπως είναι απόλυτα φυσικό επηρεάζει ολόκληρο το ψυχικό και κοινωνικό πλέγμα. Ο Μ. McLuhan αναφέρει: "όταν το κεντρικό νευρικό σύστημά μας επεκτείνεται τεχνολογικά, για να μας εμπλέξει στο σύνολο της ανθρωπότητας και να ενσωματώσει την ανθρωπότητα σε εμάς, υποχρεωτικά συμμετέχουμε και μάλιστα σε βάθος στις συνέπειες της κάθε δράσης μας"²⁴.

Η εμπλοκή μας αυτή στο σύνολο της ανθρωπότητας, ως προέκταση του νευρικού μας συστήματος με το οποίο αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο που μας περιβάλλει, γίνεται πάντα με το μοντέλο που ευνοεί και επιβάλλει η κάθε εποχή. Χαρακτηριστικό της δική μας μεταμοντέρνας εποχής είναι το ότι απορρίπτει και αποστρέφεται κάθε μοντέλο. Ο πλουραλισμός αναγκάζει την κοινωνία να παράγει διαφορετικές εικόνες, διαφορετικά πρότυπα, ιδιαίτερα πολιτιστικά και κοινωνικά "αρώματα", που ο καθένας με τα δικά του αισθητήρια καλείται να προσλάβει²⁵.

Ο ορθολογισμός των Μ.Μ.Ε. καταργείται στην μετανεωτερικότητα, αφού ο δεχόμενος την πληροφορία είναι αναγκασμένος να χρησιμοποιήσει τα δικά του αισθητήρια, για να ανακαλύψει εάν αυτό που προσφέρεται είναι εύγευστο ή εύπεπτο. Όπως ακριβώς με τις τροφές που

---

²⁴ ο.π., σελ. 22.

²⁵ ο.π., σελ. 41-42.

λαμβάνουμε, η όσφρηση, η όψη αλλά και οι γευστικοί κάλυκες μάς προειδοποιούν για την χρησιμότητα της τροφής ή ακόμη για τον κίνδυνο της δηλητηρίασης. Η επιλογή της βρώσης ή μη είναι καθαρά δική μας. Το υγιές θα λέγαμε ότι είναι η ισορροπία μεταξύ της πληροφορίας και της ικανότητας αντίδρασης.

Ο McLuhan καταλήγει στο συμπέρασμα ότι "το μέσον είναι το μήνυμα" γιατί πολύ απλά το μέσο είναι αυτό που διαμορφώνει τη μορφή της ανθρώπινης συνέργειας²⁶. Για να το κατανοήσουμε αυτό χρησιμοποιεί το παράδειγμα του φωτός και λέει χαρακτηριστικά ότι το φώς είναι το μέσο αλλά και η καθεαυτή πληροφορία: "το ηλεκτρικό φώς διαφεύγει της προσοχής ως μέσον επικοινωνίας, ακριβώς επειδή δεν έχει περιεχόμενο και τούτο το κάνει ανεκτίμητο παράδειγμα του, πώς οι άνθρωποι δεν καταφέρνουν να μελετήσουν τα μέσα, γιατί το ηλεκτρικό φώς αναγνωρίζεται ως επικοινωνιακό μέσο, μόνο όταν χρησιμοποιείται για να πει κάποιο όνομα προϊόντος. Αλλά και τότε δεν είναι το φώς που αναγνωρίζεται αλλά το περιεχόμενο (κάτι που στην πραγματικότητα είναι ένα άλλο μέσον). Το μήνυμα του ηλεκτρικού φωτός είναι, σαν το μήνυμα της ηλεκτρικής ενέργειας στη βιομηχανία, εντελώς ριζοσπαστικό, δυεισδυτικό και αποκεντρωτικό. Γιατί εάν και το ηλεκτρικό φώς και η ενέργεια είναι εντελώς χωριστά από τις χρήσεις τους, εντούτοις εκμηδενίζουν τους παράγοντες του χώρου και του χρόνου στην ανθρώπινη κοινωνία, ακριβώς όπως έκανε το ραδιόφωνο, ο τηλεγράφος, το τηλέφωνο και η τηλεόραση, δημιουργώντας εμπλοκή σε βάθος"²⁷.

Ο ορθολογιστής θα έλεγε ότι τα προϊόντα της τεχνολογίας είναι καλά ή κακά αναλόγως πώς τα χρησιμοποιεί κάποιος. Για αυτό ο ορθολογιστής θα ήταν εύκολο να αποδεχθεί το μήνυμα του μέσου χωρίς καν να το καταλάβει. Εάν, λοιπόν, η δημοσιογραφία στοχοποιεί κάποιους

---

²⁶ ο.π., σελ. 25.

²⁷ ο.π., σελ. 27.

ανθρώπους, "τους σωστούς ανθρώπους" και βάζει με "σωστά πυρομαχικά" τότε για τον ορθολογιστή αυτό είναι σωστό και αποδεκτό. Ο Μέγας Ναπολέον, ευφυής όπως ήταν, είχε πει το εξής: "τέσσερεις εχθρικές εφημερίδες είναι πιο επίφοβες από χίλιες ξιφολόγχες"²⁸.

Ακόμα πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα για το ότι το μέσο είναι το μήνυμα αποτελεί η σύγχρονη διαφήμιση. Δεν θα ειπωθεί ποτέ ότι θα πρέπει να καταναλώνουμε, ότι θα πρέπει να αδειάσουμε τις τσέπες μας, ότι οι εταιρείες που διαφημίζονται θα πρέπει να πλουτίσουν. Αντιθέτως, με τη διαφήμιση θα μας πείσουν ότι έχουμε ανάγκη τα διαφημιζόμενα προϊόντα. Θα μας δείξουν το όμορφο αυτοκίνητο, το μοντέρνο υψηλής ραπτικής ρούχο, το αισθησιακό άρωμα, ως άκρως απαραίτητα για τη ζωή μας, ερεθίζοντας τις προεκτάσεις των αισθητηρίων μας. Θα φανεί εντελώς ανόητος ο ορθολογιστής που θα ανακοινώσει με αλαζονεία ότι δεν προσέχει και δεν επηρεάζεται από τις διαφημίσεις, όταν βουλιάζει σε ένα περιβάλλον διαφημίσεων.

Οι προεκτάσεις του νευρικού μας συστήματος και των αισθήσεών μας, που τόσο εύκολα μπερδεύονται, αλλά και οι αντιδράσεις μας στα ερεθίσματα και στο μήνυμα που λαμβάνουμε, διαμορφώνει όχι μόνο τη συνείδηση του καθενός, αλλά και το κοινωνικό γίγνεσθαι. Ο U. Eco αναφέρει ότι η διαφήμιση ενός ψυγείου για έναν τραπεζίτη στο Μιλάνο είναι απλώς μια προώθηση ενός προϊόντος, για έναν απλό, φτωχό πολίτη της Νότιας Ιταλίας, η ίδια διαφήμιση αποτελεί την ευμάρεια που πρέπει να κατακτήσει, για έναν άνθρωπο του υπό ανάπτυξη κόσμου, μπορεί το ίδιο διαφημιστικό μήνυμα να λειτουργεί σαν μια επαναστατική ιδέα²⁹.

Ο B. Brecht γράφει για το ραδιόφωνο ένα ποίημα:

*"Κουτί κουτάκι που σε κράτουσα πάνω μου όταν το 'σκαζα
για να μην σπάσουν οι λυχνίες σου*

---

²⁸ Α. Βασιλείου, "Οι εφημερίδες έχουν ζωτική σημασία για τη δημοκρατία".

²⁹ U. Eco, " Το ευμετάβλητο των ερμηνειών",

*σ' έφερα από το σπίτι στο πλοίο και από το πλοίο στο τραίνο,
για να μην πάψουμε να μου μιλάνε οι εχθροί μου
κοντά στο κρεβάτι μου, μέσα στον πόνο μου
το τελευταίο πράγμα τη νύχτα, το πρώτο πράγμα το πρωί
Για τις νίκες τους και για τα βάσανά μου
Δωσ' μου την υπόσχεσή πως δεν θα βουβαθείς στα ξαφνικά"*

Ο Γερμανός δραματουργός βλέπει με απαισιοδοξία τον ρόλο του ραδιοφώνου. Στον λόγο του "το ραδιόφωνο ως μηχανισμός επικοινωνίας" εξηγεί ότι όταν ανακαλύφθηκε το ραδιόφωνο "Ξαφνικά είχε κανείς τη δυνατότητα να πει τα πάντα σε όλους, αλλά όταν το σκέφτηκε, δεν είχε να πει τίποτα"³⁰. Θεωρεί το ραδιόφωνο ως ένα απλό υποκατάστατο του θεάτρου, της όπερας, της συναυλίας, των διαλέξεων, του τύπου κτλ. Κάνει λόγο για μηχανισμό διανομής που μόνο μοιράζει. Ο ακροατής που δέχεται παθητικά αυτή τη διανομή ουσιαστικά φθάνει στο να δέχεται χωρίς καμία κριτική την πληροφορία που προσφέρει το ραδιόφωνο και βέβαια χωρίς καμία δυνατότητα αντίδρασης ή αλληλεπίδρασης. Αυτό μπορεί να φθάσει στα όρια της απάθειας τον ακροατή, αλλά και της ειδωλοποίησης του ίδιου του ραδιοφώνου, "το τελευταίο πράγμα τη νύχτα, το πρώτο πράγμα το πρωί". Όταν τελικά γίνει αυτό τότε πραγματικά το ραδιόφωνο δεν έχει να δώσει ουσιαστικά τίποτα. Παραμένει ένας απλός μηχανισμός διανομής ή καλύτερα θα λέγαμε ότι τελικά παραμένει βουβό. Αφού τίποτα δεν έχει να προσφέρει αφού πουθενά δεν έχει να οδηγήσει. Παραμένει σαν τα είδωλα, άψυχα, ακίνητα, άφωνα, ψεύτικα και απατηλά.

Γράφει χαρακτηριστικά ο προφηταναξ Δαβίδ στο 113ο ψαλμό: "τὰ εἰδῶλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων· στόμα ἔχουσι, καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι, καὶ οὐκ ὄψονται, ὦτα ἔχουσι, καὶ οὐκ ἀκούσονται, ρῖνας ἔχουσι, καὶ οὐκ ὀσφρανθήσονται, χεῖρας ἔχουσι,

---

³⁰ B. Brecht, " Το ραδιόφωνο ως μηχανισμός επικοινωνίας", σελ. 224

καὶ οὐ ψηλαφήσουσι, πόδας ἔχουσι καὶ οὐ περιπατήσουσιν, οὐ φωνήσουσιν ἐν τῷ λάρυγγι αὐτῶν. ὅμοιοι αὐτοῖς γένοιντο οἱ ποιῶντες αὐτὰ καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτοῖς"³¹. Ὅπως, λοιπόν, τα εἰδῶλα δεν ἔχουν να πουν τίποτα, ἔτσι και αυτοί που τα φτιάχνουν και τα προσκυνούν γίνονται το ίδιο με αυτά. Η προέκταση, λοιπόν, του νευρικού μας συστήματος των αισθητηρίων λειτουργεῖ πάντα, ὅταν και ο δέκτης και ο πομπός ἔχουν υγιή κριτήρια. Θα δούμε στη συνέχεια για το ραδιόφωνο της "Πειραϊκῆς Εκκλησίας" πως βγάζει τον ἄνθρωπο ἀπὸ την τυραννία αὐτή, των σύγχρονων εἰδώλων και προσφέρει την Ἀπόλυτη Ἀλήθεια, και πῶς τελικά καταφέρει να κάνει πράξη αὐτό που υπόσχεται, το να μιλά στην ψυχή μας.

Ὅταν κανείς περιοριστεῖ στη θεοποίηση των Μ.Μ.Ε. σαν μια ἄλλη εἰδωλοποίηση της εποχῆς, τότε θα καταφέρει να πετύχει δύο πράγματα. Το πρώτον εἶναι να δεχθεῖ την κακοποίηση και τα δεσμά, ἀνθρώπων ἢ ιδεῶν που προσπαθούν να ἐπιβληθοῦν στην κοινωνική συνείδηση και δεύτερον να ζήσει τελικά στα δεσμά ενός κόσμου χωρίς ἐλπίδα. Ἐχοντας ἐξασφαλίσει το προσωπικό του "κουτί-κουτάκι", που θα του λέει τη "δική" του ἀλήθεια, που ὅμως δεν θα ἀποτελεῖ την πραγματική ἀλήθεια. Ο Ευαγγελιστής Ἰωάννης γράφει χαρακτηριστικά: "Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς"³².

Κατ' αὐτὸν τον τρόπο χρησιμοποιώντας το ραδιόφωνο ως ἓνα μέσο αλλοτρίωσης, ἐπιβολῆς, καταναγκασμοῦ και υποδούλωσης κατάφεραν να ἐπιβληθοῦν στον κόσμο και να φέρουν τα καταστροφικά τους ἀποτελέσματα. Ἰδεολογίες που θα λέγαμε ὅτι ἀποτελοῦν θρησκευτικά υποκατάστατα, ὅπως αὐτή του Ναζισμοῦ ἢ του Μαρξισμοῦ.

Το ραδιόφωνο ἀκολουθώντας τη μετανεωτερικότητα, για να μπορέσει να κυριαρχήσει στράφηκε στις ατομικές ἀνάγκες των ἀνθρώπων, τις

---

³¹ Ψαλμ. 113:12-16.

³² Ἰωαν. 8:32

διάφορες ώρες της ημέρας. Το μικρό μέγεθος πλέον του δέκτη δίνει τη δυνατότητα η φωνή του εκάστοτε εκφωνητή να ακούγεται στα αυτοκίνητα, στα σπίτια, σε όλα τα δωμάτια, στα ασανσέρ, ακόμη και στο δρόμο χρησιμοποιώντας το MP3 ή το κινητό τηλέφωνο.

Το περιεχόμενο και τα θέματα των εκπομπών; Άπειρα. Το ραδιόφωνο πλέον δεν είναι M.M.E. αλλά ατομικής, αφού διαχωρίζεται θεματικά σύμφωνα με το τί αναζητεί ο καθένας. Μπορεί να καλύψει πλέον όλες τις επιθυμίες, όλες τις αναζητήσεις, ικανοποιώντας όλα τα αισθητήρια του νευρικού συστήματος και της επέκτασης αυτών, όπως επισημαίνει ο M. McLuhan.

Αυτή είναι και η διαφορά του από την τηλεόραση και τον υπολογιστή. Διατηρεί αυτή τη μαγεία, την απόλυτη πλέον επιλογή, αλλά και κάτι ακόμη πιο σημαντικό. Διεγείρει τη φαντασία. Ο ακροατής ακούγοντας μπορεί να πλάσει τις δικές του εικόνες, τον δικό του κόσμο. Όταν απομακρύνεται η εικόνα, όταν απομονώνεται η κυριαρχική αίσθηση του ανθρώπου, που είναι η όραση, τότε οι λέξεις αποκτούν άλλη δυναμική. Τότε ένας μαγικός κόσμος, ξετυλίγεται μπροστά στα πνευματικά μάτια της φαντασίας και συμβαίνει, ό,τι ακριβώς συμβαίνει διαβάζοντας ένα βιβλίο.

Αυτό είναι που κάνει ακόμη στο σύγχρονο κόσμο το ραδιόφωνο ζηλευτό και λατρευτό, αυτό είναι που του δίνει τη δυνατότητα ύπαρξης ακόμη και τώρα, όπου η εικόνα, μέσω της τηλεόρασης και του υπολογιστή, προσπαθεί να κυριαρχήσει.

3. Τα M.M.E. η καρδιά της μετανεωτερικότητας κατά τον J. Thompson

Ο J. Thompson γράφει χαρακτηριστικά "Αν θέλουμε να κατανοήσουμε τη φύση της νεωτερικότητας, θα πρέπει να αποδώσουμε κεντρικό ρόλο στην

ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας και στον αντίκτυπό τους"³³. Θεωρεί, λοιπόν, ως έναν από τους κυριότερους θεσμούς της μεταμοντέρνας κοινωνίας τα Μ.Μ.Ε.. Αυτά αποτελούν μια "συμβολική εξουσία"³⁴, αφού μπορούν να κατευθύνουν τη σκέψη των ανθρώπων. Οι αλλαγές που παρουσιάζει σήμερα ο κόσμος αποτελούν απόληξη μιας μακράς διαδικασίας ανάπτυξης, των μέσων επικοινωνίας.

Ισχυρίζεται ότι με την πληροφορία καταργείται ο χώρος και ο χρόνος, αφού στην εποχή μας η πληροφορία τρέχει με ιλιγγιώδη ταχύτητα, και ταυτόχρονα η πληροφορία αποκωδικοποιείται αστραπιαία³⁵. Στο παρελθόν το LIVE προϋπέθετε τον "ίδιο τόπο" και τον "ίδιο χρόνο". Τώρα μπορεί κανείς να δει το οτιδήποτε συμβαίνει πάνω στον πλανήτη, αλλά και έξω από αυτόν, σε πραγματικό χρόνο. Αναφέρει ο J. Thompson ότι "η ταυτοχρονία επεκτάθηκε στο χώρο και απέκτησε τελικά παγκόσμιο βεληνεκές"³⁶.

Κατ' αυτόν τον τρόπο είναι γεγονός και η "διαμεσολαβημένη οιονεί αλληλοδράση"³⁷. Ουσιαστικά αυτό που προσφέρει το ραδιόφωνο είναι μια μονοκατευθυντήρια επικοινωνία, με τη μορφή μονολόγου προς άγνωστους αποδέκτες. Παραμένει, όμως, στη διάθεση του ακροατή η δημιουργική διαδικασία και ερμηνεία των ερεθισμάτων που θα δεχθούν αυτόν τον πομπό. Μπορεί, λοιπόν, ο ακροατής να σκεφτεί για τον εαυτό του, για τους γύρω του, αλλά και για την κοινωνία στην οποία ανήκει. Αυτό σημαίνει ότι ο ακροατής επεξεργάζεται κάθε πληροφορία που λαμβάνει και δημιουργεί μια αφήγηση της ταυτότητάς του. Άρα, το τί δέχεται από τα Μ.Μ.Ε. καθένας, και πόσο το επεξεργάζεται, σημαίνει και το πόσο θα επιδράσει σε αυτόν "η συμβολική εξουσία" των Μ.Μ.Ε.. Ο

---

³³ J. Thompson, *Νεωτερικότητα και μέσα επικοινωνίας*, σελ. 17.

³⁴ ο.π., σελ. 39.

³⁵ ο.π., σελ. 254.

³⁶ ο.π., σελ. 64.

³⁷ ο.π., σελ. 145.

ακροατής είναι ελεύθερος να γυρίσει το κουμπί και να σταθεί σε όποιον σταθμό θελήσει.

Ο Ρ/Σ "Πειραϊκή Εκκλησία" διατηρεί το παγκόσμιο βεληνεκές, όμως αρνείται κάθε έννοια "συμβολικής εξουσίας" προς τους ακροατές του. Μιμείται τον Χριστό που δεν ήρθε ως εξουσιαστής αλλά ως διακονητής, με απόλυτο σεβασμό στην ελευθερία των ανθρώπων. Ο Ιησούς δεν εξανάγκασε κανέναν να αποδεχθεί το μήνυμά του, ούτε καν τον Ίδιο ως επίγειο άρχοντα, αλλά απλώς μετέφερε το θέλημά Του στην ανθρωπότητα, δίνοντας πάντα την ελπίδα της σωτηρίας και το ευχάριστο μήνυμα της κατάργησης του θανάτου και της εξουσίας της αμαρτίας και του διαβόλου πάνω στους ανθρώπους.

Για την "Πειραϊκή Εκκλησία", η "διαμεσολαβημένη οιονεί αλληλοδράση" δεν ισχύει. Ο λόγος της δεν είναι μονόλογος. Υπάρχει η αλληλοεπίδραση σε ένα χώρο καθαρά πνευματικό. Με την προσευχή, τις ακολουθίες, τη μετάδοση της Θείας Λειτουργίας πραγματοποιείται μια υπερβατική ένωση όλων των πιστών. Η στρατευομένη Εκκλησία ενώνεται με τη θριαμβεύουσα και υπάρχει αυτή η πραγματική κοινωνία με τα πρόσωπα αλλά και με τον Ίδιο τον Θεό. Ο άγνωστος αποδέκτης των Μ.Μ.Ε. γίνεται για την "Πειραϊκή Εκκλησία" ο γνωστός, ο φίλος, ο αδελφός, το πρόσωπο και η ζωντανή Εικόνα του Θεού. Γίνεται αυτός που θα κρίνει τη σωτηρία όλων αυτών που εκφράζονται μέσα από το Εκκλησιαστικό Ραδιόφωνο. Προειδοποιεί ο Κύριος: "ὅς δ' ἂν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῆ μύλος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῆ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης"³⁸. Επομένως, το υλικό που προσφέρεται για να επεξεργασθεί, και για να κάνει την "αφήγησή" του ο ακροατής, είναι πολύ προσεγμένο και ταυτίζεται πάντα με το Ευαγγέλιο του Χριστού.

---

³⁸ Ματθ. 18:6.

Δ. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Η Εκκλησία από την πρώτη ημέρα της ίδρυσής της δεν κάνει τίποτα άλλο, παρά να κηρύττει τον λόγο του Θεού. Το Ευαγγέλιο της Σωτηρίας μεταδίδεται εξαρχής από στόμα σε στόμα, και διαρκώς χωρίς σταματημό, διακηρύσσοντας Χριστό Εσταυρωμένο και Αναστημένο. Η μετάδοση του Λόγου γίνεται με τους Αποστόλους σε όλα τα έθνη ανεξαιρέτως, συνεχίζει με το μαρτύριο που αποτελεί την έμπρακτη ομολογία της πίστης, περνά στους άμβωνες των Εκκλησιών και τη γραφίδα των Αγίων Πατέρων που βγαίνουν από τις κατακόμβες, και έπειτα έρχεται η μεγάλη επανάσταση της τυπογραφίας με το πλέον διαδεδομένο βιβλίο όλων των εποχών, την Αγία Γραφή. Περνούν οι αιώνες και το μεγάλο άλμα γίνεται με τα Μ.Μ.Ε., με το ραδιόφωνο να κατέχει την πρωτιά.

Νηπιώδη βήματα αποτελούν τη δεκαετία του 1960 διάφορες εκπομπές, που γίνονται σε τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς σε όλη την επικράτεια. Οι τοπικοί αυτοί ραδιοφωνικοί σταθμοί παραχωρούσαν χρόνο για τη μετάδοση μηνυμάτων, αλλά και ωριαίων εκπομπών θρησκευτικού περιεχομένου. Μεγάλη ήταν και η βοήθεια των κρατικών καναλιών. Το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας και το Γενικό Επιτελείο Στρατού αρκέστηκαν στην προσπάθεια μετάδοσης της Κυριακάτικης Θείας Λειτουργίας.

Η Αποστολική Διακονία δημιουργεί τους δικούς της ραδιοθαλάμους. Εκεί ηχογραφούνται προγράμματα θρησκευτικού και εθνικού περιεχομένου, που μεταδίδονταν από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς των Ενόπλων Δυνάμεων της Ελλάδος³⁹. Το 1988 στην Ελλαδική Εκκλησία, η Ιερά Μητρόπολις Πειραιώς πρωτοπορεί. Το πρώτο σήμα της "Πειραιϊκής Εκκλησίας" είναι γεγονός. Ο τότε μητροπολίτης Πειραιώς, κυρός Καλλίνικος, κάνει πράξη την έμπνευσή του, και με απόφαση του τότε Μητροπολιτικού Συμβουλίου της Ιερας Μητροπόλεως Πειραιώς (Πράξις

---

³⁹ Μακαρίου Γρινιεζάκη, *Το ήθος και το ύφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου*, σελ. 26-27.

9/28.3.1988 Μητροπολ. Συμβουλίου Ι.Μ. Πειραιώς) ιδρύει τον τοπικό ραδιοφωνικό σταθμό "Πειραιϊκή Εκκλησία". Στο υψηλότερο σημείο της Μητροπολιτικής Περιφέρειας, που είναι το κωδωνοστάσιο του Ιερού Ναού Προφήτου Ηλιού Καστέλλας, στον ομώνυμο λόφο, γίνεται και ο τόπος της πρώτης κεραίας του ρ/σ. Η Ιερά Μητρόπολις δια του εξουσιοδοτηθέντος υπό του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, τότε Πρωτοσυγκέλλου και νυν Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνατίου Γεωργακόπουλου, απευθύνεται στην εταιρεία ELECTRONICA LTD, με το έγγραφο υπ' αριθ. 422/16.3.1988, με το οποίο ζητά τις απαραίτητες τεχνικές εργασίες για την εγκατάσταση κεραίας και πομπού στο κωδωνοστάσιο του ως άνω αναφερομένου Ενοριακού Ιερού Ναού. Με απόφαση του Μητροπολιτικού Συμβουλίου της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, της 1ης Απριλίου 1988, διορίζονται ως υπεύθυνος ολοκλήρου του προγράμματος, ο τότε Πρωτοσύγκελλος και νυν Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος και Αλμυρού κ. Ιγνάτιος Γεωργακόπουλος και επιμέρους υπεύθυνοι του Τομέα Μορφώσεως, ο Αρχιμανδρίτης π. Συμεών Βενετσιάνος και στον Τομέα Ψυχαγωγίας η κ. Χρυσούλα Τσιμούρη. Στην ίδια συνεδρίαση ορίσθηκαν ως επιτροπή Δεοντολογίας, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Π.Δ. 25/88, οι εξής: Πρωτοπρεσβύτερος π. Ιγνάτιος Παπασπηλιώπουλος, κ. Ιωάννης Τιμαγένης και κ. Νικόλαος Φράγκος, ενώ ως τεχνικός υπεύθυνος ορίσθηκε ο κ. Νικόλαος Χάλαρης.

Στις 19 Απριλίου του 1988 κατατίθεται η πρώτη αίτηση προς το Υπουργείο Προεδρίας Κυβερνήσεως και συγκεκριμένα στην Ειδική Υπηρεσία Μέσων Μαζικής Ενημερώσεως για την αδειοδότηση του ρ/σ με το έγγραφο υπ' αριθ. 539/19.4.1988. Την 4η Δεκεμβρίου 1990 εκδίδεται το ΦΕΚ (τεύχος Β', αριθ. φύλλου 763/ 4.12.1990) για τη δημιουργία του Ιδρύματος υπό την επωνυμία "Εκκλησιαστικού Κέντρου Επικοινωνίας και Ενημερώσεως της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς" στο οποίο εντάσσονται ο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" και το περιοδικό "Πειραιϊκή Εκκλησία" (οι

ανωτέρω αναφερόμενες πράξεις του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, η αίτηση προς το ΕΥΜΜΕ και το ΦΕΚ παρατίθενται στο παράρτημα του παρόντος πονήματος).

Ε. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Ο Εθνοκήρυκας Παύλος παρακινεί τους πιστούς να κρατούν τις παραδόσεις της πίστης με κάθε μέσο και με κάθε τρόπο⁴⁰. Να μένουν αμετακίνητοι σε ό,τι τους έχει διδάξει είτε δια επιστολής είτε δια λόγου. Ο Απόστολος χρησιμοποιεί κάθε γνωστό μέσο για τη διάδοση του Ευαγγελίου, κηρύττει και στέλνει επιστολές στις νεοπαγείς χριστιανικές κοινότητες με σκοπό να στηρίζει, να νουθετήσει, να ερμηνεύσει και να κατηχήσει διαχρονικά τα μέλη της Εκκλησίας. Εάν σήμερα ζούσε ο ιερός Παύλος, είναι απόλυτα σαφές ότι θα χρησιμοποιούσε οτιδήποτε για να μεταδώσει το λόγο του Θεού. Το ραδιόφωνο θα ήταν σίγουρα το αγαπημένο του μέσο, ώστε να έχει αυτήν την άμεση επικοινωνία με την Εκκλησιαστική κοινότητα. Το πολυτιμότερο, όμως, όλων είναι ότι ο Απόστολος θα αναγνώριζε την αναγκαιότητα στη μετανεωτερική εποχή να διατηρηθεί αλώβητη και ανόθευτη η πίστη.

Αυτή η πολυφωνία και αμφισβήτηση των πάντων, η αποστασία και η απομάκρυνση από την αλήθεια που χαρακτηρίζουν τον μεταμοντερνισμό, αποτελούν την απειλή για τους πιστούς, ώστε να πλανηθούν ακόμα και οι "εκλεκτοί"⁴¹. Η παρηγοριά, η στήριξη, η δογματική διδασκαλία, η ενθάρρυνση για συμμετοχή στη λατρεία του Αληθινού Θεού, οι διδαχές προσφέρονται μέσα από το ρ/σ π.ε ως ένα ανάχωμα σε αυτόν τον πλουραλισμό και άκρατο συγκρητισμό. Ένα νέο είδος ιεραποστολής έπρεπε επειγόντως να βρεθεί, που θα έφερνε τον λόγο του Θεού μέσα στα σπίτια των ανθρώπων, που θα τους έκανε συντροφιά στη δουλειά τους, τις ώρες της απομόνωσης και της μοναξιάς, τις ώρες του πόνου και της δυσκολίας και που θα άγγιζε τις ψυχές. Κατ' αυτόν τον τρόπο ανέτειλε το

---

⁴⁰ "ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν", Β' Θεσσαλον. 2:15.

⁴¹ Μαρκ. 13:22

ραδιόφωνο της "Πειραιϊκή Εκκλησία" ως ένα νέο είδος ιεραποστολής που θα καθοδηγούσε στην Αλήθεια και σαν κυματοθραύστης θα εμπόδιζε τα κύματα της κακοδοξίας και του συγκρητισμού. Μια ανάγκη των καιρών που σε καμία περίπτωση δεν αποτέλεσε εκκοσμίκευση της Εκκλησίας, αλλά κατάφαση της δισχιλιόχρονης ποιμαντικής εμπειρίας στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας.

Όπως οι Καππαδόκες και Αλεξανδρινοί Πατέρες της Εκκλησίας προσέλαβαν την ορολογία της αρχαίας Ελληνικής φιλοσοφίας, χωρίς να αλλοιώσουν το μήνυμα του Ευαγγελίου και μίλησαν τη γλώσσα των καιρών τους, έτσι και η σύγχρονη Εκκλησία προσλαμβάνει το ραδιόφωνο, για να μεταδώσει το χαρμόσυνο μήνυμα του Ευαγγελίου στα μήκη και τα πλάτη της Οικουμένης, χωρίς να υποπέσει στον πειρασμό της εκκοσμίκευσης. Δεν είναι, λοιπόν, ένας μοντερνισμός μέσα στο μεταμοντέρνο πολιτισμό μας, αλλά μια βαθειά ανάγκη, ένα ξεχείλισμα της Εκκλησίας προς τα παιδιά της και τον κόσμο. Είναι η ανάγκη να αγγίξει κάθε ψυχή πιστού ή απίστου, θερμού ή ψυχρού ή "χλιαρού"⁴² χριστιανού, για να μεταφέρει τον ευαγγελικό λόγο, ώστε αυτός να έλθει ως βάλαμο στις καρδιές και ως λόγος σωτηρίας.

Λέει χαρακτηριστικά ο ιδρυτής του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", μακαριστός Μητροπολίτης Πειραιώς κυρός Καλλίνικος, στο πρώτο μήνυμα του που απήυθυνε προς τον ευσεβή λαό του Πειραιά με την ευκαιρία της έναρξης του ρ/σ της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς το Νοέμβριο του 1988: "Όμως τὸ σωτήριο αὐτὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἀποκεκαλυμμένη ἀλήθεια τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ τῆς ἀγάπης προσφέρεται στοὺς ἀνθρώπους μὲ πολλοὺς τρόπους. Ὁ τρόπος τῆς προσφορᾶς του πρέπει νὰ ἀκολουθεῖ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς καὶ δύναται νὰ χρησιμοποιεῖ ὅλα τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἀνθρώπινης τεχνολογίας.

---

⁴² Αποκ. 3:15-16.

Προσφέρεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ προφορικῶς ὡς κήρυγμα καὶ ὁμιλία. Προσφέρεται γραπτῶς ὡς βιβλίον καὶ ἔντυπο. Στὴν ἐποχὴ μας πρέπει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ διαδίδεται καὶ διὰ μέσου τῶν ἐρτζιανῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐτιθασεύθησαν ἀπὸ τὴ σύγχρονη τεχνολογία καὶ ἐτέθησαν στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ ἐρτζιανὰ κύματα μεταφέρουν σήμερα ὅλα τὰ ἄγουρα καὶ σαπρὰ προϊόντα τῆς μακρᾶν τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπινης σκέψεως. Διαδίδουν μὲ εὐκολία ιδέες καὶ ἀντιλήψεις βλαπτικές καὶ ἐπιδροῦν καταλυτικὰ καὶ διαμορφώνουν ἀρρωστημένες ψυχικὲς καταστάσεις, λανθασμένα πιστεύω καὶ ἐσφαλμένο ἀνθρώπινο βίον.

Τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ τηλεόρασις διὰ μέσου τῶν ἐρτζιανῶν κυμάτων μεταφέρουν μὲ ἀστραπιαία εὐκολία καὶ πληροφόρηση σωστὴ ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορὲς καὶ πληροφόρηση λανθασμένη. Μεταφέρουν καὶ λόγο γνώσεως ἀλλὰ τὶς περισσότερες φορὲς λόγο καταστροφῆς, λόγο σάπιον, λόγο ποὺ προέρχεται ὄχι ἀπὸ τὸν αἰώνιον Λόγον τῆς ἀληθείας ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνον Διάβολον.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὀφείλει καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ ὅλα τὰ μέσα τῆς συγχρόνου τεχνολογίας γιὰ τὴ μετάδοσιν καὶ διάδοσιν τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας, τοῦ λόγου τοῦ Εὐαγγελίου. Πρέπει ἡ Ἐκκλησία νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ραδιόφωνο ὥστε διὰ μέσου τῶν ἐρτζιανῶν κυμάτων νὰ διαδίδῃ τὸ μήνυμά της σὲ εὐρύτερα στρώματα λαοῦ καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν ἐκκλησιάζονται καὶ σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν πατοῦν τὸ πόδι τους στὴν Ἐκκλησία.

Αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ σκέψεις μᾶς ὤθησαν στὴν ἀπόφασιν ἰδρύσεως τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας ... Δὲν θὰ ἔχει καμμία ἀπολύτως πολιτικὴ χροιά. Δὲν θὰ ἐμπλέκεται καθόλου σὲ κομματικὲς διαμάχες. Δὲν θὰ ἔχει ἐξάρτησιν οὔτε σχέση μὲ κανένα ἀπολύτως κόμμα. Θὰ εἶναι καθαρὰ σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ μεταδίδῃ τὴ φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἐρμηνεύῃ καὶ θὰ ἀναπτύσσῃ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Θὰ

ἐνημερώνει γύρω ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τῆς Ἐκκλησίας. Θὰ οἰκοδομεῖ τὶς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν του. Θὰ ἐλέγχει καὶ θὰ στηλιτεύει τὸ ἠθικὸ κακὸ ὅπου κι ἂν εὐρίσκεται. Θὰ καλλιεργεῖ τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἀγάπη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ ὀδηγεῖ εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν πρὸς τὸν Χριστό. Θὰ μεταφέρει σ' ὅσους τὸν ἀκοῦν τὴ φωνὴ καὶ τὸ μήνυμα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης, τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος καὶ Λυτρωτοῦ τῶν ψυχῶν μας. Θὰ ψυχαγωγεῖ ἀκόμα ὑγιῶς χωρὶς μολυσματικὰς καταστάσεις"⁴³.

Ο Βιβλικὸς καὶ Πατερικὸς λόγος μπορεῖ νὰ διαδοθεῖ σε ὅλον τον πλανήτη, κάτι που ἦταν ἀναγκαῖο καὶ ζητούμενο ἀπὸ τα πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιῶς κ.κ. Σεραφεῖμ σε κείμενό του γιὰ τα 30 χρόνια προσφοράς του ρ/σ "Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία" γράφει ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ τοῦ μέσου ἀπευθύνεται ὄχι σε διαφημιζομένους πελάτες ἀλλὰ σε εἰκόνες τοῦ Ζώντος Θεοῦ⁴⁴.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ.κ. Ἰερεμίας, μας μεταφέρει τα λόγια τοῦ Ἱεροῦ Χρυσόστομου: " Ὁ Χρυσόστομος ἔλεγε κάποτε στὸ κήρυγμά του, σημειωθεῖτω ὅτι ὁ Χρυσόστομος ἦταν ἰσχνὸς στὴ φωνή, ὅτι «ἤθελα νὰ ἔχω μίαν ὑψηλὴ κορυφὴ καὶ νὰ ἀναβῶ σ' αὐτὴ τὴν κορυφὴ νὰ φωνάξω, νὰ μὲ ἀκούσουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι». Νὰ ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς. Αὐτὸ εἶναι. Εἶναι μίαν ὑψηλὴ κορυφὴ, πνευματικὴ κορυφὴ πού ἐκλεκτοὶ ὁμιληταὶ λέγουν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, τὸν λόγο τοῦ Οὐρανοῦ. Κατὰ τὴν Πεντηκοστὴ ἦρθε λόγος ἀπὸ πάνω πρὸς τὰ κάτω. Ἦχος, ἦχος. Ἀπὸ πάνω πρὸς τὰ κάτω. Κάτω ἦχος, κατηχητικὸ. Αὐτὸ εἶναι ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς "Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας"⁴⁵

---

⁴³ Καλλινίκου Καρούσου, "Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας", σελ. 14-15.

⁴⁴ Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, "Ἡ προσφορά τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 16-17.

⁴⁵ Ἰερεμία Φούντα, "Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς εἶναι «ἦχος» κατήχησης", σελ. 24.

Στη μεταμοντέρνα εποχή, ο άνθρωπος δεν αντιμετωπίζεται ως εικόνα του Θεού, ως πρόσωπο, αλλά μόνο ως άτομο ή μέρος της μάζας. Ως εικόνα του Θεού έχει ανάγκη από τον Λόγο Του. Δεν μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος χωρίς αυτήν την πνευματική τροφή. Η πληροφορία που μεταδίδεται μέσω του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου δεν αποτελεί διαφήμιση, αλλά τροφή ψυχής. Ο άνθρωπος, χαμένος μέσα στον κυκεώνα των βιοτικών μεριμνών, εξαρτημένος από τα υλικά αγαθά, κυριευμένος από το πάθος της αναζήτησης περισσότερων απολαύσεων, χάνει τον προσανατολισμό του και είναι απόλυτα λογικό να φθάνει στην απαισιοδοξία, στην απόγνωση, με αποτέλεσμα να χάνει εντελώς την ελπίδα του. Όταν πιστέψει ότι μπορεί να πετύχει τα πάντα μόνο με τις δικές του δυνάμεις, τότε έρχεται η μελαγχολία, η σύγχυση και ο άνθρωπος χάνει το σκοπό της ύπαρξής του. Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" έρχεται να φέρει τον Χριστό διακριτικό επισκέπτη στα σπίτια των ανθρώπων αλλά και στις καρδιές τους. Έρχεται να γεμίσει το κενό, να άρει την κατάθλιψη, να δώσει παρηγοριά, παράκληση και παραμυθία, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ουρανοβάμων Παύλος: *"ὁ δὲ προφητεῶν ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν"*⁴⁶.

Τα Μ.Μ.Ε. του μεταμοντέρνου κόσμου δημιουργούν μία πολύβουη σύγχυση. Βομβαρδίζουν τους ακροατές με εικόνες, με ερωτήματα, με προβληματισμούς. Προσθέτουν άγχος και ανησυχία. Προσκαλούν σε έναν άκρατο καταναλωτισμό. Προκαλούν σύγχυση και προσπαθούν να εντυπωσιάσουν, να αποκτήσουν "ακολούθους" ή μάλλον πελάτες και ενδιαφέρονται μόνο για τα νούμερα ακροαματικότητας, ενώ μετατρέπουν τη γνώση σε πληροφορία. Ο λόγος του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι τελείως διαφορετικός, είναι γλυκός, κατανυκτικός, είναι λόγος του Ζώντος Θεού, λόγος που αναπαύει τον ακροατή, που τον στρέφει στο

---

⁴⁶ Α' Κορ. 14:3.

εσωτερικό του και στην πνευματική αναζήτηση. Φέρνει ειρήνη μέσα στις καρδιές των ανθρώπων, ξεκουράζει ακόμα και με τη σιωπή του, όταν αυτή χρειάζεται ανάμεσα στις Ιερές Ακολουθίες.

Η "Πειραιϊκή Εκκλησία" ως εκκλησιαστικός ραδιοσταθμός "δεν επιδιώκει τον εντυπωσιασμό του ακροατηρίου, δεν επιδιώκει να αντιμετωπίσει φανατικούς ακροατές ή οπαδούς αλλά επιθυμεί απλά, ευγενικά, ανθρώπινα, γνήσια και αληθινά να συντροφεύσει τον άνθρωπο και να τον ξεκουράσει. Προσπαθεί να προσφέρει το μήνυμα του Ευαγγελίου, να θεραπεύσει την μοναξιά του απομονωμένου ανθρώπου και να δώσει εναύσματα σωτηρίας"⁴⁷. Αυτός είναι ο σκοπός των παραγωγών των εκπομπών του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου του πρώτου λιμανιού της χώρας, σε αντίθεση με τους λειτουργούς της σύγχρονης δημοσιογραφίας που πολλές φορές διαστρεβλώνουν τα γεγονότα, αποπροσανατολίζουν, εξυπηρετούν συμφέροντα, διολισθαίνουν προς το επιπόλαιο θέαμα και την επιδερμική ανάπτυξη των ειδήσεων⁴⁸. Το σπουδαιότερο όλων; Έρχεται να δώσει ελπίδα ζωής, Ανάστασης και να κηρύξει στην οικουμένη την απέραντη αγάπη του Τριαδικού Θεού.

Ο συνεργάτης του ποιμαντικού έργου της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, θεολόγος κ. Ηλίας Λιαμής, στο άρθρο του "Γράμμα σ' έναν παλιό ακροατή" υπογραμμίζει το μήνυμα αυτό λέγοντας: "κάθε φωνή που προέρχεται από πνεύμα ταπείνωσης και δοξολογίας κρύβει μια υπερέκδομη γοητεία, που περνάει μέσα από τον δέκτη σου και διαβεβαιώνει την καρδιά σου πως δεν υπήρξε, δεν υπάρχει και ποτέ δεν θα υπάρξει μοχθηρία, συνομωσία και άμαρτία που να βρέθηκε ποτέ ισχυρότερη από τη δύναμη της Αγάπης του Θεού. Αυτό το μήνυμα ελπίδας είναι ο κοινός τόπος όλων των

---

⁴⁷ Μακαρίου Γρινιεζάκη, *Το ήθος και το ύφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου*, σελ. 49.

⁴⁸ Κ. Κοροβίλα, "Η κρίση του δημοσιογραφικού λειτουργήματος", σελ. 8.

ἐκπομπῶν, ἀπὸ παλιὰ μέχρι σήμερα κι ὅσο ὁ σταθμὸς θὰ λειτουργεῖ"⁴⁹. Αυτή η αγάπη του Θεού δίνει το νόημα στη ζωή του ανθρώπου. Η ελπίδα, η Ανάσταση καλούν όλους στη σωτηρία και στην αιώνια ζωή, καλεί τους πάντες σε μεταστροφή, σε μετάνοια, δηλ. σε αλλαγή του νού, σε προσευχή, καλεί τους ακροατές να δημιουργήσουν σχέση ζωής με τον Δημιουργό τους αλλά και σχέση κοινωνίας αγάπης με αυτόν και τους συνανθρώπους. Καλεί όλους να γίνουν "φίλοι του Θεού"⁵⁰.

Για να μπορέσεις να γίνεις φίλος του Θεού, για να μπορέσεις να έχεις σχέση αληθινή με Αυτόν, πρέπει να Του μοιάσεις. Μόνο αυτά που μοιάζουν μπορούν να έχουν σχέση. Μόνο εάν ο άνθρωπος μοιάσει με τον Θεό και καλλιεργήσει τα δικά Του χαρακτηριστικά μπορεί να έχει αληθινή και ζωντανή κοινωνία με Αυτόν. Το ραδιόφωνο έρχεται να ταράξει τα νερά και να μας υπενθυμίσει ότι δεν πρέπει να ζούμε με αυταπάτες, αλλά με αγώνα. Ο Διευθυντής Ποιότητας του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", κ. Γιώργος Μπάρλας, σε συνέντευξή του αποτυπώνει την παραπάνω αλήθεια: " Η Πειραϊκή Έκκλησία, σίγουρα, δεν είναι ένα ραδιόφωνο που απλά σου κρατάει παρέα. Σαν την τηλεόραση που μένει ανοικτή όλη μέρα για να 'χεις κάτι να ακούς κι ἄς μὴν προσέχεις. Στὸ ἐκκλησιαστικὸ ραδιόφωνο πάντα κάτι ἔχεις νὰ ἀκούσεις. Καὶ ἀκούγοντας μπορεῖ νὰ γαληνέψεις, νὰ ἡρεμήσεις, νὰ ὠφεληθεῖς, νὰ παρηγορηθεῖς ἢ καὶ νὰ βρεῖς τὸν μπελά σου. Νὰ ἀκούσεις κάτι δηλαδή που θὰ σὲ κάνει νὰ ταρακουνηθεῖς, νὰ σαστίσεις, νὰ ἀναρωτηθεῖς γιὰ τὴν προσωπικὴ σου πορεία. Καὶ νὰ ἀλλάξεις. Δὲν εἶναι καὶ λίγο..."⁵¹.

Ο λόγος του Θεού ακούγεται παντού. Ο Καλός Σπορέας ρίχνει τον σπόρο και στην αγαθή γη και στην πέτρα, και στον δρόμο και ανάμεσα

---

⁴⁹ Η. Λιαμή, "Γράμμα σ' έναν παλιό ακροατή", σελ. 32.

⁵⁰ Πρβλ. Ψαλμ. 138:17, Ιωαν. 15:14

⁵¹ Γ. Μπάρλας, " Μιά μικρή ραδιοφωνική έξομολόγηση", σελ. 43.

στα ζιζάνια⁵². Η Εκκλησία σπέρνει και ελπίζει. Η βλάστηση, η άνθηση και η καρποφορία είναι δουλειά του Αγίου Πνεύματος.

---

⁵² Λουκ. 8:4-15.

ΣΤ. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ, Η ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ ΤΩΝ Μ.Μ.Ε. ΝΑ ΚΑΘΟΡΙΖΕΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΥΤΩΝ

Τα Μ.Μ.Ε. άσχετα με το πώς αυτοεπικαλούνται, φιλελεύθερα ή συντηρητικά ή οτιδήποτε άλλο, ανήκουν ιδιοκτησιακά σε ομίλους εταιρειών ή ακόμη και σε φυσικά πρόσωπα. Αποτέλεσμα αυτού είναι οι ιδιοκτήτες να καθορίζουν απόλυτα την πορεία τους, το περιεχόμενο και τη στάση που θα κρατήσουν αυτά απέναντι στην κοινωνία⁵³. Οι ιδιοκτήτες είναι αυτοί που δίνουν τις κατευθυντήριες γραμμές. Είναι αυτοί που εκλέγουν, διορίζουν διευθυντές, αρχισυντάκτες, δημοσιογράφους κτλ. Προωθούν ανθρώπους που εξυπηρετούν τη συγκεκριμένη ιδεολογία των "αφεντικών". Όταν δε οι ιδιοκτήτες εμπλέκονται στην πολιτική και στη διακυβέρνηση του Κράτους με οποιοδήποτε τρόπο, τότε μπορούν να ελέγξουν και τον λαό, ελέγχοντας τη σκέψη του με αντίστοιχες προκαθορισμένες ή κατασκευασμένες πληροφορίες. Η πληροφόρηση μπορεί να θυσιαστεί στο βωμό των συμφερόντων⁵⁴.

Στα ολοκληρωτικά καθεστώτα είναι απόλυτα εμφανής ο έλεγχος της σκέψης, ενώ στα δημοκρατικά γίνεται με το μηχανισμό που περιγράψαμε. Ακόμη και ο δημοσιογράφος μπορεί να ζει στην ψευδαίσθηση ότι μιλά και γράφει ελεύθερα, ενστερνιζόμενος πρώτα τις αξίες των "αφεντικών" αφήνεται πλέον εντελώς ελεύθερος να μιλά και να γράφει οτιδήποτε θέλει⁵⁵. Από παραδείγματα τέτοιας δημοσιογραφίας μπορεί ο καθένας μας να πει πολλά. Καθημερινά μπορεί να διαπιστώσει την τραγική πραγματικότητα. Αναφέρω την εξής χαρακτηριστική περίπτωση του πολέμου στο Βιετνάμ. Τότε στις ΗΠΑ υπήρχαν δημοσιογράφοι, οι οποίοι υποστήριζαν ότι ο πόλεμος έπρεπε να συνεχιστεί, και ότι οι ΗΠΑ θα είναι οι νικητές. Άλλοι υποστήριζαν ότι ο πόλεμος έπρεπε να σταματήσει, γιατί

---

⁵³ Ν. Τσόμσκυ, *Τα Μ.Μ.Ε. ως όργανο κοινωνικού ελέγχου και επιβολής*, σελ. 51.

⁵⁴ ο.π. σελ. 18.

⁵⁵ ο.π. σελ. 13.

χάνονταν πολλές ζωές αμερικανών στρατιωτών. Αυτοί οι δημοσιογράφοι, παρόλο που είχαν διαφορετικές απόψεις για την πορεία του πολέμου, συμφωνούσαν κατά βάση στο εξής: ότι οι ΗΠΑ είχαν το δικαίωμα να επεμβαίνουν στα εσωτερικά μιας άλλης χώρας και μάλιστα με τέτοιο φρικτό τρόπο. Αυτή η κοινή διαπίστωση-συμφωνία είχε ήδη επιβληθεί από τις αξίες των αφεντικών στους μεταφέροντες τις πληροφορίες και την ενημέρωση στον λαό. Η ανεξάρτητη σκέψη ήταν πολύ δύσκολο να ξεφύγει από αυτό το ζήτημα δογμάτων και πεποιθήσεων. Τελικά τα Μ.Μ.Ε. καταφέρονται να γίνονται όργανα κοινωνικού ελέγχου και επιβολής των ιδεών ορισμένων ανθρώπων⁵⁶.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, ιδιοκτήτης του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι ο ίδιος ο Κύριος μας Ιησούς Χριστός. Το φυσικό πρόσωπο, το Θεανδρικό Πρόσωπο του Λυτρωτή μας και τα μέλη της Εκκλησίας, κληρικοί και λαϊκοί είναι αυτοί που διαμορφώνουν το περιεχόμενο του ραδιοφώνου. Είναι το μέσο που σέβεται απόλυτα την ελευθερία του ανθρώπου δεν επιβάλλει καμιά ιδεολογία, ούτε έλεγχο της σκέψης. Αντίθετα καταφέρει να διευρύνει τους ορίζοντες των ακροατών, να τους μεταδώσει πνευματική τροφή, που οδηγεί τον άνθρωπο-πιστό στη σωτηρία. Το ραδιόφωνο που κινείται μακριά από κάθε επιβολή, από κάθε προπαγάνδα, από τη λεγόμενη "πλύση εγκεφάλου", είναι αυτό "που μιλά στην ψυχή μας" και ως πρόταγμα έχει τα λόγια του Ευαγγελιστή Ιωάννη "Γνώσεσθε τήν ἀλήθειαν, καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς"⁵⁷.

---

⁵⁶ ο.π. σελ. 20-21.

⁵⁷ Ιωαν. 8:32.

Z. Η ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΑ, ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Τα Μ.Μ.Ε. μεταφέρουν στον λαό την είδηση. Η είδηση, όπως περιγράψαμε και παραπάνω, δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα. Αλήθεια που μόνο αλήθεια δεν είναι, αφού οι κατασκευασμένες ειδήσεις ή η ανάλυση των ειδήσεων που ακολουθεί, στρέφει τον ακροατή σε συγκεκριμένη κατεύθυνση. Κυρίως εξυπηρετούνται τα συμφέροντα της ιδιοκτησίας των Μ.Μ.Ε., αλλά και της πολιτικής που υποστηρίζουν το καθένα από αυτά⁵⁸.

Δεν είναι τυχαίο το φαινόμενο των αντιφατικών ειδήσεων, ενώ είναι πάρα πολύ συχνή η προσθήκη προσωπικών και υποκειμενικών απόψεων. Ο τόνος της φωνής, η μουσική που μπαίνει σαν "χαλί" πίσω από τα λόγια του δημοσιογράφου δίνουν την απαιτούμενη βαρύτητα. Τις περισσότερες φορές οδηγούν σε πανικό, φόβο, τρόμο και φρίκη όσους παρακολουθούν τις ειδήσεις. Δυστυχώς, σε αυτές δεν προβάλλεται τίποτα καλό. Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών τρομάζει, απογοητεύει και οδηγεί το κοινό σε άγχος και μελαγχολία, βλέποντας μόνο τα άσχημα του κόσμου. Σπάνια να προβληθεί κάτι καλό, σπάνια να δοθεί ένας τόνος αισιοδοξίας⁵⁹.

Το χειρότερο; Δεν προβάλλονται ποτέ από τις ειδήσεις πρότυπα, ενώ αντιθέτως οι δημοσιογράφοι είναι έτοιμοι να αποϊεροποιήσουν τα πάντα. Δεν αποδομούνται τα πρόσωπα, που είναι όντως φθαρτά και έχουν την ροπή προς το κακό και την αμαρτία, αλλά αποδομούνται, δυστυχώς, οι θεσμοί. Το αποτέλεσμα μέσα από μια τέτοια "κίτρινη ειδησεογραφία" είναι να μην ξέρει ο άνθρωπος που να πιστέψει. Ποιά πρότυπα να βάλει στη ζωή του, και τελικά να χάνει τη γη κάτω από τα πόδια του. Προβάλλουν με τις αρνητικές ειδήσεις τον κακό δάσκαλο, τον ανήθικο ιερέα, τον ανέντιμο δικαστή, τον επίορκο ιατρό, τον προδότη βουλευτή,

---

⁵⁸ Κ. Λιβιεράτου, "Εισαγωγή", σελ. 19.

⁵⁹ Μακαρίου Γρινιεζάκη, Το ήθος και το ύφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου, σελ. 38-40.

τον κλέφτη έμπορο, τον μπλέγμενο σε κυκλώματα αστυνομικό, ενώ δεν μιλούν καθόλου για τόσους άλλους που δείχνουν ζήλο για το λειτούργημά τους και που πολλές φορές κάνουν την υπέρβαση. Όχι μόνο αποϊεροποιούν, αλλά δεν έχουν τίποτα να τοποθετήσουν στη θέση όλων αυτών που αποδόμησαν δείχνοντας το δικό τους προσωπικό κενό.

Οι σύγχρονοι δημοσιογράφοι έχουν γνώμη για όλα, νομίζουν ότι μπορεί να ξέρουν και να γνωρίζουν τα πάντα. Παράλληλα είναι έτοιμοι να κατηγορήσουν, να σπλώσουν συνειδήσεις και να αναγορευτούν πολύ εύκολα σε δικαστές. Δεν είναι λίγα τα ειδησεογραφικά δικαστήρια που έχουν στηθεί κατά καιρούς. Δεν αποτελεί παραλογισμό το ότι χαρακτηρίζονται οι δημοσιογράφοι ως η τέταρτη εξουσία. Μια παράνομη τέταρτη εξουσία, που δρα ορισμένες φορές με όρους και τρόπους μαφίας ισοπεδώνοντας και εκβιάζοντας ανθρώπους και καταστάσεις. Αυτό που ξεπερνά κάθε ηθική και κάθε ανθρώπινη λογική είναι το ότι, εάν η νόμιμη δικαστική εξουσία αθωώσει κάποιον που έχει ήδη κατηγορηθεί και καταδικαστεί από αυτά τα λαϊκά δικαστήρια νέου τύπου, τότε η ειδησεογραφία περνά στα "ψιλά γράμματα" την είδηση με φρικτά αποτελέσματα, που όπως καταλαβαίνουμε αφορούν το εν λόγω άτομο.

Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" κινείται σε άλλο μήκος κύματος. Δελτία ειδήσεων με τη μορφή που γνωρίζουμε ή σύμφωνα με αυτά που περιγράψαμε δεν υπάρχουν. Το βλέμμα του σταθμού είναι στραμμένο προς τα άνω. Επιζητά την άνω Ιερουσαλήμ και φέρνει στον κόσμο τη μοναδική ευχάριστη είδηση, αναγγελία, το Ευαγγέλιο του Χριστού. Μόνο Εκκλησιαστικές Ανακοινώσεις υπάρχουν όπως πού γίνονται ακολουθίες, αγρυπνίες, παρακλήσεις, ομιλίες, παρουσιάσεις βιβλίων κτλ. ό,τι δηλ. αφορά την πνευματική ζωή. Ελάχιστες κοσμικές ειδήσεις κατά καιρούς μπορούν να κάνουν την εμφάνισή τους, αλλά πάντα με μεγάλη φειδώ και μόνο όταν πρόκειται για σημαντικά γεγονότα, που αφορούν είτε την Εκκλησία μας, είτε την πατρίδα μας και το έθνος μας. Το γεγονός

παρουσιάζεται με πολλή προσοχή χωρίς περιττά σχόλια, χωρίς την προσωπική γνώμη του δημοσιογράφου, χωρίς κρίσεις. Εξάλλου, ο ιδρυτής του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" μακαριστός Μητροπολίτης Πειραιώς κυρός Καλλίνικος έλεγε, ότι το συγκεκριμένο ραδιόφωνο στέκει μακριά από την παραπληροφόρηση, στέκει μακριά από τα κοσμικά και προσφέρει αιώνια ζωή και μέγα έλεος⁶⁰. Όποιος επιθυμεί ενημέρωση για τα πράγματα του κόσμου, τα βιοτικά και τα φθαρτά, μπορεί να επιλέξει ανάμεσα στους άλλους σταθμούς.

Ένα άλλο κεφάλαιο για τα Μ.Μ.Ε. είναι η διαφήμιση. Για να μπορέσουν αυτά να συντηρηθούν, για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις οικονομικές απαιτήσεις των καιρών, χρησιμοποιούν τη διαφήμιση. Αυτή είναι ίσως και ο μοναδικός τους πόρος. Οι διαφημίσεις τοποθετούνται πριν ή στο τέλος ή κατά τη διάρκεια των εκπομπών. Βρίσκουν πάντα τον ακροατή, στη χαλαρή θέση της ακρόασης ή της προσωπικής ανάπαυσης και περνούν εύκολα το καταναλωτικό τους μήνυμα. Ιδρυτής της διαφήμισης, όπως πολύ καλά γνωρίζουμε είναι ο διάβολος. Αυτός, δυστυχώς, διαφήμισε πολύ καλά τον απαγορευμένο καρπό και έπεισε τους πρωτοπλάστους να τον γευτούν και μαζί με αυτόν και τον θάνατο⁶¹. Με τέτοιους εωσφορικούς τρόπους λειτουργεί και η διαφήμιση στον σύγχρονο κόσμο. Για να μπορέσει να γίνει το αντικείμενο επιθυμητό, επιστρατεύονται όλες οι ανθρωπίνες αισθήσεις. Το προϊόν παρουσιάζεται ως απόλυτα αναγκαίο, που η ζωή χωρίς αυτό ίσως και να μην έχει νόημα. Η ζωή μαζί με αυτό φθάνει τον καταναλωτή στην απόλυτη απόλαυση. Ο τρόπος, που μεταδίδεται το μήνυμα αυτό, είναι απόλυτα δαιμονικός. Έρχεται να χτυπήσει τις αισθήσεις των ακροατών με έναν άκρατο αισθησιασμό, στον οποίο λυγίζουν και οι πιο ισχυροί. Ας θυμηθούμε, οι πρωτόπλαστοι έβλεπαν τον απαγορευμένο καρπό καθημερινά και τον

---

⁶⁰ Καλλινίκου Καρούσου, "Η φωνή της Έκκλησίας", σελ. 14-15.

⁶¹ Γεν. 3:1-5.

αγνοούσαν, όταν όμως εισήλθε ο πειρασμός, τότε ο καρπός αυτός τους φάνηκε ωραίος!

Η διαφήμιση, λοιπόν, εκμεταλλεύεται τα πάθη των ανθρώπων, χτυπά την απληστία του καθενός μας, με αποτέλεσμα να νιώθει κανείς στερημένος, αν δεν αποκτήσει το διαφημιζόμενο προϊόν⁶². Με τρόπο ύπουλο, μυστικό, δόλιο περνούν το μήνυμά τους οι διαφημίσεις. Περιγράψαμε παραπάνω τη θεωρία του Μ. McLuhan ότι το "μέσο είναι το μήνυμα"⁶³. Αυτή επιβεβαιώνεται απόλυτα με τις διαφημίσεις. Για παράδειγμα, κανείς δεν θα μας πει ότι πρέπει να αδειάσουμε το πορτοφόλι μας και να καταναλώνουμε διαρκώς, αντίθετα θα μας δείξουν πόσο όμορφα περνά τη ζωή του κάποιος, που έχει πολλά υλικά αγαθά. Θα μας παρουσιάσουν τη βίλλα, την πισίνα, το τέλειο αυτοκίνητο, τα ακριβά παπούτσια, τις συσκευές που απλουστεύουν τη ζωή, και δίπλα σε αυτά τους χαρούμενους και ευτυχισμένους καταναλωτές. Δεν θα πουν ποτέ οι εταιρείες καλλυντικών ότι θέλουν να πλουτίσουν, ούτε βέβαια ενδιαφέρονται για την ομορφιά των γυναικών και τη διατήρηση της νεότητας. Θα παρουσιάσουν ως απόλυτα απαραίτητα για κάθε γυναίκα τα προϊόντα τους, χρησιμοποιώντας πάντα νέες κοπέλες, μοντέλα ομορφιάς, που σίγουρα δεν τις έχει αγγίξει η φθορά του χρόνου, όπως ακριβώς έχει κάνει σε αυτές τις γυναίκες που καλούνται να αγοράσουν τα συγκεκριμένα προϊόντα⁶⁴.

Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" δεν έχει καμία σχέση με αυτά. Προβάλλει την απελευθέρωση του ανθρώπου από τα γήινα και τα φθαρτά. Δεν επιζητά τα δεσμά και τα βαρίδια που κρατούν τον πιστό προσκολλημένο στην ύλη, αλλά θέλει να απελευθερώσει τα παιδιά του Θεού από οτιδήποτε τους χωρίζει από τον Χριστό. Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι δεν

---

⁶² Μακαρίου Γρινιεζάκη, *Το ήθος και το ύφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου*, σελ. 61-62.

⁶³ Μ. McLuhan, *MEDIA η προέκταση του ανθρώπου*, σελ. 25-42.

⁶⁴ Β. Γαϊτάνης, *Homo Mediator και Homo Theologicus*, σελ. 131-140.

αναγνωρίζει, ότι έχει ψυχή και σώμα και ότι έχει βιοτικές ανάγκες, αλλά ποτέ δεν καλλιεργεί τα πάθη.

Το ίδιο το ραδιόφωνο έχει βιοτικές ανάγκες. Πρέπει να συντηρηθεί, για αυτό έχει κάποιες διαφημίσεις, που αποσκοπούν στην οικονομική του ενίσχυση. Δεν αποσκοπούν αυτές στην απάτη των ακροατών. Δεν έχουν σκοπό να διεγείρουν τα πάθη, να αποπροσανατολίσουν ή να μπερδέψουν, και σε καμιά περίπτωση να αδειάσουν τα πορτοφόλια.

Δίνεται λίγος χώρος στις διαφημίσεις. Ο χρόνος προβολής τους είναι ελάχιστος. Ποτέ δεν διακόπτονται οι ιερές ακολουθίες και συνήθως οι διαφημίσεις τοποθετούνται στην αρχή ή στο τέλος των εκπομπών. Κυριαρχεί πάντα ο σεβασμός στον άνθρωπο και στις χριστιανικές αξίες. Γίνεται κατανοητό ότι δεν μπορεί να διαφημιστεί ο οποιοσδήποτε ούτε με τον οποιοδήποτε τρόπο. Οι διαφημίσεις θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι απλές ανακοινώσεις, κυρίως χορηγών, που και αυτοί με τη σειρά τους ενδιαφέρονται όχι μόνο για την προσωπική τους προβολή, αλλά και για τη διατήρηση του εκλεκτού αυτού ραδιοφωνικού σταθμού.

Στο κυνήγι της ακροαματικότητας θέτουν όλα τα Μ.Μ.Ε. τις ειδήσεις τους σύμφωνα με τις επιταγές της μεταμοντέρνας ιδεολογίας. Επιδιώκουν τον εντυπωσιασμό του ακροατηρίου και προσπαθούν με κάθε μέσο να δημιουργήσουν φανατικούς οπαδούς. Το να πετύχουν μεγάλα νούμερα γίνεται αυτοσκοπός. Στον αγώνα τους για να κατακτήσουν την κορυφή, χρησιμοποιούν κάθε θεμιτό και αθέμιτο μέσο. Εμφανίζουν ή δημιουργούν "στάρ", προβάλλουν μοντέλα, ηθοποιούς, τραγουδιστές, δίνουν χρηματικά βραβεία σε τηλεπαιχνίδια, δελεάζουν με διαφημίσεις και αγοράζουν "ακριβούς" δημοσιογράφους. Κάνουν το παν, ώστε να φανούν ότι έχουν μεγάλη αποδοχή από το κοινό. Μοναδικός σκοπός όλων αυτών το κέρδος,

αφού ένα κανάλι ή ένας τηλεοπτικός σταθμός που έχει ακροαματικότητα ή αναγνωρισιμότητα θα ελκύσει περισσότερες διαφημίσεις⁶⁵.

Το μεγαλύτερο κέρδος και από αυτό το οικονομικό; Η χειραγώγηση των ατόμων. Η εξουσιαστική επίδραση των Μ.Μ.Ε. στην ψυχή και το μυαλό των ακροατών τους, διαμορφώνοντας αυτό που ονομάζουμε "κοινή γνώμη". Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" δεν ενδιαφέρεται για την κατάκτηση της "κοινής γνώμης", δεν τον απασχολεί η άγρα οπαδών αλλά μόνο να δημιουργήσει Αγίους. Ανθρώπους απελευθερωμένους, με σωστή σκέψη, με πνευματική ζωή, με κρίση πραγματική, με Αγιοπνευματική διάκριση. Ανθρώπους που θα αγαπήσουν τη ζωή, και που θα έχουν ως πρότυπα τους φίλους του Θεού και τον Ίδιο τον Κύριο Ιησού Χριστό. Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" νοιάζεται για τη σωτηρία των πιστών, η οποία όμως δεν είναι μετρήσιμο μέγεθος. Πώς είναι δυνατόν; Να τοποθετηθούν "μηχανάκια" δημοσκοπήσεων στις καρδιές των ανθρώπων και να μετρήσουν την αλλοίωση, τις μεταβολές, τη μετάνοια, την προσευχή κτλ. Πώς μπορεί να μετρήσει κανείς τα θαύματα της πίστης και την μεταστροφή των ανθρώπων; Εξάλλου, πως θα μπορούσε να στηριχθεί το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο στις κερδοσκοπικές εταιρείες, που αναλαμβάνουν τις ποσοτικές μετρήσεις και την ακροαματικότητα και, που πολλές φορές εξάγουν κατευθυνόμενα συμπεράσματα; Την τελική αποτίμηση θα την κάνει ο Ίδιος ο Κύριος μας. Εκείνος γνωρίζει πόσες ψυχές ωφελήθηκαν. Το πόσες ψυχές αναπαύθηκαν, το πόσοι τελικά έστρεψαν το βλέμμα τους προς τον Ουρανό. Για την ιστορική αλήθεια αναφέρουμε ότι σε μια δημοσκόπηση που πραγματοποιήθηκε για τον ρ/σ real fm, ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" βρίσκεται εντός της πρώτης δεκάδας στην πανελλήνια κατάταξη ακροαματικότητας⁶⁶, γεγονός που από μόνο

---

⁶⁵ Μακαρίου Γρινιεζάκη, *Το ήθος και το ύφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου*, σελ. 52-55.

⁶⁶ Εφημερίδα "Παρασκευή+13", φύλλο 13ης Ιουλίου 2012.

του λέει πολλά και ενθαρρυντικά για τον τρόπο που λειτουργεί ο σταθμός και για το πώς καταφέρνει να μιλά στις ψυχές των ανθρώπων.

Η. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Η φυσιογνωμία του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" δεν άλλαξε ποτέ. Από την ημέρα της ιδρύσής του μέχρι και σήμερα διατήρησε το εκκλησιαστικό του φρόνημα. Δεν ενέδωσε στο κοσμικό πνεύμα. Άλλωστε, κοσμικά ραδιόφωνα υπάρχουν σε κάθε γραμμή της συσκευής και μπορεί κανείς να βρει το οτιδήποτε θέλει και αναζητά η ψυχή του, σε κάθε γωνιά των fm. Τη διαφορά την κάνει η "Πειραιϊκή Εκκλησία" ως άμβωνας του θείου λόγου, ως "λόγος αληθείας και λόγος ευαγγελίου", ως θεματοφύλακας της εκκλησιαστικής μας αλλά και εθνικής μας παράδοσης, το πρόγραμμα παραμένει ελκυστικό για τους χριστιανούς ακροατές. Τα βασικά γνωρίσματα του περιεχομένου του προγράμματος φαίνονται στο απόσπασμα του πρακτικού συνεδρίασης του μητροπολιτικού συμβουλίου της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, της 1ης Απριλίου του 1988 και αποτελούν τα εξής:

1. Το πρόγραμμα ξεκινά με τον Εθνικό Ύμνο και με το σήμα του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", μια παραλλαγή εκκλησιαστικού ύμνου.
2. Εναρκτήριο προσευχή και εν συνεχεία Όρθρος και Θεία Λειτουργία από τον Ιερό Καθεδρικό Ναό Αγίας Τριάδος Πειραιώς.
3. Το συναξάρι της ημέρας. Παρουσιάζονται οι Άγιοι που εορτάζονται την ημέρα, όχι ως παρελθόν και μοναδικότητα, αλλά ως ένα ζωντανό παρόν, πρότυπα πίστης και μίμησης για τον καθένα.
4. Η μεταδιδόμενη μουσική είναι θρησκευτική, δίνοντας το στίγμα της Εκκλησιαστικής μας Παράδοσης. Προβάλλεται η Εθνική μας Παράδοση μέσω των δημοτικών τραγουδιών, καθώς και η σοβαρή κλασική μουσική ως θησαυρός παγκόσμιος των μεγάλων μουσικοδιδασκάλων.
5. Χριστιανική Λογοτεχνία που αναδεικνύεται ο πλούτος σε όλες τις μορφές του Λόγου.

6. Μηνύματα των Πατέρων της Εκκλησίας, μηνύματα που αφορούν την πνευματική μας ζωή μέσα από την ανεξάντλητη πηγή της Πατρολογίας.

7. Αντιαιρετική ώρα, όπου παρουσιάζονται σύγχρονες αιρέσεις και συστάσεις στους χριστιανούς για την αντιμετώπιση και αποφυγή τους.

8. Θέματα από την Ιστορία της Εκκλησίας, ώστε να καλλιεργείται η ορθόδοξος αυτοσυνειδησία.

9. Παρουσίαση της τοπικής Εκκλησίας. Ιστορικές αναφορές στους Ναούς της Μητρόπολης μας, καθώς και όλων των εκδηλώσεων που λαμβάνουν χώρα στην Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς.

10. Ιστορικές μορφές κληρικών που προσέφεραν στη ζωή της Εκκλησίας, στους αγώνες του Έθνους, στα ελληνικά γράμματα.

11. Παρουσιάσεις-φιλοξενίες διάσημων πνευματικών προσώπων, για συζήτηση διαφόρων θεμάτων.

12. Ελληνορθόδοξη παράδοση, με την ευκαιρία διάφορων εορτών, παρουσιάζονται τα υγιή έθιμα του Γένους μας.

13. Ζωντανές ανταποκρίσεις. Το κινητό συνεργείο του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" καλύπτει ζωντανά ακολουθίες και πανηγύρεις Ιερών Ναών, ομιλίες, συνέδρια, ημερίδες, όπου και αν γίνονται ανά την Ελλάδα.

14. Προσφορά της Ορθόδοξου Λατρείας με τη μετάδοση των Ιερών Ακολουθιών.

15. Ξεναγήσεις - εκδρομές σε διάφορα Προσκυνήματα της πατρίδας μας.

16. Θέματα από την πνευματική και καλλιτεχνική ζωή της πόλης του Πειραιά.

17. Η ώρα των ασθενών και των νοσηλευομένων. Ομιλίες προσέγγισης του μυστηρίου του πόνου με έμφαση στην παρηγορητική και παραμυθητική συμπαράσταση των ασθενών.

18. Η "Πειραιϊκή Εκκλησία" δεν ξεχνά τους ναυτιλομένους. Μέσω των δύο δορυφόρων και του διαδικτύου μπορούν οι ναυτικοί να μετέχουν του Λόγου του Θεού.

19. Εκπομπές αφιερωμένες στην παιδική και νεανική ηλικία.

20. Θέματα αγωγής παιδιών, στήριξης οικογένειας και ψυχαγωγίας αυτής.

21. Εκπομπές πνευματικής διαπαιδαγώγησης και επικοινωνίας με τους ακροατές του ραδιοφώνου.

22. Παρουσίαση θεατρικών έργων και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς.

Θ. Ο ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Σε μία εποχή οικονομικής και γενικότερα πνευματικής κρίσης, που χαρακτηρίζεται για την αντιφατικότητά της και τον άκρατο καταναλωτισμό της. Όπου ο φόβος, η αγωνία, το άγχος, η μοναξιά, η ένταση, η αναρχία, η τρομοκρατία, η πείνα, η ανομβρία, η μόλυνση, η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος, ο φόβος του πολέμου, η εξαθλίωση, η δυστυχία, η λαθρομετανάστευση, η εκμετάλλευση των ανθρώπων, οι ανίατες ασθένειες συνθέτουν και συναποτελούν τα γνωρίσματα των ημερών. Ο εθελοντισμός προβάλλεται ως στάση ζωής και όραμα ουσίας, προπάντων δε ως αναπόσπαστο μέρος των πνευματικών μας ανησυχιών και προβληματισμών, για ένα καλύτερο και ευτυχέστερο κόσμο τον οποίο θα χαρακτηρίζει η ανθρωπιά και η αγάπη. Σήμερα, λοιπόν, ο εθελοντισμός αποτελεί ένα μεγάλο αίτημα της σύγχρονης κοινωνίας και αυξάνει το πνευματικό χρέος για εθελοντική προσφορά όλων και μάλιστα εκείνων, οι οποίοι έχουν ως πρότυπο και υπόδειγμά τους τον Κύριο Ιησού Χριστό.

Όλο το σχέδιο της Θείας Οικονομίας αποτελεί εθελοντικό έργο αγάπης της Αγίας Τριάδος, όπου ο Πατήρ ευδοκεί, ο Υιός σαρκούται και έρχεται επί το εκούσιον πάθος και το Άγιον Πνεύμα συνεργεί. Και βέβαια όλη αυτή η προσφορά με απόλυτο σεβασμό στην ανθρώπινη βούληση και ελευθερία. Το "όστις θέλει", που απήλυθνε ο Χριστός, επισφραγίζει την αρχή της ελευθερίας, αλλά και πολλές άλλες προτροπές Εκκλησιαστικών ανδρών θέτουν την εθελοντική εργασία στη σωστή βάση, ως έκφραση της συνείδησης του ανθρώπου. Ο Απόστολος Παύλος ξεκάθαρα συμβουλεύει ότι οποιαδήποτε προσφορά δεν πρέπει να γίνεται "εκ λύπης ή εξ ανάγκης" και συμπληρώνει "ιλαρόν γαρ δότην αγαπά ο Θεός". Ο Μέγας Βασίλειος διακηρύττει: "Θεώ ου το ηναγκασμένον φίλον. Αρετή γαρ εκ προαιρέσεως

και ουκ εξ ανάγκης γίνεται"⁶⁷. Αν δηλαδή είσαι αναγκασμένος να κάνεις κάτι, όσο σπουδαίο και να είναι αυτό το κάτι, χάνει την αξία του. Όπως ανέφεραν και οι αρχαίοι «Όπου γαρ ανάγκη και ειμαρμένη κρατεί, ουδεμίαν έχει χώραν το προς αξίαν», δηλ. όπου επικρατεί η τύχη και η ανάγκη, δεν μπορείς να μιλήσεις για αξία και προσπάθεια. Ποιός είναι ο τέλειος εθελοντής; Είναι "ο επί Σταυρού κρεμάμενος", ο Οποίος "οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν"⁶⁸. Αυτός θέτει την εθελοντική προσφορά στη σωστή θεολογική βάση "Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε"⁶⁹.

Η εθελοντική εργασία για τους χριστιανούς είναι το ξεχείλισμα της αγάπης προς τον συνάνθρωπο αλλά και τον Δημιουργό Θεό. Ο εθελοντισμός ξεκινά από την καρδιά του καθενός και διαχέεται στο περιβάλλον του χωρίς περιορισμούς και φραγμούς. Πηγή του είναι η αγάπη που δεν έχει όρια. Προέρχεται δε από οποιοδήποτε κοινωνικοοικονομικό στρώμα της κοινωνίας, όπου δηλαδή υπάρχουν άνθρωποι, και απευθύνεται ομοίως χωρίς καμιά διάκριση. Το πρώτο βήμα που χρειάζεται να γίνει είναι να δει κανείς τον εαυτό του στο συνάνθρωπό του. Ο εθελοντής βάζει τον εαυτό του στη θέση του συνανθρώπου του και "παίρνει προσφέροντας". Με άλλα λόγια ο εθελοντισμός είναι ενεργός και δυναμικός τρόπος συμμετοχής και παρέμβασης στα κοινά με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων. Είναι η συνειδητοποίηση ότι η ευημερία των συνανθρώπων μας επηρεάζει την ευτυχία όλων και του καθενός ξεχωριστά.

Κινητήριος δύναμη αυτής της έκφρασης συνείδησης του ανθρώπου για εθελοντική προσφορά, δεν είναι άλλο παρά το αίσθημα κοινωνικής

---

⁶⁷ Βασιλείου Καισαρείας, Ὅτι οὐκ ἐστὶ τῶν κακῶν αἴτιος ὁ Θεός, P.G. 31, 345BC.

⁶⁸ Ματθ 20:28

⁶⁹ Ματθ. 20:45.

αλληλεγγύης, η αναζήτηση ενός ανώτερου νοήματος στη ζωή, η πίστη στη χαρά της προσφοράς και η πίστη στον άνθρωπο και τη ζωή. Μέσα από τον εθελοντισμό το άτομο βρίσκει την ευκαιρία να αξιοποιήσει τις γνώσεις του, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες του, να εκφραστεί και να δημιουργήσει.

Η εμπλοκή του άλλες φορές με κάτι το καινούριο, το άγνωστο, το διαφορετικό δίνει τη χαρά της γνώσης, καθώς και την δυνατότητα να βρει διέξοδο στις υπαρκτικές του ανησυχίες. Μέσα σε μία αίσθηση ελευθερίας της διάθεσης του εαυτού του ξεδιπλώνει τις άγνωστες πλευρές και δυνάμεις του και προχωρεί προς την προσωπική ολοκλήρωση. Με την αίσθηση της ελευθερίας των επιλογών του ξεπερνάει τις φοβίες και τις ανασφάλειές του και ανοίγεται προς το κοινωνικό σύνολο με διάθεση προσφοράς του ίδιου του εαυτού του, των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ταλέντων του.

Ο εθελοντής συνδυάζει τον έρωτα του ερασιτέχνη, τη συνέπεια του επαγγελματία, την πειθαρχία του στρατιώτη και την ανιδιοτέλεια του ανώτερου ανθρώπου. Ο εθελοντισμός είναι διάθεση για κοινωνική προσφορά ανιδιοτελή, διότι το ατομικό ή συλλογικό συμφέρον και η κερδοσκοπία, ακόμη και ο απλός βραχνάς της αναγνώρισης, αποτελούν εχθρούς του εθελοντισμού. Η έννοια του εθελοντισμού τελικά είναι πολυδιάστατη και λειτουργεί με βάση τη γνώση, τη συγκίνηση, την ενεργητική βούληση και οι δράσεις με τις οποίες εκδηλώνεται σήμερα επίσημα ή ανεπίσημα αφορούν τον άνθρωπο, την κοινωνία, το περιβάλλον, τον πολιτισμό.

Ο εθελοντής με βαθειά ριζωμένες τις αξίες της ανθρώπινης υπόστασης ορθώνει το ανάστημά του απέναντι στο "βόλεμα", την αδιαφορία και την αδρανοποίηση. Είναι στάση ζωής με ιδιαίτερες αξίες, όπως η φιλανθρωπία, η αλληλεγγύη, η ευαισθητοποίηση, η κοινωνική δικαιοσύνη και η κοινωνική συμμετοχή. Τελικά, ο εθελοντισμός είναι έκφραση της

ανθρώπινης συνείδησης, προσφορά αγάπης και κατάθεση ψυχής. Αναφέρει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δημητριάδος κ.κ. Ιγνάτιος, στη συνέντευξή του για τα 30 χρόνια λειτουργίας της "Πειραϊκής Εκκλησίας", για τη σημασία του εθελοντισμού τόσο για τον ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" αλλά και για την Εκκλησία γενικότερα: " Επίσης αναδείχθηκε πολύ ανθρώπινο δυναμικό. Δηλαδή γνωρίσαμε ανθρώπους, που δεν τους ξέραμε. Δόθηκε ή ευκαιρία σε πολλούς ανθρώπους να εκφραστούν και βεβαίως να φανούν ταλέντα που δεν τα ξέραμε και δεν τα πιστεύαμε. Νομίζω ότι καθιερώθηκε το Εκκλησιαστικό Ραδιόφωνο στην Ελλάδα. Σήμερα το θεωρούν όλοι αυτονόητο, δεδομένο, αλλά εκείνη την εποχή ήτανε ένα όνειρο που έγινε πραγματικότητα... Ξέρετε ή Εκκλησία έχει κατ' αρχήν τον εθελοντισμό. Πώς ανταποκρίθηκε π.χ. τώρα την περίοδο της κρίσεως. Ουσιαστικά, σχεδόν, αντικατέστησε το κοινωνικό κράτος. Έχει ανθρώπους που προσφέρονται, έχει περιεχόμενο, έχει λόγο αλήθειας και όπως το λέτε και έσεϊς πολύ σωστά «μιλάει στις ψυχές των ανθρώπων»⁷⁰.

Ο εθελοντισμός αποτελεί τον πλέον κατάλληλο οδηγό, για να αλλάξουμε τη νοοτροπία των αγκυλωμένων κοινωνικών συμβάσεων και της απαξίωσης των πανανθρώπινων ιδεών. Το εθελοντικό κίνημα αποτελεί την υγιή αντίδραση και απάντηση της οργανωμένης κοινωνίας ως φαινόμενα αδράνειας και αποχής. Ο εθελοντισμός οφείλει να αναδεικνύεται ως τρίτος πυλώνας στον κοινωνικό βίο. Ένας πυλώνας, ο οποίος πέρα από τους δύο παραδοσιακούς, του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, περιλαμβάνει όλες τις ενεργείς δυνάμεις και δράσεις, που αφιερώνονται στην ανάληψη του πολύπλευρου κοινωνικού έργου που καλείται να επιτελέσει.

---

⁷⁰ Ιγνατίου Γεωργακόπουλου, "30 χρόνια εύλογια Θεού", σελ. 19.

Καλούμαστε όλοι, λοιπόν, στον ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" να κάνουμε πράξη τα λόγια του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου "Ἐκαστος, ὃ τι ἂν οἴος τε ἦ, καρποφορεῖτω τῷ Θεῷ ἐν καιρῷ παντί, καὶ ἰδέα πάση καὶ βίων καὶ περιστάσεων, κατὰ τὸ μέτρον τῆς παρουσίας αὐτῷ δυνάμεως, κατὰ τὸ δοθὲν αὐτῷ χάρισμα· ἵνα πᾶσι μέτροις τῆς ἀρετῆς, πάσας τὰς ἐκεῖθεν μονὰς πληρῶσωμεν, τοσοῦτον θερίσαντες, ὅσον ἐσπείραμεν, μᾶλλον δὲ τοσοῦτον ἐναποθέμενοι ταῖς θείαις ληνοῖς, ὅσον ἐγεωργήσαμεν"⁷¹.

Ο Γ. Μπάρλας διευθυντής ποιότητας του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" σε συνέντευξή του για την επέτειο των 30 χρόνων της, αναφέρει ότι για τους χριστιανούς ο εθελοντισμός είναι υποχρεωτικός: "... γιὰ μᾶς τοὺς χριστιανούς τὸ νὰ σπέρνεις τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀνθρώπους δὲν εἶναι ἐθελοντικό, εἶναι ὑποχρεωτικό. Μὲ τὴν ἔννοια ὅτι καὶ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀλλὰ καὶ καρπὸς τῆς ἀγάπης καὶ εὐθύνης τῶν χριστιανῶν γιὰ ὅλο τὸν κόσμον. Οἱ χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ κλεινόμαστε στὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ χαιρόμαστε τὴν πνευματικὴ μας ζωὴ στὴν ἐκκλησία. Ἔτσι θὰ λιγοστεύουμε ὅλο καὶ περισσότερο. Ἐχουμε καθῆκον νὰ ἀνοιχτοῦμε στὸν κόσμο. Ἐχουμε εὐθύνη νὰ μεταφέρουμε τὸν λόγο. Αὐτὸ ἔκαναν πάντα οἱ χριστιανοί. Κι ἕνας τρόπος γι' αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ ραδιόφωνο"⁷². Ο Λ. Μαρκούδης, διευθυντής προγράμματος του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", τονίζει για τη σημασία του εθελοντισμού στη λειτουργία του ρ/σ: "Ταυτόχρονα ἑκατοντάδες ἐθελοντὲς ἔγιναν ἡ κινητήρια δύναμη τοῦ Σταθμοῦ, χαρίζοντας φωνὴ στὴ φωνὴ του, ἀναλαμβάνοντας τεχνικὲς καὶ διοικητικὲς ἐργασίες χωρὶς κανένα ἄλλο ἀντάλλαγμα πέρα ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ἱκανοποίησι τῆς συμμετοχῆς. Καθηγητὲς Πανεπιστημίου καὶ ἱερεῖς, ἱεράρχες καὶ θεολόγοι, ἰατροὶ καὶ ἐπιστήμονες διαφόρων ἐιδικοτήτων, μουσικοὶ καὶ ἱεροψάλτες, νέοι καὶ νέες, δέχθηκαν πρόθυμα νὰ προσφέρουν χρόνο καὶ ἐμπειρία. Αὐτὲς εἶναι οἱ τρεῖς βασικὲς διαφορὲς τῆς

---

⁷¹ Γρηγορίου Θεολόγου, *Εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν*, P.G. 35, 1049CD.

⁷² Γ. Μπάρλας, "Μιὰ μικρὴ ραδιοφωνικὴ ἐξομολόγησι", σελ. 43.

Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας (πού ἀποτελεῖ τὸν ὄρισμὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ραδιοφώνου) ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐμπορικοὺς σταθμούς: τὸ πρόγραμμα μὲ ἐπίκεντρο τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, ἢ σχέση μὲ τοὺς ἀκροατὲς πού ἢ συνεισφορά τοὺς ἀποτελεῖ καὶ τὴ βασικὴ πηγὴ χρηματοδότησης καὶ ἢ ἐθελοντικὴ προσφορά στὴ λειτουργία τοῦ Σταθμοῦ. Φυσικὰ στὰ χρόνια πού πέρασαν δημιουργήθηκαν ἀνάγκες καὶ γιὰ μόνιμο ἀμειβόμενο προσωπικό, πέρα ἀπὸ τοὺς ἐθελοντὲς παραγωγούς"⁷³.

Ο ραδιοφωνικὸς σταθμὸς προσφέρει κάποιες θέσεις ἐργασίας σε δημοσιογράφους, τεχνικοὺς καὶ διοικητικὸ προσωπικό, ἀπασχολώντας το ἀπολύτως ἀναγκαῖο προσωπικό γιὰ τὴ λειτουργία του, ὅπως ακριβῶς ορίζει ὁ Νόμος καὶ ἡ ἀδεία λειτουργίας του. Οἱ ραδιοφωνικοὶ παραγωγοὶ παραμένουν ἐθελοντὲς, ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως πολὺ ωραία ἀποτυπώνει ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Πειραιῶς κυρὸς Καλλίνικος σὲ ἀρθρο του γιὰ τὰ 30 χρόνια τοῦ ρ/σ: "Οἱ πρῶτοι συνεργάται ἦταν ἐθελονταί. Τὰ πρῶτα παιδιὰ τὰ ὁποῖα ἐπιστράτευσε ἦταν ὅλοι ἐθελονταί καὶ οἱ πρῶτοι συνεργάτες ἦταν ἐθελονταί. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐδώσαμε χρήματα γιὰ ἐκπομπές. Πάντα ἐπιστρατεύαμε ἐργάτες τοῦ λόγου, ἐργάτες τοῦ πνεύματος καὶ μᾶς βοήθησαν".

---

⁷³ Λ. Μαρκούδη, "30 χρόνια τὸ ραδιόφωνο πού μιλάει στὴν ψυχὴ μας", σελ. 44.

I. ΑΥΤΟΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ Η "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Αναφερόμαστε στον όρο αυτοπραγμάτωση, γιατί το φαινόμενο αυτό κυριαρχεί στον κόσμο που ζούμε. Σαν όρος σημαίνει τη χρησιμοποίηση από τον σύγχρονο άνθρωπο όλων των δυνατοτήτων του, ψυχικών και σωματικών για την προσωπική του εξέλιξη, για να κατακτήσει το αίσθημα της πληρότητας και της εσωτερικής ισορροπίας, που αυτή συνεπάγεται. Η επίτευξη της αυτοπραγμάτωσης σημαίνει την καλύτερη εκδοχή του εαυτού. Την ανακάλυψη ή ενεργοποίηση των ταλέντων με σκοπό την επίτευξη των στόχων και τη βίωση εσωτερικής αλλαγής. Θα λέγαμε ότι η κεντρική ιδέα της όλης διαδικασίας είναι αυτό που μπορώ να είμαι (το είναι) κάποια στιγμή να το αξιοποιήσω, να το πετύχω (να είναι).

Γράφει χαρακτηριστικά ο A. Maslow "Αυτοπραγμάτωση είναι η εγγενής ανάπτυξη αυτού που υπάρχει ήδη στον οργανισμό ή ακριβέστερα αυτού που ο οργανισμός είναι"⁷⁴. Τα χαρακτηριστικά, που έχει ο κάθε άνθρωπος και που καλείται να χρησιμοποιήσει, είναι κάποια κοινά πανανθρώπινα (π.χ. η ανάγκη για αγάπη) και κάποια μοναδικά για τον καθένα (π.χ. ταλέντο στη μουσική). Ο ίδιος συνεχίζει και λέει ότι η αυτοπραγμάτωση είναι η απόλυτη ανάγκη του ανθρώπου: "Οι δυνατότητες φωνάζουν απαιτώντας να χρησιμοποιηθούν και παύουν να φωνάζουν μόνο όταν χρησιμοποιούνται καλά. Αυτό σημαίνει ότι οι ικανότητες, οι δυνατότητες είναι επίσης και ανάγκες. Όχι μόνο είναι ευχάριστο να χρησιμοποιούμε τις ικανότητές μας, αλλά είναι και απαραίτητο για την ανάπτυξη"⁷⁵.

Ο όρος έχει διεισδύσει σε όλους τους χώρους. Από την επιστήμη της ψυχολογίας, μέχρι εταιρείες αυτογνωσίας, σέκτες, προγράμματα αναζωογόνησης, γιόγκα, διαλογισμού, αστρολογίας, σύγχρονες φιλοσοφικές σχολές αλλά και κινήματα ή κέντρα ψυχοσωματικής

---

⁷⁴ A. Maslow, *Ψυχολογία της ύπαρξης*, σελ. 272-273.

⁷⁵ ο.π., σελ. 261.

ισορροπίας, ακόμη και στην πολιτική, την κουλτούρα, την τέχνη συναντάται στην ιδέα αυτή.

Το κίνημα της Νέας Εποχής χρησιμοποιεί την αυτοπραγμάτωση κατά κόρον, αφού αυτή αποτελεί τη βάση της, δηλ. μια νέα κοσμική πραγματικότητα που δεν αναφέρεται στον Θεό, μια καθαρά ουμανιστική αντίληψη. Το πρώτο συνθετικό της λέξης "αυτο-" κρύβει όλο το νόημα, όλον τον εωσφορικό εγωισμό. Ο άνθρωπος από μόνος του, χωρίς τη συνέργεια του Θεού, προσπαθεί να εξελιχθεί, να αναπτυχθεί, να χρησιμοποιήσει τις δυνατότητές του, για να φθάσει στη γνώση της αλήθειας και στον πνευματικό φωτισμό. Η αυτοπραγμάτωση μπορεί να συνυφάνεται με τον ηδονισμό, τον καταναλωτισμό, τη λατρεία του εαυτού, καταστάσεις που αποτελούν ουσιαστικά άρνηση και όχι έκφραση και βελτίωση του εσωτερικού ανθρώπου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να φθάνει κανείς στα όρια του απόλυτου εγωισμού και ναρκισσισμού.

Το συγκριτιστικό πνεύμα της μετανεωτερικότητας δανείζεται διάφορα στοιχεία από όλες τις θρησκείες. Συνθέτει μία μίξη αντιλήψεων, ιδεολογιών, σκέψεων, κουλτούρας, πολιτισμού, πρακτικές και αντιλήψεις ανατολικών φιλοσοφιών, όπως του ταοϊσμού, ινδουισμού, βουδισμού. Φθάνοντας στην Ευρώπη όλα αυτά αναμειγνύονται με τον Χριστιανισμό και παράγεται το συνονθύλευμα της αυτοπραγμάτωσης.

Ο E. Fromm, στα πλαίσια του "θρησκευτικού ουμανισμού" προσπάθησε να εξομοιώσει την αυτοπραγμάτωση με την αγιότητα και την αλλοτρίωση με την αμαρτία⁷⁶. Σίγουρα μπορεί να υπάρχουν κάποια κοινά στοιχεία σε αυτό το σύγχρονο πνεύμα, κάποια στοιχεία επαφής με τη χριστιανική μας πίστη. Ομοιότητες θα μπορούσε κανείς να επισημάνει, το ότι ο άνθρωπος θεωρείται πολύτιμος, την προσπάθεια για πνευματική καλλιέργεια και ηθική ανάπτυξη, καθώς και τη σημασία που έχουν οι ηθικές αξίες, όπως η

---

⁷⁶ E. Fromm, *Η καρδιά του ανθρώπου*, σελ. 50.

αγάπη, η δικαιοσύνη, η ειρήνη κτλ. Όλα αυτά όμως στον σύγχρονο ορθόδοξο χριστιανό μπορούν να αποτελέσουν παγίδα. Όποιος αγνοήσει την αλήθεια, το φώς που είναι ο ίδιος ο Χριστός αλλά και τη συνέργεια που απαιτείται μεταξύ του Θεού και του ανθρώπου, δυστυχώς δεν θα φθάσει ποτέ το πολυπόθητο, που είναι η κατά χάριν Θέωση.

Η προσφορά της "Πειραϊκής Εκκλησίας" είναι η αντίσταση σε αυτήν τη διάδοση της αυτοπραγμάτωσης, που θέλει την ολοκλήρωση του ανθρώπου χωρίς τον Θεό. Αυτό, άλλωστε, προσπάθησαν να κάνουν και οι Πρωτόπλαστοι, κατ' επιταγήν του αρχέκακου εχθρού της ψυχής μας, να γίνουν θεοί χωρίς τον Θεό. Αυτό θέλει και η μετανεωτερικότητα. Ο άνθρωπος να αυτονομηθεί από τον Θεό και να πιστέψει ότι μπορεί να ακολουθήσει, όποια αλήθεια τον βολεύει για να πετύχει τον αυτοσκοπό του.

Ο Απόστολος Παύλος προτρέπει *"ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ"*⁷⁷ και *"μὴ συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ"*⁷⁸. Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" προβάλλει την αγιότητα ως βασική κλήση και επιδίωξη για κάθε χριστιανό: *"διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον"*⁷⁹, *"Τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμός ὑμῶν"*⁸⁰. Σε κάθε εκπομπή του προσφέρεται το μήνυμα του προσωπικού αγιασμού. Υπενθυμίζεται σε όλους τους ακροατές ότι με το βάπτισμά μας, συμμετέχουμε στην αγιότητα του Χριστού και συγκροτούμε *"γένος ἐκλεκτόν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον"*⁸¹. Η "Πειραϊκή Εκκλησία" εξαγγέλλει την αγιότητα ως χαρακτηριστικό αυτοσυνειδησίας, δηλ. ως οντολογικό στοιχείο αλλά και διαρκές ζητούμενο: *"κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται:*

---

⁷⁷ Εφεσ. 6:13

⁷⁸ Ρωμ. 12:2

⁷⁹ Εβρ. 12:14

⁸⁰ Α' Θεσ. 4:3

⁸¹ Α' Πέτρο. 2:9

ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι"⁸². Ἡ αγιότητα του Θεού είναι γνώρισμά Του, που δίνεται στους πιστούς ως εφόδιο αλλά και ως προοπτική. Ο πιστός καλείται να προοδεύσει και να τελειοποιηθεί στην αγιότητα "ἐπιτελοῦντες ἁγιωσύνη"⁸³ κάνοντας καλή χρήση της ελευθερίας του, που του παραχωρεί η Αγία Τριάδα σε συνέργεια άμεση με τη χάρη Της. Μόνο η σχέση με τον Θεό μπορεί να οδηγήσει στην πραγματικότητα των αληθινών δυνατοτήτων του προσώπου⁸⁴.

Στον ουμανισμό κυριαρχεί η πίστη στην αγαθή ανθρώπινη φύση, κάτι όμως που δεν αρκεί. Η "Πειραϊκή Εκκλησία" δίνει τη σωστή βάση κατά το Ευαγγέλιο ότι ο άνθρωπος είναι πολύτιμος, επειδή είναι Εικόνα του Θεού, που εξαγοράστηκε με τη θυσία του Θεανδρικού Προσώπου του Χριστού, ο Οποῖος προσέλαβε και ανακαίνισε την ανθρώπινη φύση. Δεν αρκεί μόνο ο άνθρωπος να είναι καλός. Η καλοσύνη και η αγιότητα οφείλουν να πηγάζουν από τη σχέση Του με τον Θεό. Η ηθική ανάπτυξη και η τελειότητα στηρίζονται στη θέση που θα πάρει ο καθένας από εμάς απέναντι στο πρόσωπο του Χριστού. Η τήρηση των εντολών του Ευαγγελίου, της πραγματικής εν Χριστώ αγάπης, δίνει την πραγμάτωση της υπαρξιακής προοπτικής του προσώπου. Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" ανοίγει τα μάτια της ψυχής των ακροατών να καταλάβουν ότι το ρεύμα της εποχής θέλει την αυτοπραγμάτωση ερήμην της πίστης. Μια υπαρκτική αυτάρκεια που δεν αφήνει χώρο για τον Θεό.

Με τις μεταδόσεις από τα ραδιοκύματα όλων των ακολουθιών της Εκκλησίας περνά το μήνυμα, ότι ο πιστός καλείται να μεταμορφώνεται συνεχώς έως ότου φθάσει "εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ"⁸⁵. Ὅποιοι, λοιπόν, ενδιαφέρει η προσωπική σχέση με τον προσωπικό Θεό, θα πρέπει να κατανοήσει ότι αυτή ενεργείται μόνο στον

---

⁸² Α' Πέτρ. 1:15-16

⁸³ Β' Κορ. 7:1

⁸⁴ Νικολάου Σαχάρωφ, *Αγαπώ άρα υπάρχω*, σελ. 116.

⁸⁵ Εφεσ. 4:13

χώρο της Εκκλησίας, μέσω των μυστηρίων της και κορυφώνεται στο μυστήριο των μυστηρίων, τη Θεία Ευχαριστία "αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν"⁸⁶.

Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" μεταδίδει σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη τη Μοναδική και Απόλυτη Αλήθεια του Κυρίου Ιησού Χριστού. Αποσκοπεί στο να καταλάβουν οι άνθρωποι, ότι η ζωή δεν σταματά σε αυτήν τη γη, αλλά συνεχίζεται στην αιωνιότητα. Επομένως, ο άνθρωπος δεν πρέπει να επιδοθεί σε μία επίγεια αυτοπραγμάτωση, εφήμερη με μέτρα που τοποθετεί ο ίδιος, αλλά σε μία διαρκή αναζήτηση του Θεού, στην αγιότητα που θα τον οδηγήσει στην αιώνια ζωή, με μέτρα που βάζει ο ίδιος ο Χριστός, καθώς και με την αγιοπνευματική συνέργεια και καθοδήγηση, για να φθάσει τελικά στην κατά χάριν θέωση. Αυτό αποτελεί και τη μεγαλύτερη προσφορά του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία"

---

⁸⁶ Ιωαν. 17:3

ΙΑ. Ο ΑΓΙΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ Ο ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΗΣ ΚΑΙ Ο Ρ/Σ

"ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Μιλήσαμε για την αγιότητα και ότι αυτή προβάλλεται από τον ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", ως ο μοναδικός σκοπός της ζωής του ανθρώπου. Έρχεται και η στιγμή που επιβραβεύεται το έργο του ρ/σ της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς από τους Αγίους, από τους ανθρώπους του Θεού, οι οποίοι αναγνωρίζουν το έργο και την αξία αυτού του σταθμού. Τρανό παράδειγμα ο Άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης, αυτός ο μεγάλος αγωνιστής, ο φλογερός στην πίστη, ο ασκητής του Αγίου Όρους αλλά και του κόσμου, αυτός στον οποίο αναπαύθηκε η θεία χάρις. Η επίσκεψη της θείας χάριτος πραγματοποίησε "την αλλοίωση της δεξιάς του Υψίστου" και ο Άγιος γέμισε χαρίσματα. Διορατικός και προορατικός ανέπαυε με τα χαρίσματά του τις ψυχές των ανθρώπων. Όλοι όσοι έφθαναν κοντά του απολάμβαναν την ειρήνη του Χριστού, την αγιοπνευματική διάκριση και την απέραντη αγάπη του Αγίου.

Ο Όσιος Πορφύριος είχε μία ιδιαίτερη σχέση με την "Πειραϊκή Εκκλησία". Αγαπούσε πολύ το ραδιόφωνο αυτό και είχε κατασκευάσει μια αυτοσχέδια κεραία εκεί στο μοναστήρι του στο Μήλεσι Αττικής, για να μπορεί να παρακολουθεί τις εκπομπές του συγκεκριμένου σταθμού. Ο ραδιοφωνικός παραγωγός Κωνσταντίνος Γανωτής αναφέρει χαρακτηριστικά στο περιοδικό "Πειραϊκή Εκκλησία" τα εξής: " Η πρώτη έξωτερική έκπομπή του Σταθμού έγινε για να μεταδώσει την παρουσίαση ενός βιβλίου μαθημάτων αρχαίων ελληνικών, τὰ Κρυφὰ Σχολεία, πού είχα συντάξει όταν καταργήθηκε η διδασκαλία τῶν αρχαίων ελληνικῶν στὰ Γυμνάσια. Ἡ ὁμιλία μου έγινε στὸν Παρνασσὸ καὶ εἶχε ἀπ' εὐθείας μετάδοση ἀπὸ τὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας. Ἐκπληξή μας ἦταν ἡ ἐκπληξη σὲ ὕψος παραληρήματος πὺ κατέλαβε τὸν γέροντα ἀκόμη τότε Ἅγιον Πορφύριον, πὺ μὲ τὸ κασετοφωνάκι του ἔπιασε τὴν ἀναμετάδοση ἀπ' τὸν καινούργιο ἀκόμη τότε Σταθμὸ καὶ

τηλεφώνησε στο σπίτι μου –πού βρήκε ἄραγε τὸ τηλέφωνό μου;!-- καὶ ἐπιμισή ὥρα μᾶς βομβάρδισε μὲ τοὺς πανηγυρισμούς του" καὶ παραθέτει αυτολεξεί τα λόγια του Ἁγίου γιὰ τον ρ/σ: "Ἔσεῖς (τα στελέχη του ρ/σ "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία") πραγματοποιήσατε τὸ ὄνειρο τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, πὸν ἤθελε νὰ μπορούσε νὰ σταθεῖ ψηλὰ στὰ σύννεφα κι ἀπὸ κεῖ νὰ κηρύττει στὰ πλήθη τῶν πιστῶν"⁸⁷.

Ὁ μακάριστος Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀνανίας Κουστένης, ἓνα ἀπὸ τα ἐξέχοντα στελέχη τῆς "Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας", ὁ ὁποῖος ἐζήση ἀπὸ κοντὰ τον Ἅγιο Πορφύριο, γράφει σε ἄρθρο στὴν ἐπετειακὴ ἐκδοσὴ του περιοδικοῦ "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία", γιὰ τα 30 χρόνια του ἐκκλησιαστικοῦ ραδιοφώνου τῆς Ι.Μ. Πειραιῶς: "Ὁ Ἅγιος Πορφύριος, ὁ παππούλης, πὸν εἶναι καὶ προστάτης τοῦ Σταθμοῦ τὸν ἔχει στὴν ἀγκαλίτσα του, καὶ τὸν Σταθμὸ καὶ τὴν Ἀθήνα, ἐδῶ ἔζησε περισσότερο, καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ὁρθοδοξία καὶ ὅλο τὸν κόσμο. Μιὰ φορὰ θυμᾶμαι πὸν εἶχαμε πάει στὸν παππουλάκο μᾶς λέει «νὰ μπορούσα νὰ πάω σὲ ἓνα βουνὸ καὶ νὰ ἔχα μιὰ σάλπιγγα καὶ νὰ φωνάξω ἀδελφια, ἄνθρωποι, συνάνθρωποι, χριστιανοί, ὁποιοιδήποτε, ὁ Χριστὸς εἶναι μόνο τὸ πᾶν, ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ λύση, ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ χαρὰ, ὁ Χριστὸς εἶναι τὰ πάντα. Νὰ τό ἔχα». Καὶ μετὰ λέει «ναί, αὐτὸ κάνουν κι οἱ σταθμοί». Ἦταν τότε ὁ Σταθμὸς ὁ δικός σας. «Ὁ Σταθμὸς τοῦ Πειραιῶς. Ξέρεις τί καλὸ κάνει στοὺς ἀνθρώπους, ξέρεις τί φαῖ προσφέρει; Ἀνυπολόγιστο. Κι ὅσοι δουλεύουν ἐκεῖ πέρα κι ὅσοι προσφέρουν ἐκεῖ πέρα θὰ πάρουν τὸν μισθὸ τῶν Ἀποστόλων, τὸν μισθὸ τῶν Προφητῶν πὸν λέει καὶ τὸ Εὐαγγέλιο. Πολὺ μεγάλο καὶ πολὺ καλό». Αὐτὸ ἤθελε νὰ δεῖ ὁ Γέροντας νὰ σαλπίζει. Ὁ Σταθμὸς αὐτὸ κάνει, σαλπίζει στὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης τὸν λόγὸ τοῦ Θεοῦ"⁸⁸.

---

⁸⁷ Κ. Γανωτή, «Ὁ Σταθμὸς μᾶς παρηγορεῖ», σελ. 25.

⁸⁸ Ἀνανία Κουστένη, "Ὁ Σταθμὸς εἶναι θεοφιλὴς καὶ ὠφελιμότετη δράση", σελ. 26.

Η ηγουμένη της Ιεράς Μονής Μακρινού, Οσιολογιωτάτη μοναχή Μακρίνα καταθέτει την προσωπική της μαρτυρία σε ραδιοφωνική εκπομπή για τα 30 χρόνια λειτουργίας της "Πειραιϊκής Εκκλησίας": "Την ρώτησε ο Άγιος: "Δεν μου λές; Ακούς την "Πειραιϊκή Εκκλησία";" και απάντησε εκείνη: "Όχι Γέροντα", τότε ο Γέροντας Πορφύριος της λέγει: "Τί; Δεν ακούς την "Πειραιϊκή Εκκλησία"; Να την ακούς. Εγώ έχω συνεχώς ανοιχτό το ραδιόφωνο και την ακούω. Η " Πειραιϊκή Εκκλησία" θα σώσει τον κόσμο""⁸⁹.

Ο Πανοσιολογιώτατος Αρχιμανδρίτης π. Μεθόδιος Κρητικός, Ιεροκήρυκας της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς και παραγωγός του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", αναφέρει ότι δέχθηκε ένα τηλεφώνημα από τον Άγιο Πορφύριο, ο οποίος και του σχολίασε κάποια εκπομπή, γεγονός που χαροποίησε τον π. Μεθόδιο, ότι ο συγκεκριμένος Άγιος Γέροντας παρακολουθούσε με ενδιαφέρον τα προγράμματα του ρ/σ και εξέφραζε πάντα τη θετική του γνώμη, ενώ παράλληλα ευχόταν για την καλή πορεία του σταθμού⁹⁰.

Στις 21 Μαρτίου 2015 σε ειδική εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Πειραιώς ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ.κ. Σεραφείμ ανακήρυξε τον Άγιο Πορφύριο ως έφορο και προστάτη Άγιο του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" και ευχήθηκε ο Άγιος Πορφύριος να εμπνέει και να φωτίζει, να συνεγείρει και να χαριτώνει τις συνειδήσεις όλων εκείνων που συμμετέχουν στο ιεραποστολικό έργο, που διεκπεραιώνεται δια μέσου του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία"⁹¹.

---

⁸⁹ Απομαγνητοφώνηση από εκπομπή αφιερωμένη στα 30 χρόνια λειτουργίας του ραδιοφώνου της Πειραιϊκής Εκκλησία, στις 30 Οκτωβρίου 2018.

⁹⁰ Ο.π.

⁹¹ "Ο βίος του Αγίου Πορφυρίου και η ιδιαίτερη σχέση του με την "Πειραιϊκή Εκκλησία""

ΙΒ. Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΉ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Ως εικόνα Θεού με όλα τα θεϊκά χαρακτηριστικά και με τη δυνατότητα καθ' ομοίωσης, πλάσθηκε ο άνθρωπος. Έστω και αν αμαυρώθηκε το κατ' εικόνα μετά την πτώση, έστω και αν σκοτίσθηκαν ο νους και τα μάτια της ψυχής, το ανθρώπινο γένος δεν έπαυσε ποτέ να αναζητά την αλήθεια, να αναζητά τον δημιουργό του και τον σκοπό της υπάρξής του. Το δώρο της ελευθερίας, η λογική σκέψη, αλλά και η εγγεγραμμένη μέσα στην ψυχή αναφορά στον Θεό σήμανε τη γενέθλια ώρα της πνευματικής ανησυχίας και εύρεσης της Αλήθειας⁹².

Κίνητρο θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι η εμπειρία. Με αυτήν ο άνθρωπος ανακαλύπτει τον κόσμο. Η λογική του ικανότητα ζητά την ουσία των όντων και παράλληλα συνειδητοποιεί την οντολογική διαφορά του ανθρώπου από τα άλλα όντα.

Ο θαυμασμός είναι ένα άλλο κίνητρο απέναντι στο μεγαλείο και στο μυστήριο του κόσμου. Ο άνθρωπος διακρίνει ολοένα και περισσότερο τη μικρότητά του, όταν στέκεται απέναντι στον μεγαλόκοσμο, στο σύμπαν. Αναδεικνύεται η βασιλεία του απέναντι σε ό,τι υπάρχει στη γη. Θαυμάζει τον μικρόκοσμο, μελετώντας τις μικρότερες μορφές ζωής ή προσπαθώντας να ανακαλύψει τη μικρότερη μονάδα της ύλης. Όσο η επιστήμη προχωρά, τόσο ο θαυμασμός μεγαλώνει.

Επόμενο κίνητρο αποτελεί η απορία. Είναι γεγονός ότι ο άνθρωπος πολλές φορές δεν καταφέρνει να δώσει απαντήσεις στους προβληματισμούς του. Όσο αυξάνει η γνώση τόσο μεγαλώνει και η απορία, με αποτέλεσμα να στέκεται σκεπτόμενος απέναντι σε αδιέξοδα με αδυναμία να δώσει τελικά, λογικές, τεκμηριωμένες και αποδεκτές απαντήσεις.

---

⁹² Ν. Μητσόπουλου, *Θέματα Δογματικής*, σελ. 83 κ.εξ.

Άλλη πηγή σκέψης είναι η αμφιβολία. Η γνώση των όντων μέσω των αισθήσεων φαίνεται συζητήσιμη. Τί υπάρχει; Τί δεν υπάρχει; Τί είναι αληθινό; Τί είναι ψεύτικο; Η αβεβαιότητα οδηγεί σε σκέψη.

Η δοκιμασία του ανθρώπου σε αυτή τη ζωή αποτελεί ένα άλλο κίνητρο σκέψεως. Ο άνθρωπος στέκεται απέναντι στις χαρές και τις λύπες της ζωής. Ο προβληματισμός γίνεται βαθύτερος, όταν αντιμετωπίζει κανείς τον αγώνα, τις πτώσεις, τον θάνατο, την ενοχή, τις αντιθέσεις, το λογικό, το παράλογο, την ευφορία, τη λύπη, τη γλυκιά ή πικρή γεύση του κόσμου.

Όλα αυτά δημιουργούν τα αιώνια και πανανθρώπινα ερωτήματα⁹³:

α) Το οντολογικό ερώτημα: ποια η ουσία του κόσμου; Ποια η υπόστασή του; Ποια τα βασικά του συστατικά;

β) Το κοσμολογικό ερώτημα: Πώς προήλθε ο κόσμος; Πώς γίνονται οι αλλαγές σε αυτόν; Πώς υπάρχει η πρόοδος και η εξέλιξη; Ποιός ο σκοπός ύπαρξης;

γ) Το θεολογικό ερώτημα: Υπάρχει θεός; Ποιος είναι; Είναι μία υπέρτατη δύναμη; Είναι πρόσωπο ή είναι μία απρόσωπη οντότητα; Τί σχέση έχει με τον άνθρωπο και με τον κόσμο; Μήπως δεν υπάρχει θεός παρά μόνο φυσικοί νόμοι ή απλά τυχαιότητα;

δ) Το ψυχολογικό ερώτημα: Υπάρχει ψυχή; Ποια η φύση της; Ποια η ουσία της; Τί γίνεται μετά τον θάνατο; Ποια η σχέση της ψυχής με το σώμα;

Ποιος μπορεί να δώσει απαντήσεις σε αυτά τα φλέγοντα ερωτήματα;

Η μεταμοντέρνα εποχή είναι εποχή σύγχυσης. Δεν μπορεί να δώσει απαντήσεις αφού, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, θεωρεί ότι δεν υπάρχει μία αλήθεια. Όλα είναι συγκεχυμένα, όλα είναι πλέον δυσδιάκριτα και τίθενται σε αμφιβολία. Οι μικρές αλήθειες της Νέας Εποχής δεν αποτελούν απαντήσεις, αλλά μόνο προβληματισμούς. Η αλήθεια, λοιπόν,

---

⁹³ Για περισσότερα βλ. Γ. Κωσταρά, *Φιλοσοφική προπαιδεία*, σελ. 27-30, 136.

καταντά τις περισσότερες φορές να είναι ψέμα. Οι άνθρωποι πλανώνται με σκοπό την απομάκρυνσή τους από τον Θεό, που ο Ίδιος είναι η Αλήθεια και που Αυτός έδωσε απαντήσεις σε όλες τις αναζητήσεις μας.

Τα Μ.Μ.Ε. γίνονται τα φερέφωνα της Νέας Τάξης Πραγμάτων. Εξυπηρετούν, ηθελημένα ή αθέλητα, τα παράνομα σχέδια αυτής. Γίνονται συνεργοί του διαβόλου, που είναι πατέρας του ψεύδους και εχθροί της ψυχής και της σωτηρίας μας. Γράφει ο καθηγητής κ. Γαϊτάνης Βασίλειος: "Το ίντερνετ το έπλασε η κοινωνία των βρωμερών εκφραστών του ψέμματος του κόσμου, το έπλασε η κοινωνία του ανείπωτου χλευασμού και τής ειρωνείας της πλάσης. Είναι η μορφή μιάς διαπόμπευσης τού Θεού και τής Αλήθειάς Του ! Μόνο μια άθλια κοινωνία ανθρώπων που η ψυχή τους αναδύεται από μια ύψιστη, βρωμερή χαμέρπεια, θα μπορούσε να πλάσει μία τέτοια απολύτως ανύπαρκτη σε πνεύμα, αντεστραμμένη κοινωνία αληθείας, όπου όλοι συγκεντρώνονται για να εκφράσουν έναν ύμνο αθλιότητας του κακού !"⁹⁴.

Όταν λοιπόν λείπει η Αγιοπνευματική διάκριση, ο φωτισμός και η έλλαμψη του Τριαδικού Θεού, ο άνθρωπος βυθίζεται όλο και περισσότερο στα σκοτάδια του. Περιγράφει χαρακτηριστικά ο καθηγητής κ. Βασίλειος Γαϊτάνης: "Η μετα-νεωτερικότητα που οι άθεοι εκθειάζουν δεν είναι τίποτα άλλο παρά η πλάνη τής λάθος διάκρισης, η λεγεών της αμφιθυμίας, το ψέμμα απέναντι στις σωστές διακρίσεις του Αγίου Πνεύματος ! Δεν διαφέρει σε τίποτα από την παλαιά λεγεών που ήταν μέσα στον δαιμονισμένο ! Σάς διαβεβαιώ δεν υπάρχει καμμία διαφορά από την παλαιά λεγεών"⁹⁵.

Η παραπληροφόρηση των ΜΜΕ είναι κάτι χυδαίο. Η δημοσιογραφική σκέψη δεν ανταποκρίνεται στο λειτούργημα της δημοσιογραφίας και της ενημέρωσης, αλλά στρέφεται στη χειραγώγηση, με σκοπό να πετύχουν οι

---

⁹⁴ Β. Γαϊτάνη, *Θλιμμένες φιλοσοφικές σκέψεις*, τ. 5, σελ. 14.

⁹⁵ Β. Γαϊτάνη, *Θλιμμένες φιλοσοφικές σκέψεις*, τ. 5, σελ. 82.

υποστηρικτές της Νέας Εποχής τους σκοτεινούς σκοπούς τους. Επισημαίνει ο κ. Γαϊτάνης ότι "τα Μ.Μ.Ε., και η χυδαία δημοσιογραφική σκέψη, μοιάζει με ένα τεράστιο τερατόμορφο στόμα που ξερνάει εμετό, το οποίο σε προσκαλεί με την δήθεν επιστημονικότητα να εισέλθεις μέσα σε αυτό και να μοιραστείς τον εμετό του!"⁹⁶. Η παρομοίωση που χρησιμοποιεί ο ελλογμώτατος κ. Γαϊτάνης, δεν είναι υπερβολική, αφού το πνεύμα των Μ.Μ.Ε. αποστερεί τον άνθρωπο από κάθε μεταφυσική αναγωγή. Η μεταφυσική προοπτική των πράξεων αποσιωπείται αριστοτεχνικά.

Ο άνθρωπος της μεταμοντέρνας εποχής τελικά συνηθίζει σε μια ζωή χωρίς Θεό, αλλά αυτό τον οδηγεί όχι μόνο στην άρνηση Αυτού, αλλά και στο αβυσσαλέο μίσος για Αυτόν και την Αλήθεια. Αναφέρει επ' αυτού ο καθηγητής κ. Γαϊτάνης: "ο ίδιος εσωτερικός νόμος της κακίας της ψυχής που πλάθει το απέραντο μίσος ενάντια στον Θεό, είναι ταυτόχρονα με βαθιά ομοιότητα και ο ίδιος ύψιστος πνευματικός νόμος του εξωτερικού κόσμου από τον οποίο πλάθεται το Ίντερνέτ και τα Μ.Μ.Ε. της ανείπωτης χυδαιότητας! Τα Μ.Μ.Ε. δεν είναι τίποτε άλλο παρά η εξωτερική έκφραση ενός απόλυτου εσωτερικού μίσους!"⁹⁷. Η οντολογική αλήθεια δαιμονοποιείται και η νεομοντέρνα εποχή μοιάζει να είναι μια νέα πτώση, ένα νέο "προπατορικό αμάρτημα".

Το ευχάριστο γεγονός είναι ότι ο άνθρωπος ως εικόνα Θεού -αυτό ποτέ δεν θα χαθεί- αντιμετωπίζει ενεργά τα μέσα. Αναμφίβολα δέχεται επιρροές από αυτά, πολλές φορές χειραγωγείται, αλλά ποτέ δεν μπορούμε να πούμε ότι θα παραμένει πάντα ένας παθητικός δέκτης. Έχει τη δυνατότητα να επέμβει ενεργά στη διαδικασία μαζικής επικοινωνίας. Μπορεί να επιλέγει, να ελέγχει, να απορρίπτει και συχνά να προβάλλει αντίσταση στα περιεχόμενα των μέσων⁹⁸.

---

⁹⁶ Β. Γαϊτάνη, *Θλιμμένες φιλοσοφικές σκέψεις*, τ. 5, σελ. 166.

⁹⁷ Β. Γαϊτάνη, *Θλιμμένες φιλοσοφικές σκέψεις*, τ. 5, σελ. 194.

⁹⁸ Β. Γαϊτάνης, *Δοκίμια επικοινωνιακής θεολογίας*, σελ. 21.

Στο σημείο αυτό έρχεται η Εκκλησία να παίξει τον σπουδαιότερο ρόλο στη ζωή του ανθρώπου. Είναι αυτή που θα δώσει απαντήσεις σε όλα τα αναπάντητα ερωτήματα και θα φέρει τη μεταφυσική προοπτική. Ο Χριστός ως προσωποποιημένη Αλήθεια καλεί τον άνθρωπο να βγει από το εγώ του και να μετέχει σε μια κοινωνία αγάπης, τόσο με τον Τριαδικό Θεό όσο και με τους Αγίους Του. Ο κ. Β. Γαϊτάνης υπογραμμίζει λέγοντας: "στο μεταμοντέρνο κόσμο ο άνθρωπος διατηρεί την μοναχικότητα μέσα στη μάζα, και παράλληλα είναι μαζοποιημένος μέσα σε ενός είδους εγωϊστική μοναχικότητα. Ανήκει στο μοναχικό πλήθος. Δεν τον ενώνει η κοινωνία με τον άλλο όπως συμβαίνει στην κοινωνία της ορθόδοξης αγάπης εν Χριστώ παρά η χρησιμοθηρική έκφραση των χρήσεων των προϊόντων ώστε να απολαύσει μόνος του την ζωή"⁹⁹.

Η επικοινωνία στην ορθόδοξη πίστη μας δεν είναι τίποτα άλλο παρά η κοινωνία μεταξύ του Θεού και των ανθρώπων. Μια κοινωνία που βασίζεται στην ενανθρώπιση του Λόγου του Θεού. Η πιο τέλεια επικοινωνιακή διάδραση μεταξύ του πομπού και του δέκτη, όπου τον ρολο του πομπού αναλαμβάνει ο Τριαδικός Θεός και του δέκτη ο άνθρωπος. Η ευχαριστηριακή λατρεία της Αγίας Τριάδος είναι τελείως διαφορετική από τις κοσμικές επικοινωνίες. Μαθαίνει στον άνθρωπο την πραγματική κοινωνία, που στηρίζεται στην απελευθέρωση από τα πάθη και στο "σπατάλημα της αγάπης"¹⁰⁰. Αυτή η αιώνια κοινωνία έχει καταγωγή αλλά και αναγωγή στην ενότητα και μεταξύ Τους αγάπη, των Τριών Προσώπων, του Ενός και Μοναδικού Θεού.

Σε καμιά άλλη μορφή επικοινωνίας ο πομπός δεν οικειοποιείται τη φύση του δέκτη, γράφει χαρακτηριστικά ο π. Δημήτριος Στανιλοάε: "με την ενσάρκωσή Του ο Χριστός εισέρχεται ως άνθρωπος σε πλήρη κοινωνία με τον Θεό και ως Θεός σε πλήρη κοινωνία με τους ανθρώπους.

---

⁹⁹ ο.π., σελ. 25.

¹⁰⁰ Για περισσότερα βλ. Β. Γαϊτάνης, *Είναι και αγάπη*.

Στην κοινωνία με αυτόν κάθε άνθρωπος βρίσκεται σε πλήρη κοινωνία με όλα τα Τριαδικά Πρόσωπα. Στην κοινωνία με Αυτόν κάθε άνθρωπος γεννώμενος δια της χάριτος Υιός του Πατρός, χαίρεται την πλήρη αγάπη του Πατρός του Χριστού ενώ ο Πατήρ μπορεί να χαίρεται την πλήρη αγάπη του ανθρώπου Χριστού, γεννώμενος Υιός Του, αγάπη στην οποία ενώνεται η αγάπη όλων εκείνων που πιστεύουν σε Αυτόν...¹⁰¹.

Όλα αυτά βέβαια τα βιώνει ο άνθρωπος μέσα από το πρίσμα της απόλυτης ελευθερίας και της απόλυτης αποδοχής. Μόνο η ελεύθερη αποδοχή του ίδιου του μηνύματος της Σάρκωσης του Δευτέρου Προσώπου της Αγίας Τριάδος, του Υιού, του Λόγου, της Δόξας, της Σοφίας του Θεού είναι αυτό που πραγματικά ελευθερώνει τον άνθρωπο και τον οδηγεί στη σωτηρία και στην αλήθεια, "Γνώσεσθε τήν ἀλήθειαν, καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς"¹⁰². Γνωρίζοντας την Αλήθεια, το Πρόσωπο του πομπού, μπορεί ο άνθρωπος να απελευθερωθεί από κάθε πάθος, από κάθε αγκύλωση, από κάθε ψευτιά του κόσμου αυτού. Ακόμη γλιτώνει από την κατακερμάτιση της αλήθειας που προβάλλει ο μεταμοντέρνος κόσμος με σκοπό να φθάσει κανείς στην τελείωση.

Στην εν Χριστώ τελείωση: "τελειωμένοι εἰς ἓν"¹⁰³, όπως συνεχίζει ο ίδιος Ευαγγελιστής. Ο π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ επισημαίνει: "Αυτή η εν Χριστώ ενότητα καθιστά δυνατή και την μεταξύ των πιστών αληθινή κοινωνία αφού σταθερό κέντρο της ενότητας είναι το Πρόσωπο του Ιησού Χριστού"¹⁰⁴. Αυτή η ενότητα στο Πρόσωπο του Χριστού και η Αποκάλυψη της Αλήθειας καταργούν κάθε μοντέλο επικοινωνιακής διάδρασης, με την κοσμική του έννοια και δημιουργούν ένα νέο μοντέλο πνευματικής καθαρά υφής.

---

¹⁰¹ Δημητρίου Στανιλοάε, *Ο Θεός, ο κόσμος και ο άνθρωπος*, σελ. 121.

¹⁰² Ιωαν. 8:32.

¹⁰³ Ιωαν. 17:23.

¹⁰⁴ Γεωργίου Φλωρόφσκυ, *Εκκλησία*, σελ. 27.

Ο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" υπηρετεί ακριβώς αυτή τη διαδραστική επικοινωνία που βασιίζεται στη σάρκωση, στη φανέρωση της αλήθειας, στη θυσία του Κυρίου με αποτέλεσμα να προσφέρεται ο Ίδιος και ο Ίδιος να είναι σε μια διαπροσωπική αγάπη με τον κάθε άνθρωπο. Το ραδιόφωνο της Μητροπόλεως Πειραιώς γίνεται η επέκταση της Εκκλησίας, της Ευχαριστιακής Σύναξης, του Άμβωνα μέσα στον κόσμο της πληροφορίας και μεταφέρει σε όλους ανεξαρτήτως το μήνυμα της ελευθερίας, της αλήθειας και της πραγματικής αγαπητικής κοινωνίας των Αγίων.

Η "Πειραιϊκή Εκκλησία" αντιστέκεται κάνοντας πράξη τα λόγια του Αποστόλου Παύλου "ἀντιστήναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ"¹⁰⁵ και "μὴ συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ"¹⁰⁶. Αυτή η αντίσταση στο κοσμικό πνεύμα, στις πονηρές ημέρες της μετανεωτερικότητας αποτελεί τη μεγαλύτερη προσφορά του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου στην εποχή μας.

Άλλωστε, πώς θα μπορούσε να μετρηθεί το έργο της Εκκλησίας; Σε ποια ζυγαριά μπορεί να τοποθετηθεί και να υπολογισθεί η προσφορά του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", ενός ραδιοφώνου που μιλά στην ψυχή του ανθρώπου; Ο τίτλος αυτής της ενότητας "η προσφορά του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" είναι καθαρά ουτοπικός, αφού κανείς δεν μπορεί να δει την αλλοίωση, τη μετάνοια, την παρηγοριά, την ανακούφιση, τη μεταστροφή, την πνευματική καλλιέργεια, την πρόοδο, την ανάπαυση, τη στήριξη, την ενίσχυση στην ψυχή των ακροατών. Μόνο ο Κύριος Ιησούς Χριστός είναι Αυτός που μπορεί με ακρίβεια να καταμετρήσει και Αυτός που δίνει τη χάρη Του και την ευλογία Του στο ραδιόφωνο να συνεχίζει το θεάρεστο έργο του.

Αναφέρει χαρακτηριστικά ο Σεβ. Μητροπολίτης Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού κ.κ. Δανιήλ: "*Η λειτουργία τοῦ Σταθμοῦ μὲ τίς ἐκπομπές του*

---

¹⁰⁵ Εφεσ. 6:13

¹⁰⁶ Ρωμ. 12:2

καὶ τὰ προγράμματά του οἰκοδόμησε τὰ τριάντα αὐτὰ χρόνια καὶ συνεχίζει νὰ οἰκοδομεῖ τοὺς πιστοὺς διδάσκοντάς τους τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Σὲ μιὰ ἐποχὴ συγχύσεων, πλανῶν, ἀμφισβητήσεων καὶ ἀνατροπῶν. Δεύτερον καλλιιεργεῖ καὶ προβάλλει τὴν ὀρθόδοξη παράδοση καὶ τὸ πατροπαράδοτο ἦθος τῆς εὐσεβοῦς ζωῆς κατὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ «ὅτι ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἵνα ἀρνησάμενοι καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν». Ἀνακουφίζει ὅσους εὐρίσκονται σὲ πειρασμούς, προσφέροντάς τους τὴν ἐλπίδα καὶ ἐμπνέοντάς τους ὑπομονὴ καὶ καρτερία. Φωτίζει μὲ τὸ φῶς τῆς πίστεως, ὀδηγώντας τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἐπίγνωση τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ζωντανοῦ Θεοῦ, αὐτοὺς τοὺς καθημένους στὸ σκοτάδι τῆς ἀσεβείας"¹⁰⁷.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κυθήρων κ.κ. Σεραφεῖμ χαιρετίζει τὴν 30χρονη προσφορά του ρ/σ "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία" λέγοντας "Ἡ παρουσία τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς «Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας» στὸ λεκανοπέδιο τῆς Ἀττικῆς ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη σχεδὸν τὴν Ἑλλάδα εἶναι εὐεργετικὴ καὶ λίαν ἐποικοδομητικὴ. Προβάλλεται καθημερινὰ ἡ Ὁρθόδοξη θεία Λατρεία ἑσπέρας καὶ πρωτὶ καὶ μεσημβρίας καὶ μεσονυκτίου. Γίνεται συστηματικὰ ἡ Ὁρθόδοξη ἱερὴ Κατήχησις καὶ διδασκαλία τῶν θείων λογίων του ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς γενικότερα. Μεταδίδεται ἐπιμελῶς ἡ πνευματικὴ διδαχὴ τῶν Ἁγίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας καὶ φωτίζεται ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ θεῖο φῶς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως τῶν θείων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια, οἱ νέοι μας, οἱ σύζυγοι καὶ οἱ προχωρημένης ἡλικίας ἄνθρωποι βρίσκουν στὸ

---

¹⁰⁷ Δανιὴλ Πουρτσουκλή, "Γιὰ τὰ τριάντα ἔτη λειτουργίας τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 22.

ξεχωριστό αυτό ραδιόφωνο τὸ στήριγμά τους, τὴ σωστὴ καθοδήγηση, τὴν πνευματικὴ τους ἀναψυχή"¹⁰⁸.

Ο μακαριστὸς Μητροπολίτης Σισανίου καὶ Σιατίστης κυρὸς Παῦλος ομολογεῖ: "Ἡ φωνὴ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ στὰ ἔρτζιανὰ κύματα. Εἶναι μιὰ εὐλογία μεγάλη καὶ μιὰ παρηγοριὰ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀγκαλιάσει τὸ ραδιόφωνο τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἀκούει πάρα πολὺ μὲ μεγάλη προσοχὴ καὶ παρηγορεῖται καὶ στηρίζεται καὶ ἐνημερώνεται καὶ ἐμπνέεται καὶ ἔτσι ἔχει ἓνα στήριγμα σὲ αὐτὰ τὰ δύσκολα χρόνια, τὰ ὁποῖα περνᾶμε. Ἔχω διαπιστώσει, ἔχω ἀκούσει δηλαδή, ἀπὸ ἀνθρώπους πὺν δὲν τοὺς γνώρισα ἐγὼ ποτέ, ἀλλὰ πὺν μερικὲς φορὲς ἐπικοινωνοῦν μαζί μου, μὲ τὴν εὐκαιρία καὶ τῶν εἰδικῶν ἐκπομπῶν, νὰ μοῦ λένε πόσο ὠφελοῦνται, πόσο στηρίζονται, πόσο ἀκόμα διορθώνονται ἀκούγοντας τὶς ὁμορφες πνευματικὲς, ἐνημερωτικὲς, παιδαγωγικὲς ἐκπομπὲς κι ὅλες τὶς ἄλλες καθὼς καὶ τὶς ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀπὸ ἀνθρώπους πὺν λόγῳ προβλημάτων ὑγείας δυσκολεύονται νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησία. Εἶναι λοιπὸν πραγματικὰ μιὰ μεγάλη παρηγοριὰ"¹⁰⁹.

Ἡ "Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία" δὲν ἔχει ἀναφορὰ σε κάποιο συγκεκριμένο ηλικιακὸ ἀκροατήριο, ἀλλὰ ἀπευθύνεται σε κάθε ψυχὴ, ἀκόμα καὶ στους νέους. Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως κ.κ. Ἰερεμίας, ἀναφερόμενος στὸν παιδαγωγικὸ χαρακτήρα τοῦ ραδιοφώνου ἐπισημαίνει: "Ἔχει καὶ τὸ ἄλλο χαρακτηριστικὸ ὁ Σταθμὸς τῆς «Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας», ὅτι εἶναι παιδαγωγικὸς. Δηλαδή ἀσχολεῖται πολὺ μὲ τὴ νεολαία. Ἀπὸ τὴ μικρὰ ἡλικία, ἐφήβους, νέους καὶ στὴν μετέπειτα ἡλικία καὶ στὴ γερωντικὴ ἀκόμη ἡλικία. Τὰ καημένα τὰ παιδιὰ μας, τὰ φιλότιμα τὰ παιδιὰ μας. Ἀλλὰ ἔχουν πολλοὺς πειρασμοὺς νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ

---

¹⁰⁸ Σεραφεῖμ Στεργιούλη, "Τριάντα χρόνια ζωῆς τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 23.

¹⁰⁹ Παύλου Ἰωάννου, " Τριάντα χρόνια ζωῆς τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας ", σελ. 23

παρασύρονται πολλά. Έχουν ανάγκη από ένα σταθμό που να είναι παιδαγωγία."¹¹⁰.

Η πρεσβυτέρα Βασιλική Τσουκάτου-Κορωναίου, εκπαιδευτικός της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, στέλεχος της Νεότητας της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς και ραδιοφωνικός παραγωγός αυτής, συγκλονίζει με τα λόγια της που μας επιβεβαιώνουν την ευθύνη καθενός που ασχολείται με το ποιμαντικό έργο της Εκκλησίας απέναντι στα παιδιά: "Μα είναι έντελως αδύνατον να βρίσκεται κάπου ο Χριστός και να μην πάρει κοντά Του ένα παιδί, λέγοντας στους υπόλοιπους: «Νά, αν δεν γίνετε σαν κι αυτό, τή χάσατε τή Βασιλεία...». Καί μέσα στον Ραδιοφωνικό Σταθμό ήταν σίγουρα ο Χριστός. Αμέσως, λοιπόν, κατέφθασαν και τὰ παιδιά. Ήταν ἀληθινὰ συγκλονιστικό πῶς μᾶς ἐμπιστεύθηκε ὁ Γέροντας Καλλίνικος κι ὁ πατήρ Ἰγνάτιος ν' ἀνοίξουμε τὸ μικρόφωνο καὶ νὰ μιλήσουμε στὰ παιδιά τοῦ κόσμου. «Ἀλίμονο σ' ὅποιον σκανδαλίσει ἕναν ἀπ' τοὺς μικροὺς αὐτούς...». Οἱ μυλόπετρες ἔγιναν ὁ χειρότερος ἐφιάλτης μας. Τοῦτο δὲν ἦταν ἕνα ἀπλὸ μάθημα στὸ κατηχητικό, στὸ ὁποῖο ὅλοι κάπως εἶχαμε βοηθήσει. Τοῦτο δὲν ἦταν κἂν κατασκήνωση, ὅπου στὸ κάτω κάτω μετὰ τὴν παρεξήγηση ἐρχόταν κι ἡ συγγνώμη. Ἐδῶ ἕνα μαγικὸ κουμπὶ σ' ἔκανε νὰ μιᾶς γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς Ἁγίους σὲ παιδιά ἄγνωστα κι ἀγαπημένα. Χαρούμενα; Κλαμένα; Πληγωμένα; Βαφτισμένα; Μπερδεμένα; Ἁγιασμένα; Σ' ὅλα μαζί. Κι ἴσως νὰ εἶχες μόνο μία εὐκαιρία. Καὶ τότε, δίπλα ἀπὸ τοὺς σωροὺς ἀπὸ τὰ στοιβαγμένα βιβλία, τὰ γραμμένα καὶ μουντζουρωμένα χαρτιά καὶ τὶς σακουῦλες μὲ τοὺς δίσκους καὶ τὶς κασέτες, ἄρχιζε ν' ἀναβοσβήνει τὸ φωτάκι τοῦ τηλεφώνου. Ἡ τηλεφωνήτρια σοῦ ἔδινε γραμμὴ. Ἡ παιδικὴ φωνὴ γέμιζε τὸ στούντιο. Τραγουδάκια, αἰνίγματα, ἀνέκδοτα, παροιμίες, σπαζοκεφαλιές, ἐρωτήσεις, ἀπαντήσεις, γκάφες, γέλια καὶ κλάματα. Τὰ παιδιά, ὡς ὄφειλαν,

---

¹¹⁰ Ιερεμία Φούντα, " Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς εἶναι «ἦχος» κατήχησης", σελ. 24.

ἐξασκοῦσαν τὸ ἀναφαίρετο δικαίωμά τους νὰ ἀνατρέπουν τὴν κανονικότητα καὶ νὰ φωτίζουν τὴ ζωὴ ὅσων τυχερῶν βρεθήκαμε στὸν δρόμο τους"¹¹¹.

Ἡ ραδιοφωνικὴ παραγωγὸς κ. Κατερίνα Τσακίρη επιβεβαιώνει τὰ παραπάνω λέγοντας: "Ἐνα γράμμα πρὸς μου ἐστάλη ἔγραψε: «Εἶμαστε ἕνα νεαρὸ ζευγάρι. Πρὶν ἀπὸ 2 χρόνια ἡμασταν ἀνυπόφοροι. Τὰ εἶχαμε ὅλα καὶ ὅ,τι δὲν θέλαμε νὰ ἔχουμε δὲν τὸ εἶχαμε. Καὶ αὐτὸ πρὸς δὲν θέλαμε ἦταν ἕνα παιδί. Ξέραμε ὅτι τὰ παιδιά δὲν ταίριαζαν στὸν τρόπο τῆς ζωῆς μας. Θέλουν ἀδιάκοπα φροντίδα καὶ κλαῖνε. Εἶναι φορτικά, λερώνονται καὶ γκρινιάζουν. Σωτήρια στροφή ἀπὸ τὸν παγερὸ ἐγωκεντρισμὸ μας στὴ ζεστασιὰ τῆς ἀγάπης ἔπαιξε ἡ "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία" Ἀνακαλύψαμε ὅτι τὰ παιδιά, παρὰ τίς δυσκολίες, δὲν παύουν νὰ εἶναι ἐλπίδα καὶ χαρά. Σὲ λίγο θὰ γίνουμε γονεῖς. Περιμένουμε δίδυμα. Νὰ εἶναι καλὰ ἡ "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία"». Ἐνας γέροντας 87 χρονῶν μου ἔγραψε: «Μὲ ἐνθουσίασαν καὶ μου ἔδωσαν κουράγιο τὰ λόγια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου πρὸς ἄκουσα ἀπὸ τὴν "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία": «Ἡ ψυχὴ κατὰ τὴ γερωντικὴ ἡλικία εἶναι πιὸ δυνατὴ καὶ τότε ἀκμάζει καὶ ἰσχυροποιεῖται». Δὲν κλείνω τὸ ραδιόφωνο. Ἀκούω "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία" ὅλη τὴν ἡμέρα»"¹¹².

Τὰ προγράμματα τῆς "Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας" δεισιδύουν μέσα στις ἀνθρώπινες ψυχές, φωτίζουν, εξαγιάζουν, οδηγοῦν τοὺς ἀνθρώπους στὴν ἀληθινὴ οδὸ καὶ βοηθοῦν τὴν κοινωνία μας νὰ βρεῖ ἕνα καλύτερο δρόμο. Ὅλα αὐτὰ συντελοῦνται τόσο μυστικά, τόσο ἀθόρυβα, ὅπως ακριβῶς μυστικά καὶ ἀθόρυβα κατέρχεται ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν τέλεση τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν πνευματικὴ ἐργασία ωφελοῦνται ὄχι μόνο οἱ ἀκροατές τοῦ ραδιοφώνου ἀλλὰ καὶ οἱ παραγωγοί, τόσο ἀπὸ τὴ χάρις τοῦ Παναγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ, που ἐκχέεται μυστικά κατὰ τὸ μυστήριον τῆς διακονίας τοῦ θείου λόγου, ὅσο

---

¹¹¹ Β. Τσουκάτου, "Παιδιά κι ἐμεῖς", σελ. 37.

¹¹² Κ. Τσακίρη, "Μὲ ὁδηγὸ τὴν καρδιά καὶ τὴ μνήμη", σελ. 28.

και από τις ευχές των ωφελημένων και ελεημένων ακροατών, που επιστρέφουν ως ευεργεσία στους ραδιοφωνικούς παραγωγούς.

Το στέλεχος του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", κ. Γεώργιος Μπάρλας υπογραμμίζει τό πώς ωφελούνται όλοι, πομποί και δέκτες: "Μεγαλώνοντας στην "Πειραιϊκή Έκκλησία" συνειδητοποιώ ότι όσα λέμε εκεί, ώφελοῦν πρώτα ἐμᾶς. Δέν εἶχα σκοπό νά διδάξω κανέναν κάνοντας έκπομπές. Απλά μοιράζομαι τή χαρά μου –νά μιλω και νά διαβάζω για τόν Θεό– μέ τούς ακροατές. Οί τελευταῖοι, σέ όλους μας, ανταποδίδουν μέ εὐχαριστίες και εὐχές τόσες πού ἂν ό Θεός ακούσει και τό 1% ἀπ' αυτές θα πρέπει νά ζήσουμε τό λιγότερο 100 χρόνια, υγιείς και χαρούμενοι. Έκει πού σέ καταβάλλει ή κούραση ή ή ρουτίνα, πάντα μά πάντα θα υπάρξει κάποιο τηλεφώνημα ακροατή πού θα σου ἀναπτρώσει τό ήθικό. Ναί ἐσύ τώρα λές ή διαβάζεις κάτι πού δέν σε ἀγγίζει, ἀλλά δές ἐμένα αυτό μέ συγκλόνισε. Κι ἔτσι συνεχίζεται ή καλή ἐργασία. Διαβάζουμε κάτι στόν ἀέρα τοῦ ραδιοφώνου και ἐσύ μπορεί νά νομίζεις ότι ὄντως δέν κάνεις κάτι σπουδαῖο, και μετά τόν διάλογο μέ ακροατές διαπιστώνεις ότι όλα αυτά εἶχαν ἀποτελέσματα. Ποιά; Ό φόβος τοῦ Θεοῦ, τὰ αἰσθήματα μετανοίας, ή ταπείνωση, ή κατάνυξη, δηλαδή ή ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἴσως σέ μικρό βαθμό, ἀλλά ἀρκετό για νά ἀνάψει ή φλόγα τοῦ Θεοῦ στην καρδιά, και στη δική μας και στῶν ακροατῶν, και νά δυναμώσει ἀργότερα μέ τήν πιό προσωπική πνευματική ἐργασία"¹¹³.

Οι μαρτυρίες για τη σπουδαιότητα του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" στη ζωή των ανθρώπων είναι πάρα πολλές. Καθημερινά ακροατές τηλεφωνούν στον σταθμό, για να δώσουν την δική τους επώνυμη ή ανώνυμη ομολογία για την μεγάλη ευεργεσία που έχουν δεχθεί. Ο μακαριστός ιδρυτής του ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία", Μητροπολίτης Πειραιώς κυρός Καλλίνικος, αναφέρεται σε αυτές τις άπειρες μαρτυρίες: "Έχουμε

---

¹¹³ Γ. Μπάρλας, " Μιά μικρή ραδιοφωνική ἐξομολόγηση", σελ. 42-43.

ἄπειρες μαρτυρίες ὅτι εἰσῆλθε τὸ ραδιόφωνο στὰ ἀνθρώπινα σπίτια καὶ ἔσωσε ἀνθρώπους. Ἦνωσε ἀνδρόγυνα. Ἦνωσε διαλυμένες οἰκογένειες. Ὁδήγησε ἀνθρώπους στὸν Χριστὸ καὶ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς Ἐκκλησίας. Παρηγόρησε καὶ συνέχισε νὰ παρηγορεῖ. Καὶ τώρα μετὰ ἀπὸ τριάντα χρόνια δοξάζω τὸν Θεὸ γι' αὐτὴ Του τὴν εὐεργεσία. Εἶναι ἔργο πολλῆς προσευχῆς καὶ πολλῆς ἀγωνίας. Ὁ Θεὸς τὸ εὐλόγησε... Καὶ ἔτσι δίνεται ἡ εὐκαιρία σὲ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι πονεμένοι, εἶναι στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου νὰ ἀκοῦν λόγο Θεοῦ καὶ νὰ παρηγοροῦνται"¹⁴. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ἱστορία που διηγόταν ὁ ἴδιος, συχνά, προκειμένου νὰ δείξει, τὸ πὼς ὁ ρ/σ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀπέτελεσε ἕνα χρήσιμο ἐργαλεῖο στὸ σχέδιο τῆς Οἰκονομίας τοῦ Κυρίου γιὰ τὴ σωτηρία ὅλων μας. Ἐλεγε, ὅτι τον πλησίασε ἕνας ἄνθρωπος καὶ του ἐξομολογήθηκε ὅτι, ἐνῶ ἦταν παντρεμένος, κάποια στιγμή θέλησε νὰ ἀπατήσῃ τὴ σύζυγό του με ἄλλη γυναίκα. Μπήκε, λοιπόν, σὲ ἕνα ταξί γιὰ νὰ πάει στὸν τόπο, ὅπου θὰ τελοῦσε αὐτὴν τὴ θανάσιμη ἀμαρτία. Ὁ οδηγὸς τοῦ αυτοκινήτου ἀκούγε "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία". Ἡ ἐκπομπὴ που μεταδίδονταν ἐκείνη τὴ στιγμή εἶχε θέμα τὸν γάμο. Ακούγοντας ὁ δυστυχῆς καὶ ταλαίπωρος ἄνθρωπος τὴ θεολογία τοῦ γάμου καὶ τὴς πνευματικῆς νοθεσίης, ἦρθε εἰς εαυτὸν, γύρισε στὴν οἰκία του, ἀπέφυγε τὴν ἀμαρτία τῆς μοιχείης, ἔσωσε τὸν γάμο καὶ τὴν οἰκογένειά του.

Σημαντικὴ θέση στὸ πρόγραμμα τοῦ συγκεκριμένου σταθμοῦ κατέχει ἡ λατρεία. Ὅλες οἱ ἀκολουθίες μεταδίδονται, ὄχι γιὰ νὰ υποκαταστήσουν τὴν Ἐκκλησία, οὔτε βέβαια γιὰ νὰ κρατήσουν τὰ μέλη τῆς μακριὰ ἀπὸ τὴν Εὐχαριστιακὴ Σύναξη. Τὸ ἀντίθετο, ἡ "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία" προτρέπει τὴ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στὰ μυστήρια. Ἡ μετάδοση τῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῆς Θείας Λειτουργίας γίνεται γιὰ αὐτοὺς που θέλουν ἀλλὰ δὲν μποροῦν,

---

¹⁴ Καλλινίκου Καρούσου, "Χριστὸς ἑσταυρωμένος, Χριστὸς Ἀναστημένος", σελ. 46-47.

για διάφορους πραγματικούς και υπέρ των δυνάμεών τους λόγους να συμμετέχουν στην ευχαριστιακή σύναξη.

Ο μακαριστός Γέροντας π. Ανανίας Κουστένης αναδεικνύει την μετάδοση της Θείας Λειτουργίας ως τη σημαντικότερη προσφορά του ρ/σ: *"Καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλα προσφέρει, νὰ τὸ ποῦμε κι αὐτό, εἶναι οἱ ἀκολουθίες. Οἱ ἀκολουθίες εἶναι ἡ Ἀνάσταση τῆς Ἐκκλησίας, ἔλεγε ὁ Ἅγιος Πορφύριος μὲ ἐπικεφαλῆς καὶ μὲ ἀποκορύφωμα τῆς Θείας Λειτουργίας. Κάθεται ὁ ἄλλος στὸ κρεβατάκι του καὶ ἀκούει. Ἀκούει τὴ μάνα του, τὴν Ἐκκλησία. Παρηγορεῖται, εὐφραίνεται, ἐλευθερώνεται ἀπὸ λογισμούς, ἀπὸ ἀπελπισία, παίρνει θάρρος, παίρνει δύναμη καὶ βγάζει τὴν ἡμέρα του καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή. Πάλι μπροστὰ ἡ Ἐκκλησία, πάλι μπροστὰ ἡ Λειτουργία, πάλι μπροστὰ οἱ ἀκολουθίες, πάλι ὅλα μπροστὰ. Ἔτσι λοιπὸν εἶναι πολὺ μεγάλο καλὸ. Καὶ τόσα χρόνια, τριάντα χρόνια εἶναι πολλά. Τί πρόσφερε; Πάρα, πάρα, πάρα πολλά. Σᾶς εἶπα δὲν ξέρουμε ἐμεῖς. Οἱ ψυχὲς ἐκεῖνες ποὺ ὠφελήθησαν ξέρον, κι ὁ Θεός. Νὰ κάνουμε τὰ πάντα νὰ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ φωνὴ καὶ νὰ διευρύνεται καὶ νὰ τυγχάνει θείου φωτισμοῦ. Γιατὶ αὐτὸ ποὺ κάνει ὁ Σταθμὸς ἀξίζει"*¹¹⁵.

Ἡ προσευχὴ που μεταδίδεται ἀπὸ τα FM βοηθᾶ στο νὰ ἐρθοῦν σε κοινωνία ὅλοι οἱ ακροατές. Ἡ ἐπι-κοινωνία δεν ἀποτελεῖ γιὰ τὴν "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία" ἀπλὴ ἐπι-κοινωνία ἀλλὰ οὐσιαστικὴ Κοινωνία "οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν"¹¹⁶. Πράγματι, οἱ παραγωγοὶ τῶν εκπομπῶν καὶ οἱ ακροατές ἐνώνονται με κέντρο τὸν Χριστό σε μιὰ διαρκὴ σύναξη, μιὰ μεγάλη οἰκογένεια, σε ἓνα Σῶμα. Ὁ Κύριος εἶναι παρὼν, ἐνώνει καὶ εὐλογεῖ.

Ἡ ἀλληλόδραση αὐτὴ, τοῦ πομποῦ καὶ τοῦ δέκτη, ἡ ἀληθινὴ σχέση καὶ ἐπικοινωνία μετὰ τῶν μελῶν τοῦ ἰδίου Σώματος ἀποτυπώνεται

---

¹¹⁵ Ανανία Κουστένης, "Ὁ Σταθμὸς εἶναι θεοφιλὴς καὶ ὠφελιμότερη δράση", σελ. 26-27.

¹¹⁶ Ματθ. 18:20.

θαυμάσια στα λόγια του Ηλία Λιαμή: "Κι όλα τραβοῦν ἀντίθετη πορεία: Φτάνει ἡ φωνή σου, ἡ δίκη σου φωνή στὸ στούντιο. Εἶναι ἀκριβῶς οἱ στιγμὲς π' ἀναρωτιέμαι:

«Πῶς λέχθηκε αὐτό; Οὔτε πὸν τό 'χα πρὶν σκεφτεῖ. Οὔτε πότε μὲ εἶχε ἀπασχολήσει».

Μὰ τώρα πιά τὸ ξέρω: Ἐσὺ μοῦ τὰ 'πες. Εἶναι ἡ σχέση μας, πὸν σὲ θέλει ὄχι ἀκροατὴ μὲ συνομιλητὴ, μᾶλλον συμπαραγωγὸ μιᾶς ἐκπομπῆς τόσο ἀληθινῆς σὰ ν' ἀκοῦμε ὅλοι τὴν καρδιά μας. Γίνεται τότε ὅλος ὁ σταθμὸς, ἐργαστήρι προσευχῆς, διότι, γιὰ νὰ ἔρθει ὁ Χριστὸς ἀνάμεσά μας, χρειαζόμαστε τουλάχιστον δύο. Καὶ ξέρω καλὰ πῶς μέσα στὸ στούντιο μόνος ποτὲ δὲν εἶμαι. Καὶ μόνος ποτὲ δὲν προσεύχομαι.

Ξέρω πιά τί θέλεις ν' ἀκοῦς: Θέλεις ν' ἀκοῦς προσευχή. Ὅλος ὁ κόσμος αὐτὸ θέλει, μὰ δὲν τὸ ξέρουν ὅλοι. Ἐμεῖς ὅμως, μαζί, θὰ συνεχίσουμε νὰ χτυπάμε τοῦ κόσμου τὴν καρδιά μὲ χτύπημα εὐγενείας, ἡρεμίας, μετριοπάθειας, ἄφησης στὴ δύναμη τοῦ Λόγου καὶ τοῦ λόγου, λέξεις κι ἐμεῖς μιᾶς ἱστορίας πὸν ξεκίνησε πρὶν δύο χιλιάδες χρόνια, πὸν ἡ τελεία της θὰ μπεῖ τὴν στιγμὴ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

Κι ὅσο θέλει ὁ Θεός. Κι ὅσο ἐξυπηρετοῦμε τὸ σχέδιό Του.

Τί μεγαλύτερη ἀνταμοιβή!"¹¹⁷.

Ο σύγχρονος ἄνθρωπος στερεῖται χρόνου, αὐτὸ ἔχει ως ἀποτέλεσμα νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ἀνταποκριθεῖ ἀπόλυτα στα θρησκευτικὰ του καθήκοντα. Μένει στερημένος ἀπὸ το θεῖο ἔλεος καὶ τὴν ἀνωθεν παρηγοριά. Ἡ μετάδοση των ἀκολουθιῶν παραμυθεῖ τὴν ψυχὴ καὶ μυεῖ στὴ λατρευτικὴ ζωὴ, ἐνῶ παράλληλα προσκαλεῖ ὅλους γιὰ προσωπικὴ συμμετοχὴ. Εδῶ εμφανίζεται, βέβαια, καὶ ὁ κίνδυνος τοῦ "ψευδοβιώματος" τῆς λατρευτικῆς ἐμπειρίας. Θα λέγαμε μιὰ ἐξ ἀποστάσεως οικειότητα με τοὺς λειτουργοὺς, τὰ τελούμενα στὸν ναό, που ἐπιφέρει μιὰ ἐκκοσμίκευση καὶ μιὰ

---

¹¹⁷ Η. Λιαμή, "Γράμμα σ' ἕναν παλιὸ ἀκροατὴ", σελ. 32.

υποκατάσταση της θρησκευτικής εμπειρίας από την "τηλεθρησκευτικότητα"¹¹⁸.

Ο Ν. Postman γράφει ότι τα Μ.Μ.Ε. στις συνειδήσεις των ανθρώπων έχουν ταυτιστεί με τον κόσμο του εμπορίου και της διασκέδασης¹¹⁹. Ο θρησκευόμενος ακροατής έχει επίγνωση ανά πάσα στιγμή ότι μπορεί πατώντας ένα κουμπί, να διακόψει τη μετάδοση του μηνύματος και να το αντικαταστήσει με τη μετάδοση ενός κοσμικού γεγονότος σε έναν άλλο σταθμό. Γεγονός που σημαίνει την αποϊεροποίηση και την απώλεια του μυστικισμού. Ο Ν. Postman συνεχίζει λέγοντας ότι η ιερότητα του χώρου αποτελεί βασική προϋπόθεση της θρησκευτικής λειτουργίας. Θα πρέπει, λοιπόν, ο κάθε ακροατής της "Πειραϊκής Εκκλησίας" που επιθυμεί να μετέχει των ακολουθιών, να φροντίσει για την προσωπική του κατάνυξη. Ο χώρος, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Ν. Postman, θα πρέπει να απεκδυθεί των κοσμικών χρήσεων. Για παράδειγμα, την ώρα των ακολουθιών και πολύ περισσότερο αυτής της Θείας Λειτουργίας να μην σερβίρεται φαγητό, να μην γίνονται επιπόλαιες συζητήσεις, αλλά να προσπαθεί κανείς να κατανυχθεί και να προσευχηθεί.

Η μετανεωτερικότητα δεν θα άφηνε τη θεολογία χωρίς να την επηρεάσει. Τα σύγχρονα θεολογικά ρεύματα, οι θεολογικές απόψεις και συζητήσεις είναι άπειρα. Στον κόσμο της πληροφορίας, τόσο αιρετικές, όσο και ορθόδοξες θέσεις κατακλύζουν τον νου και την ψυχή των ακροατών. Ως αποτέλεσμα έρχεται η σύγχυση, ιδιαίτερα σε αυτούς που δεν βιώνουν τον Χριστό. Η "Πειραϊκή Εκκλησία" προβάλλει την Ιερά Παράδοση της Εκκλησίας μας και την Αγία Γραφή. Με απλό, κατανοητό τρόπο και ταυτόχρονα και επιστημονικό, άλλες φορές βιωματικό, μεταφέρει σε όσους την ακούν απaráλλακτο το μήνυμα του Ευαγγελίου

---

¹¹⁸ Ν. Δερμετζής, "Πολιτική και Επικοινωνία· όψεις εκκοσμίκευσης", σελ. 163.

¹¹⁹ Ν. Postman, Τεχνοπώλιο· Η υποταγή του πολιτισμού στην τεχνολογία, σελ. 129-130.

στην αληθινή πίστη, το Ορθόδοξο φρόνημα, όπως αυτό εκφράζεται και ερμηνεύεται από τα κείμενα των Αγίων Πατέρων. Εδώ δεν χωρούν προσωπικές απόψεις και αντιλήψεις. Δεν μπορεί ο καθένας να ιδιωτεύει στην πίστη. Το πνεύμα του σταθμού είναι πάντοτε σύμφωνο με την Αγία Γραφή, ερμηνευμένη υπό το φώς των Αγίων Πατέρων.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ.κ. Σεραφείμ γράφει για τον ρ/σ της Μητροπόλεως Πειραιώς τα εξής: " Η έντρυφήση στην Αγία Γραφή και τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καταλαμβάνει μεγάλο μέρος τοῦ προγράμματος τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροπόλεως. Τὸ Ὀρθόδοξο φρόνημα μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο οἰκοδομεῖται σὲ βάσεις στέρρες και ἀνθεκτικῆς. Ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ μεγάλης ἀθαιρεσίας και ἀλλοίωσης τῆς ἀληθείας. Τὸ Εὐαγγέλιο και ἡ ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση παρέχουν τὰ κριτήρια ἐκεῖνα ποὺ καθιστοῦν ἱκανοὺς τοὺς πιστοὺς νὰ διακρίνουν τὸ ἀγαθὸ και τὸ γνήσιο, ἀπὸ τὸ κίβδηλο και τὸ ψευδές."¹²⁰, ἕνα πραγματικὸ ἀνάχωμα στην επέλαση των αιρέσεων.

Αυτό που λείπει από την εποχή μας είναι τα ηρωϊκά πρότυπα. Τα Μ.Μ.Ε. προβάλλουν διαρκῶς τὸ κακό, αποδομοῦν τοὺς θεσμούς, τοὺς αποϊεροποιοῦν, ἐνῶ στη θέση τοὺς δεν μποροῦν νὰ τοποθετήσουν τίποτα. Ο ρ/σ "Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία" προβάλλει ὡς πρότυπα μίμησης τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας μας. Μια τέτοια μίμηση δεν εἶναι στείρα, ἀλλὰ οδηγεῖ στην πνευματικὴ ἀλλοίωση, στην αγιότητα και στην σωτηρία. Μπορεῖ, λοιπόν, κανεὶς νὰ ἀκούσει τοὺς βίους των Ἁγίων, τὰ Συναξάρια, κείμενα και λόγους των Ἁγίων Πατέρων, νὰ γνωρίσει νέους Ἁγίους, νὰ δει μέσα ἀπὸ τη ζωὴ αὐτῶν, των φίλων του Θεοῦ και νὰ ἀναγνωρίσει και τη δική του ζωὴ, νὰ στηριχθεῖ και νὰ νοηματοδοτήσῃ και τη δική του πνευματικὴ πορεία.

---

¹²⁰ Σεραφείμ Μεντζελοπούλου, "Ἡ προσφορὰ του ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 16.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς αναφέρει: "Τὸ πρόγραμμα τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας εἶναι δομημένο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ὅπου οἱ Ἅγιοι κατέχουν ρόλο ἐξέχοντα, γιατί εἶναι τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα πὸν ἔκαναν τὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου βίωμα. Αὐτοὺς τοὺς φίλους του Θεοῦ προβάλλει ὁ Σταθμὸς μας σὲ μιὰ προσπάθεια μιμήσεως τῆς βιοτῆς τους καὶ τοῦ φρονήματός τους. Ἡ ἀνάγνωση τοῦ συναξαριστῆ στὴν ἀρχὴ τῆς ἡμέρας δίδει ἔμπνευση καὶ κουράγιο στοὺς ἀκροατές, ὥστε μὲ ἥθος μαρτυρικὸ νὰ ἀντιμετωπίσουν τίς δυσκολίες τοῦ δικοῦ τους βίου"¹²¹.

Ἡ αλματώδης πρόοδος τῆς επιστήμης, ἡ ἀλλαγὴ του τρόπου τῆς σκέψης των ἀνθρώπων, ἡ μετανεωτερικὴ κουλτούρα καὶ νοοτροπία ἔχουν ἐπιφέρει μεγάλες ἀλλαγές καὶ ἔχουν δημιουργήσει παντοειδῆ νέα προβλήματα. Βιοηθικὲς ἀνησυχίες, ἐκτροώσεις, μεταμοσχεύσεις, κλινικὸς θάνατος, υποβοηθούμενη ἀναπαραγωγή, κοινωνικά θέματα ὅπως πολιτικὸς γάμος, σύμφωνο συμβιώσεως, γάμος ὁμοφυλοφίλων, θεολογικά θέματα ὅπως ἡ καύση των νεκρῶν καὶ τόσα ἄλλα, καλοῦν τον σύγχρονο πολίτη νὰ λάβει θέση. Ὁ ρ/σ "Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία" πιστὸς στὴν Ὁρθόδοξη παράδοση ἀντιμετωπίζει τὰ ζητήματα αὐτὰ με τὴ μέγιστη ἀρετὴ, τὴν διάκριση.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ.κ. Σεραφεῖμ, συνεχίζει: "Στὸ ραδιόφωνο τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας ὅλα αὐτὰ τὰ κοινωνικά ζητήματα ἀντιμετωπίζονται μὲ ὑπευθυνότητα καὶ σύνεση, ἔτσι ὥστε ὁ κάθε ἄνθρωπος νὰ προβληματιστεῖ, ἀνακαλύπτοντας ὅλες τίς πτυχές τῶν θεμάτων καὶ ὄχι μόνο ἐκεῖνες πὸν προπαγανδίζουν τὴν ἐπιβολή τους στὴν κοινωνία"¹²².

Στὴ δίνη του μεταμοντέρνου εἰσέρχεται καὶ ἡ ἱστορία. Ἡ ἱστορικὴ μνήμη ἀμφισβητεῖται, ἐνῶ πολλές φορές κυριαρχοῦν αυθαίρετες ἀπόψεις, οἱ ὁποῖες δὲν ἔχουν καμία ἀναφορὰ στις πηγές. Ὁ καθένας γίνεται εἰδικός,

---

¹²¹ Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, "Ἡ προσφορὰ του ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 16.

¹²² Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, "Ἡ προσφορὰ του ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 17.

μπορεί να μιλήσει και να εξάγει συμπεράσματα ιστορικά, αναλόγως με τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Παράλληλα η φιλοπατρία και η διατήρηση της ιστορικής μνήμης στοχοποιούνται, αποδίδεται σε αυτές ένας ρατσιστικός χαρακτήρας και δαιμονοποιούνται. Το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο μάχεται για την αλήθεια, προσπαθεί να κρατά άσβεστη τη μνήμη και να καλλιεργήσει την αγάπη για την πατρίδα.

Χαρακτηριστικά τα λόγια του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πειραιώς: *"Σε αυτή την έκσυγχρονιστική αποδόμηση ή Πειραιϊκή Εκκλησία αντιστέκεται με όσες δυνάμεις διαθέτει. Θέματα που αφορούν την ιστορία του τόπου μας εκθέτονται με επιστημονική αρτιότητα αλλά και με τρόπο προσιτό σε πάμπολλες εκπομπές. Στις εθνικές επετείους το πρόγραμμα του Σταθμού αναδιαμορφώνεται έτσι ώστε να εορτάσουμε και να διατηρήσουμε ζωντανή τη συλλογική μας μνήμη, τόσο οι μεγαλύτεροι όσο και οι νεώτεροι"*¹²³.

Ένας άλλος τομέας που προσπαθεί να στηρίξει η "Πειραιϊκή Εκκλησία" είναι η οικογένεια, το κύτταρο της κοινωνίας το οποίο βάλλεται στις ημέρες μας τόσο πολύ. Για τους Ορθόδοξους, η οικογένεια αποτελεί την κατ' οίκον Εκκλησία. Αυτή πλήττεται τόσο από τα πάθη των μελών της, που δεν μπορούν να διατηρήσουν την ενότητά τους, όσο και από τις σύγχρονες ασύνετες φιλελεύθερες απόψεις, που δεν έχουν καμία σχέση με την παραδοσιακή ελληνική οικογένεια. Αναφέρει ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιώς κ.κ. Σεραφείμ: *"Λόγοι παρηγορητικοί αγίων προσώπων προς γονείς και παιδιά, συμβουλές και παροτρύνσεις από πνευματικούς και θεολόγους, σκέψεις και πορίσματα παιδαγωγών και*

---

¹²³ Σεραφείμ Μεντζελοπούλου, "Η προσφορά του ραδιοφωνικού σταθμου της Πειραιϊκής Εκκλησίας", σελ. 17.

ψυχολόγων συγκροτοῦν μιὰ ὀλοκληρωμένη προσπάθεια οὐσιαστικῆς συμπαράστασης τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογένειας"¹²⁴.

Ἡ Ἱερά Μητρόπολη Πειραιῶς στήν ποιμαντική της προσπάθεια ἔχει ἐντάξει καί τήν παιδεία, τήν ἀγωγή τῶν νέων ἀνθρώπων. Διαθέτει σύγχρονα ἐκπαιδευτήρια που ξεκινοῦν ἀπό τόν βρεφονηπιακό σταθμό καί φθάνουν μέχρι καί τό λύκειο. Μία ὀλοκληρωμένη ἐκπαιδευτική προσπάθεια ὡς ἀπάντηση στόν σύγχρονο κόσμο, που θέλει τήν παιδεία νά ταλανίζεται ἀπό τή σύγχυση καί τήν ἐπιβολή ἀντιπαιδαγωγικῶν προγραμμάτων καθῶς καί θέσεων ἀντίθετων πρὸς τήν ἐλληνορθόδοξη παιδεία. Τα ἐκπαιδευτήρια ἐκφράζουν λόγο μέσα ἀπό τόν ρ/σ "Πειραϊκή Ἐκκλησία". Πολλές εἶναι οἱ ἐκπομπές με θέμα τήν παιδεία καί πάντα με ἐπιστημονικό τρόπο πραγματεύονται τὰ σύγχρονα προβλήματα που τίθονται. Τελειώνοντας τό ἀρθρο του στό περιοδικό "Πειραϊκή Ἐκκλησία", ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πειραιῶς κ.κ. Σεραφεῖμ ἀναφέρεται στό θέμα αὐτό λέγοντας: "Τὸ ραδιόφωνο τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας σέ συνεργασία με τὰ Ἐκπαιδευτήρια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς ἀντιστέκονται σέ τοῦτο τόν κατήφορο, καταθέτοντας μέσα ἀπό πολυάριθμες ἐκπομπές θέσεις καί κρίσεις πάνω στά θέματα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος ἀλλά καί τῆς παιδείας εὐρύτερα, με σκοπὸ νά προσφέρουν ἐφόδια καί ἐλπίδα στά παιδιά καί τούς γονεῖς τους, στοὺς δασκάλους καί στοὺς καθηγητές"¹²⁵.

Το σπουδαῖο εἶναι ὅτι ὁ ρ/σ "Πειραϊκή Ἐκκλησία" ξεπέρασε γρήγορα τὰ ὅρια τῆς Μητροπόλεως Πειραιῶς καί του λεκανοπεδίου Ἀττικῆς στό ὁποῖο ἐκπέμπει. Οἱ Μητροπόλεις, ἡ μία μετὰ τήν ἄλλη, ἀρχισαν νά τοποθετοῦν ἀναμεταδότες γιὰ νά φθάσει τό σῆμα στήν περιοχή τους. Ἀκόμη καί Μητροπόλεις που ἔχουν δικούς τους ραδιοφωνικούς σταθμούς

---

¹²⁴ Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, "Ἡ προσφορά τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 17.

¹²⁵ Σεραφεῖμ Μεντζελοπούλου, "Ἡ προσφορά τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας", σελ. 17.

αναμεταδίδουν μέρος του προγράμματος της "Πειραιϊκής Εκκλησίας". Σύλλογοι και ιδιώτες δεν φοβήθηκαν να ξοδεύσουν αρκετά χρήματα για να εγκαταστήσουν στις επαρχίες τους αναμεταδότες ώστε να ακούγεται το πρόγραμμα της Πειραιϊκής Εκκλησίας. Ο σταθμός αγαπήθηκε από πολλούς και γρήγορα η φήμη του ξεπέρασε τα σύνορα της Ελληνικής Επικράτειας. Ραδιοφωνικοί σταθμοί του εξωτερικού έχουν πάρει άδεια από την "Πειραιϊκή Εκκλησία", είτε μέσω δορυφόρου, είτε μέσω ίντερνετ, να αναπαράγουν τις εκπομπές της.

Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου και Ικαρίας κ.κ. Ευσεβίου σε δήλωσή του στην "Πειραιϊκή Εκκλησία": "Άρα λοιπόν ό Σταθμός ήτανε σταθμός προσφορᾶς, παραμυθίας, νουθεσίας, διδασκαλίας, ζεστασιᾶς τῆς Ὁρθοδόξου λατρείας μας με τις ιερές ἀκολουθίες. Σταθμός μαρτυρίας Ὁρθοδόξου Πίστεως και ἄμβωνα ζωῆς. Κήρυγμα σωτηρίας μέχρι και σήμερα. Ἐκπέμπει μηνύματα πνευματικῆς προόδου πρὸς τὸν νέους, τις οἰκογένειες και καλλιεργεί τὸν ἀκροατᾶς με τὸ Ὁρθόδοξο και Ἑλληνικὸ ἦθος. Ἐτσι λοιπόν ό Σταθμός δημιουργεί γόνιμους προβληματισμοὺς και μέσα στις κοινωνικὲς και μορφωτικὲς ἐκπομπές του εἶχε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἐνταχθεῖ και μιὰ μικρὴ ἐκπομπὴ πὸν ἡ ταπεινότης μου διακονοῦσε «Τὰ ὄμορφα και τὰ ἄσχημα τῆς κοινωνίας μας» και ἀργότερα με τὸν τίτλο «Ἐπισημάνσεις στὸ φῶς τῆς εὐαγγελικῆς ἀλήθειας», πὸν μετὰ ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια και μέχρι τῆς ἐκλογῆς μου ὡς Ἐπισκόπου Σάμου, διακονήσαμε ἐκεῖ σ' αὐτὸ τὸ μετερίζι. Ὅμως και μετὰ τὴν ἐκλογὴ μου ὡς Ἐπισκόπου ἡ «Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία» παρὰ τις ιδιόμορφες δυσκολίες πὸν παρουσίαζε και παρουσιάζει ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους τῶν νησιῶν μας και τὸ κλίμα με τις σκληρὲς καιρικὲς συνθῆκες, κατορθώσαμε με εἰδικὸν ἀναμεταδότες τὸ σῆμα τῆς «Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας» νὰ φτάσει στὰ ὄρια τῆς ἀκριτικῆς Μητροπόλεώς μας. Και πέρα αὐτῶν πρὸς τὰ Δωδεκάνησα ἀκόμη και ἀπέναντι στις ἀλησμόνητες πατρίδες. Και νὰ συνδεθεῖ ἔτσι ἡ «Πειραιϊκὴ Ἐκκλησία» με τὸν τοπικὸ μας

Ραδιοφωνικό Σταθμό «Άκριτικοὶ Ἀντίλαλοι» καὶ νὰ μεταδίδει μέχρι σήμερα τὰ σωτήρια μηνύματά του."¹²⁶.

Το ραδιόφωνο της "Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας" δεν απευθύνεται στα αυτιά των ακροατῶν ἀλλὰ πρωτίστως στις ψυχές τους, αναγνωρίζει τις πνευματικές ἀνάγκες αὐτῶν και αναφέρεται στα βάθη των καρδιῶν τους. Οἱ ἄνθρωποι που το παρακολουθοῦν εἶναι αὐτοὶ που δεν συμβιβάζονται με τη Νέα Ἐποχή, γνωρίζουν τί ἐπιζητοῦν, τολμοῦν ἀλλὰ δεν ντρέπονται να ομολογῶν Ἀυτὸν που αγαποῦν. Ἀγωνίζονται να ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τον παλαιὸ ἄνθρωπο της φθοράς και της αμαρτίας. Ἀρνοῦνται οἱ λέξεις του πομποῦ να ἀντηχοῦν στο κενό και να ἀκοῦν προτάσεις χωρὶς νόημα και περιεχόμενο, χωρὶς ἀλήθεια. Ἐννοοῦν την ἀλήθεια ως πρόσωπο και ταυτίζουν αὐτή με το Θεανδρικό Πρόσωπο του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ο λόγος δεν ικανοποιεῖ τους ακροατές της "Πειραϊκῆς Ἐκκλησίας" ὅταν μετατρέπεται σε ἀργολογία, ἀλλὰ ἀρέσκονται στο να γεμίζουν τις ψυχές τους με τον πραγματικό Λόγο. Δεν συγχωροῦν καμία εὐτέλεια στην τέχνη, ἡ οποία ἐκφράζει την ἀνθρωπότητα. Ἀντιστέκονται στις σειρήνες της Νέας Ἐποχῆς ἀλλὰ και σε κάθε εἶδος παραπλανήσεων. Εἶναι αὐτοὶ που θα περισώσουν στο διηνεκές κάθε τι ἀληθινὸ και πολύτιμο. Ἐκεῖνοι οἱ οποίοι ἐπενδύουν τις ἐλπίδες τους στο αὐριο, στηριζόμενοι στο ὅ,τι καλὸ ἔδωσε το χθες. Αὐτοὶ που θα ἀρνηθοῦν την ἀρνηση και θα δεχθοῦν την κατάφαση και κάθε πνεῦμα καλῆς θελήσεως και προαιρέσεως. Ἀποδέχονται ὅτι μοναδική ἐπιθυμία τους εἶναι ἡ αγιότητα. Τους ἐνδιαφέρει το "μῆνυμα" και ὄχι το "μέσο", πράγμα που τους οδηγεῖ σε μία ἀγαπητική κοινωνία με τον εαυτὸ τους και με τους ἄλλους. Ἰδανικό για αὐτοῦς εἶναι το σπατάλημα στην ἀγάπη. Στο πρόσωπο του ἄλλου ἀναγνωρίζουν τον ἴδιο τον Θεό. Το ἀγαθὸ της ἐλευθερίας καίει τα σωθικά τους. Ο συνδυασμὸς της ἀγάπης και της ἐλευθερίας φέρνει την ἐνότητα

---

¹²⁶ Εὐσεβίου Πιστολή, "Ἐπισημάνσεις στὸ φῶς τῆς εὐαγγελικῆς ἀλήθειας", σελ. 21.

και όχι τον διχασμό. Η ψυχή τους διψά για τη μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας και όταν δεν μπορούν να είναι παρόντες, πληρώνουν το κενό αυτό με τον ήχο, δηλ. με το άρωμα μιας αίσθησης που καταργεί και το χώρο και το χρόνο.

Η "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι το ραδιόφωνο που μιλά στην ψυχή μας. Όλα αυτά για την προσφορά του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" αλλά και για τη σχέση του πομπού με το δέκτη ακούγονται ίσως ιδανικά. Εύλογα κάποιος μπορεί να αναρωτηθεί: είναι πράγματι έτσι; Η απάντηση στο ερώτημα είναι σίγουρα καταφατική, αφού το έργο δεν είναι ανθρώπινο αλλά θεϊκό. Η ευλογία του Τριαδικού Θεού, από την πρώτη στιγμή μέχρι και σήμερα, σκεπάζει το συγκεκριμένο ραδιόφωνο. Δικό του έργο είναι και όσο εκείνος θέλει θα παραμένει, για να καταδεικνύει Χριστόν Εσταυρωμένο και Αναστημένο.

ΙΓ. ΟΙ ΑΚΡΟΑΤΕΣ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟΝ Ρ/Σ "ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

Στη μετανεωτερική εποχή τα Μ.Μ.Ε. συμβάλλουν στη διάδοσή της, στην εδραίωσή της, ξεπερνώντας το μεταμοντέρνο και παραδοσιακό κόσμο. Υποστηρίζοντας διαρκώς τις "μικρές αφηγήσεις"- "μικρές αλήθειες", είναι σαν να προιονίζουν το κλαδί στο οποίο κάθονται τα ίδια τα Μ.Μ.Ε., αυτό συμβαίνει γιατί οδηγούν τους ακροατές σε μια συνεχή δυσπιστία ως προς τα πάντα. Η καχυποψία που καλλιεργούν, στρέφει τα βέλη της εναντίον τους. Στη συνέχεια στηρίζοντας κατά κόρον την πολιτική εξουσία, έχοντας πολλές φορές οικονομική, και όχι μόνο, εξάρτηση από αυτήν με αποτέλεσμα το κοινό να απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο από την εμπιστοσύνη του προς τα Μ.Μ.Ε.. Αυτά πολλές φορές καταπατώντας τη δημοσιογραφική δεοντολογία υιοθετούν την ιδεολογία του συμφέροντος και του κέρδους, χάνοντας ακόμα περισσότερο την εμπιστοσύνη των πολιτών. Η μάστιγα των ψευδών ειδήσεων αλλά και της αποϊεροποίησης των θεσμών μπορεί να οδηγήσουν σε μίσος προς αυτά, αλλά και τους ίδιους τους θεσμούς.

Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" κινείται πάντα στα πλαίσια του Ευαγγελίου, δίνει μήνυμα ζωής, αποτελεί το λιμάνι και την καταφυγή του πιστού. Ενδιαφέρεται όχι για το κέρδος, την εξουσία, την πολιτική, αλλά μόνο για την ιεραποστολή, να μπει δηλ. ο Χριστός σε κάθε σπίτι και σε κάθε καρδιά. Να μορφωθεί ο Ιησούς στις ψυχές των ακροατών και αυτοί να παρηγορηθούν, να αναστηθούν, να νοιώσουν ψυχική ανάπαυση και ξεκούραση και να αισθανθούν ότι ξεφεύγουν από την μοναξιά και εισέρχονται σε μία πραγματική κοινωνία αγάπης. Για αυτό αγαπούν αυτό το ραδιόφωνο οι χριστιανοί και το εμπιστεύονται πραγματικά.

Μεταφέρουμε λίγες απόψεις των ακροατών, όπως αυτές καταγράφηκαν σε ζωντανές εκπομπές του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία":

Κυρία Χαλά από Άνδρο:

"Έχω τον Θεό μέσα στο σπίτι μου. Η "Πειραιϊκή Εκκλησία" με έχει ανεβάσει στον ουρανό."

Κύριος Κωνσταντίνος, οδηγός ταξί:

"Το ταξί παίζει διαρκώς "Πειραιϊκή Εκκλησία" και πολλές φορές οι πελάτες, ειδικά σε μεγάλες διαδρομές φεύγουν δακρυσμένοι. Συχνά ρωτούν τί σταθμός είναι και ποιός μιλάει"

Έφη Βουλγαράκη:

"Έν μέσω γενεάς σκολιάς και διεστραμμένης λάμπετε ως φωστήρες, μας χαρίζετε υγεία ψυχική"

Κύριος Τσούπρας:

"Δίνει οξυγόνο στην περιοχή του καυσαερίου"

Εμμανουηλία Δηλαβεράκη:

"Αγγίζει την ψυχή μας"

Κυρία Δέσποινα από Λήμνο:

"Το λιμάνι, το καταφύγιό μου"

Γεωργία από Ηλιούπολη:

"Δεν θέλω να ακούω κανέναν άλλο κοσμικό σταθμό, ούτε τηλεόραση, μου δημιουργούν ένα κενό, αντίθετα ο ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία" μου χαρίζει ουράνια αισιοδοξία"

Κυρία Καμαριανάκη από την Κρήτη:

"Μας μόρφωσε πνευματικά, είναι η τελευταία μας ελπίδα. Δεν υπάρχει τίποτε άλλο που μας κρατάει πνευματικά"

Φλώρα Χαρινού-Θεοχάρη από Λέρο:

"Δίνει κουράγιο στις πονεμένες ψυχές"

Μαρία Ρεΐση:

"Για τους ηλικιωμένους είναι το καλύτερο δώρο"

Αριστούλα από Καβάλα:

"Δεν υπάρχει καλύτερος σταθμός. Μέρα νύχτα την "Πειραιϊκή Εκκλησία" την έχω μαζί μου"

Κωνσταντίνα Μπόκου από Νέο Ηράκλειο Αττικής:

"Πόσο θα ήθελα να άκουγα "Πειραϊκή Εκκλησία", όταν μεγάλωνα τα παιδιά μου"

Ανώνυμη ακροάτρια από τον Άγιο Στέφανο Αττικής:

"Μας ενώνει με τον Κύριο, μας ενώνει μεταξύ μας, ενώνουμε όλοι τις καρδιές μας"

Χρήστος Σπύρου από Μυτιλήνη:

"Είναι η βακτηρία που θα μας κρατήσει μέχρι το τέλος της ζωής μας"

Μαρία Δάφνη, ετών 98:

"Σας έχουμε παρηγοριά"

Γλυμή Κωνσταντίνα, ΗΠΑ:

"Με έφερε σε επαφή με την πραγματική πίστη. Όταν βγαίνω για ψώνια, βάζω το ακουστικό στο αυτί, για να μη χάσω τη συνέχεια. Η "Πειραϊκή Εκκλησία" ρίχνει το σπόρο και κάνει την αφύπνιση"

Χρυσή Μακρή:

"Η καθημερινή τροφή και το οξυγόνο της ψυχής μου. Σαν το φάρο σκορπίζει φως και ελπίδα στη φουρτουνιασμένη μας ζωή"

Σοφία από Ηλιούπολη:

"Μου κρατά συντροφιά στη μοναξιά μου"

Κλαίρη (τυφλή):

"Το φως στο σκοτάδι της ζωής μας"

Άννα από Μυτιλήνη:

"Η "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι το νέκταρ της ζωής μας, η φωνή της αλήθειας"

Χαρούλα:

"Μας μάθατε πως να αγαπάμε τον Θεό"

Δήμητρα Σπυριδάκη:

"Με την "Πειραϊκή Εκκλησία" σπουδάζω ανώτερες σπουδές του Θεού"

κυρία Αναστασοπούλου από Κρήτη:

"Είναι τα λόγια σας ακριβά για την εποχή που ζούμε
γιατί την πυξίδα χασαμε και με σας θα την ξαναβρούμε"
κυρία Άννα:

"Το ευχαριστώ είναι λίγο μπροστά στη συγκίνηση και την γαλήνη που
μας έχετε προσφέρει"

Αργυρώ Παπαδάκη:

"Η "Πειραϊκή Εκκλησία" μας ανοίγει μια μεγάλη πόρτα προς την αγάπη
του Χριστού"

Ευαγγελία από Χαλάνδρι:

" Η "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι ο προθάλαμος του Παραδείσου"
κύριος Παπαγεωργίου:

" Η "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι πνευματικό νοσοκομείο"

Γεώργιος Καλάς από Ναύπλιο:

"Το έργο επιτελείται με συνέπεια και ευθύνη"

κυρία Νίκη:

"Δροσερή όαση μέσα στην πνευματική έρημο του σύγχρονου κόσμου
μας"

Χριστίνα:

"Συστήνω να ακούν "Πειραϊκή Εκκλησία", όταν υπάρχει κάποιο
πνευματικό πρόβλημα"

ΙΔ. ΕΡΕΥΝΑ

1. Σκοπός:

Σκοπός της έρευνας είναι να επιβεβαιώσει και να επισφραγίσει όλα τα προλεγόμενα και κυρίως την προσφορά του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", την ωφέλεια των ακροατών του σταθμού, κατά το μέτρο που αυτή μπορεί να καταγραφεί. Είναι η δυνατότητα να μιλήσουν και να τοποθετηθούν οι ίδιοι οι ακροατές και να υπάρξει η επιστημονική εγκυρότητα πέρα από κάθε βιβλιογραφία, η προσωπική γνώμη όλων όσων σχετίζονται με το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο. Σκοπός είναι η διερεύνηση της θέσης της "Πειραϊκής Εκκλησίας" στην καθημερινότητα των πιστών και το πως αυτή επιδρά στην ψυχολογία τους, αλλά και στην πνευματική πρόοδο αυτών.

2. Ερωτηματολόγιο:

Το ερωτηματολόγιο υπερέχει πάντα έναντι μιας συνέντευξης. Μπορεί να διατεθεί σε μεγάλο αριθμό, να απαντήσουν ελεύθερα όσοι θέλουν και να εισπράξει ο ερευνητής ένα μεγάλο ποσοστό δείγματος. Οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο είναι πάντα πιο αντικειμενικές, γιατί δεν επηρεάζονται από την παρουσία του ερευνητή. Η αξιοποίηση του ερωτηματολογίου συμβάλλει σημαντικά στη μείωση του χρόνου διεξαγωγής της έρευνας. Στη συγκεκριμένη δημοσκόπηση τέθηκαν προς απάντηση 21 ερωτήσεις, προκειμένου η συμπλήρωσή του να μην είναι χρονοβόρα διαδικασία και να εξασφαλίσει τη συμμετοχή περισσότερων ατόμων. Οι ερωτήσεις διατυπώνονται με απλότητα, σαφήνεια και οι περισσότερες είναι πολλαπλών επιλογών. Το σημαντικότερο όλων είναι η εξασφάλιση της ανωνυμίας όσων συμμετείχαν. Ερωτήσεις δημογραφικού ενδιαφέροντος (ηλικία, φύλο, σπουδές κτλ.) απουσιάζουν, γιατί ο σκοπός όπως προαναφέραμε δεν είναι να διαπιστώσουμε ποιοί είναι αυτοί που ακούν "Πειραϊκή Εκκλησία", αλλά η επίδραση που έχουν τα προγράμματα αυτής στις ψυχές των ακροατών.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Γνωρίζετε τη ραδιοφωνική συχνότητα 91.2 "Πειραιϊκή Εκκλησία";
ΝΑΙ ΟΧΙ
2. Εάν όχι, ποιοι νομίζετε ότι είναι οι λόγοι που δεν γνωρίζετε τη συγκεκριμένη ραδιοφωνική συχνότητα ;
.....
.....

3. Ακούτε την ραδιοφωνική συχνότητα "91,2" ;
ΝΑΙ ΟΧΙ

ΑΝ ΑΠΑΝΤΗΣΑΤΕ ΟΧΙ ΑΓΝΟΗΣΤΕ ΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 4 ΕΩΣ 21

4. Ποιο μέσο χρησιμοποιείτε για την ακρόαση του σταθμού "91,2" ;
Ραδιόφωνο Διαδικτυακό Ράδιο Ράδιο Αυτοκινήτου
5. Πόσο συχνά παρακολουθείτε την "Πειραιϊκή Εκκλησία" ;
Σπάνια Συχνά Καθημερινά
6. Κατά πόσο βρίσκετε τα θέματα που παρουσιάζονται στις εκπομπές χρήσιμα και ενδιαφέροντα ;
Καθόλου Λίγο Πολύ
7. Θα χαρακτηρίζατε τη θεματολογία των εκπομπών επίκαιρη ;
ΝΑΙ ΟΧΙ
8. Ο συγκεκριμένος σταθμός είναι για εσάς μέσο :
Χαλάρωσης ψυχαγωγίας Επικοινωνίας
- Ενημέρωσης Τίποτα από τα παραπάνω Όλα τα παραπάνω

9. Έχετε αισθανθεί την ανάγκη να βοηθήσετε τον συνάνθρωπό σας χάρη στον ραδ/κό Σταθμό "91.2" ;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

10. Κατά πόσο θεωρείτε ότι τα λόγια, οι νουθεσίες ή οι διδαχές των εκπομπών, σας έχουν φανεί χρήσιμες στην καθημερινότητά σας;

Καθόλου

Λίγο

Δεν ξέρω / Δεν απαντώ

Αρκετά

Πολύ

11. Θεωρείτε ότι σας έχει βοηθήσει στην επίλυση θεμάτων που σας απασχολούν;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

12. Έχετε νιώσει τον εαυτό σας να αποτελεί μέλος της λεγόμενης ραδιοφωνικής παρέας «Πειραϊκή Εκκλησία»;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

13. Θεωρείτε ότι ο σταθμός 91,2 με τη δράση του προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

Αν ΝΑΙ με ποιον από τους παρακάτω τρόπους;

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ

ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟ / ΑΝΑΚΟΥΦΙΣΤΙΚΟ

ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ

14. Αισθάνεστε ότι ο συγκεκριμένος σταθμός αποτελεί μέσο επικοινωνίας με το Θεό;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

15. Θεωρείτε ότι έχει επηρεάσει τον τρόπο ζωής σας;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΜΕΤΡΙΑ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ

16. Πιστεύετε ότι ο σταθμός μπορεί να συνεχίσει να υφίσταται στο σύγχρονο και πολυδιάστατο περιβάλλον επικοινωνίας;

ΝΑΙ ΟΧΙ

17. Πιστεύετε ότι μέσα από τη μετάδοση των εκπομπών του σταθμού εκφράζεται σε ικανοποιητικό βαθμό ο Ευαγγελικός και Πατερικός λόγος;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΔΕΝ ΞΕΡΩ / ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ

18. Θεωρείτε ότι το ραδιόφωνο προβάλλοντας τον βίο των Αγίων παρέχει τα κατάλληλα πρότυπα ζωής;

ΝΑΙ ΟΧΙ

19. Πόσο, κατά τη γνώμη σας, η "Πειραιϊκή Εκκλησία" πρεσβεύει το ρεύμα της μοντέρνας εποχής;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΔΕΝ ΞΕΡΩ / ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ

20. Πόσο μεγάλη θεωρείτε ότι είναι η προσφορά της "Πειραιϊκής Εκκλησίας" σε κάθε ένα από τα παρακάτω:

ΠΑΙΔΕΙΑ

ΑΝΥΠΑΡΚΤΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΜΕΤΡΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΜΕΓΙΣΤΗ

ΕΘΝΙΚΑ – ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΝΥΠΑΡΚΤΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΜΕΤΡΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΜΕΓΙΣΤΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

--	--	--	--	--

ΑΝΥΠΑΡΚΤΗ   ΕΛΑΧΙΣΤΗ   ΜΕΤΡΙΑ   ΜΕΓΑΛΗ   ΜΕΓΙΣΤΗ

21. Θα θέλαμε να μας αναφέρετε κάποιες από τις αγαπημένες σας εκπομπές του ραδιοφώνου της "Πειραιϊκής εκκλησίας".

.....

.....

.....

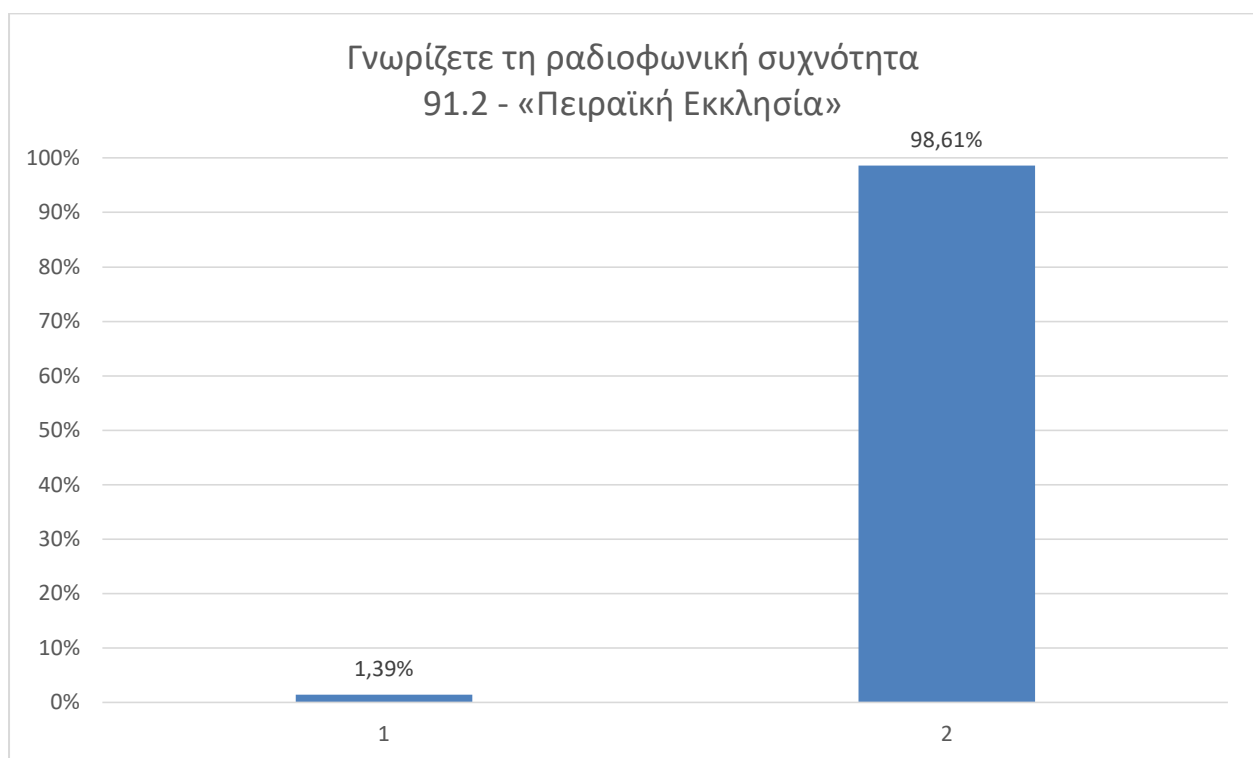
.....

3. Αξιοπιστία ερωτηματολογίου:

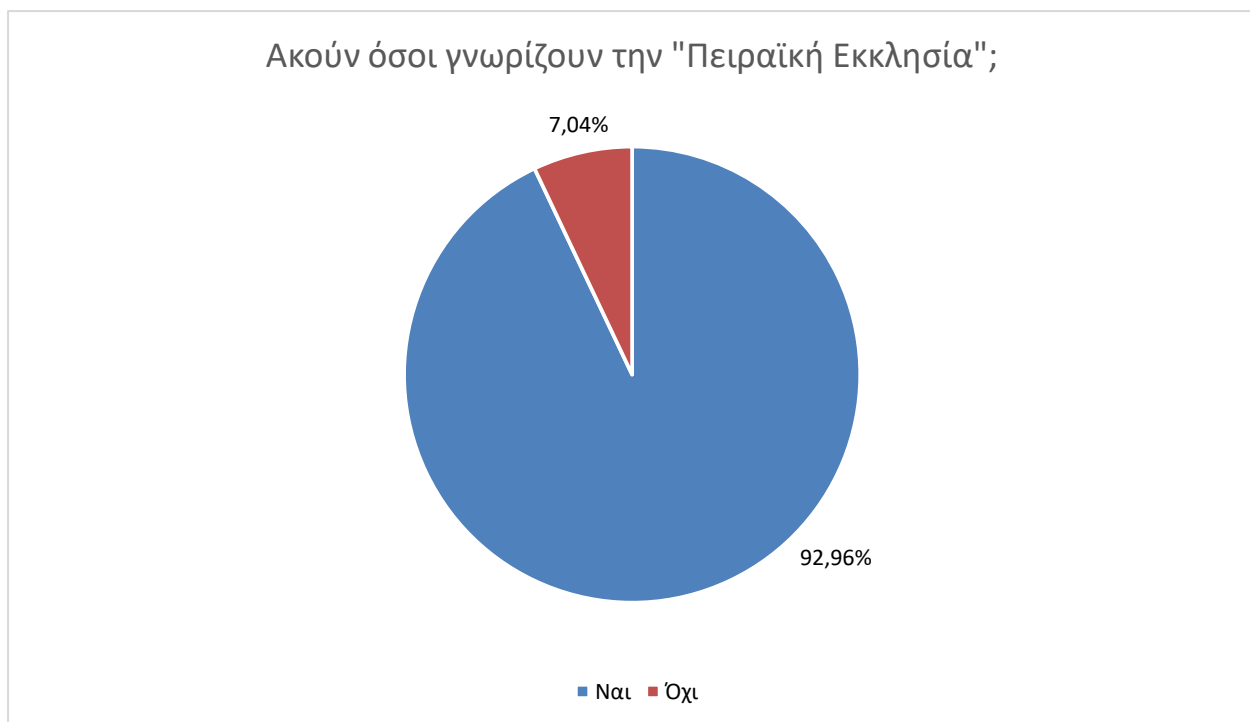
Για να μπορέσει να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα της συγκεκριμένης έρευνας, διατυπώθηκαν σωστά, απλά και κατανοητά οι ερωτήσεις. Δόθηκαν ξεκάθαρες οδηγίες στους συμμετέχοντες. Η έρευνα ήταν προαιρετική και ανώνυμη. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε έντυπη μορφή στις ενορίες της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς. Συμπληρώθηκε από 3.000 άτομα, ποσοστό δειγματοληψίας πολύ μεγάλο, που κατοχυρώνει την αξιοπιστία της έρευνας και μας βοηθά απόλυτα να εξάγουμε συμπεράσματα.

Κατάλογος Γραφημάτων

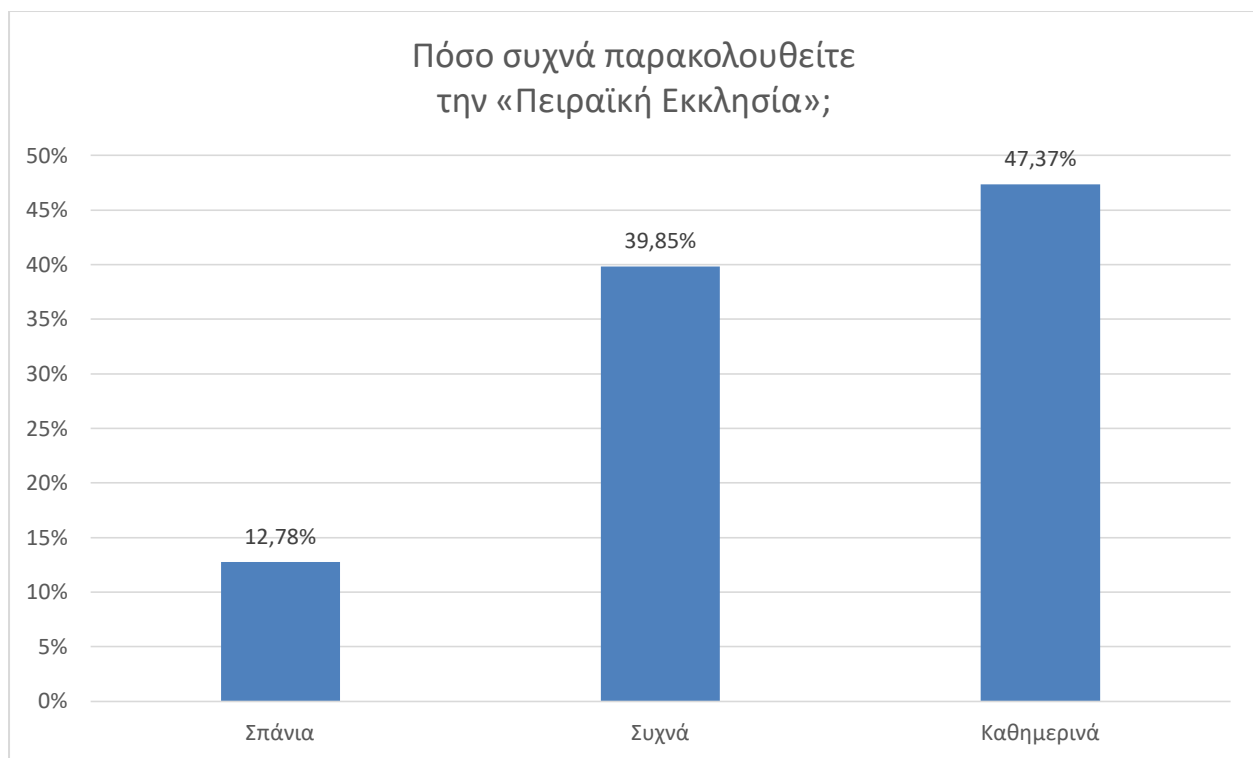
Γράφημα 1: Γνωρίζετε τη ραδιοφωνική συχνότητα 91.2 «"Πειραιϊκή Εκκλησία"» ;.....	111
Γράφημα 2: Ακούν όσοι γνωρίζουν τη ραδιοφωνική συχνότητα 91.2 «Πειραιϊκή Εκκλησία» ;	111
Γράφημα 3: Πόσο συχνά παρακολουθείτε την «"Πειραιϊκή Εκκλησία"» ;	112
Γράφημα 4: Συχνότητα και μέσο ακρόασης	112
Γράφημα 5: Συχνότητα και λόγος ακρόασης.....	113
Γράφημα 6: Κατά πόσο τα θέματα που παρουσιάζονται είναι χρήσιμα και ενδιαφέροντα	113
Γράφημα 7: Είναι η θεματολογία των εκπομπών επίκαιρη;	114
Γράφημα 8: Αίσθηση ανάγκης για βοήθεια στο συνάνθρωπο χάρη στην «Πειραιϊκή Εκκλησία».....	114
Γράφημα 9: Κατά πόσο τα λόγια, οι νουθεσίες και οι διδαχές των εκπομπών είναι χρήσιμα στην καθημερινότητα.....	115
Γράφημα 10: Συχνότητα ακρόασης και βοήθεια στην επίλυση προβλημάτων	115
Γράφημα 11: Συχνότητα ακρόασης και βοήθεια στην επίλυση προβλημάτων	116
Γράφημα 12: Αισθάνεστε να αποτελείτε μέλος της ραδιοφωνικής παρέας «Πειραιϊκή Εκκλησία»	116
Γράφημα 13: Συχνότητα ακρόασης και αίσθηση να αποτελεί μέλος της ραδιοφωνικής παρέας «Πειραιϊκή Εκκλησία»	117
Γράφημα 14: Αισθάνεστε ότι το ραδιόφωνο αποτελεί μέσο επικοινωνίας με το Θεό;	117
Γράφημα 15: Συχνότητα ακρόασης και αίσθηση ότι το ραδιόφωνο αποτελεί μέσο επικοινωνίας με το Θεό.....	118
Γράφημα 16: Κατά πόσο έχει επηρεάσει τον τρόπο ζωής σας;	118
Γράφημα 17: Συχνότητα ακρόασης και βαθμός επιρροής του τρόπου ζωής	119
Γράφημα 18: Μπορεί ο σταθμός να συνεχίσει να υφίσταται στο σύγχρονο πολυδιάστατο περιβάλλον επικοινωνίας;	119
Γράφημα 19: Το ραδιόφωνο προβάλλοντας το βίο των Αγίων παρέχει τα κατάλληλα πρότυπα ζωής;.....	120
Γράφημα 20: Εκφράζεται ο Ευαγγελικός και Πατερικός λόγος;	120
Γράφημα 21: Συχνότητα ακρόασης και έκφραση Ευαγγελικού και Πατερικού λόγου	121
Γράφημα 22: Κατά πόσο η Πειραιϊκή Εκκλησία πρεσβεύει το ρεύμα της μοντέρνας εποχής;.....	121
Γράφημα 23: Συχνότητα ακρόασης και θεώρηση ότι η "Πειραιϊκή Εκκλησία" πρεσβεύει το ρεύμα της μοντέρνας εποχής	122
Γράφημα 24: Τρόπος προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο.....	122
Γράφημα 25: Βαθμός προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο σε θέματα παιδείας, εθνικά και οικογενειακά.....	123

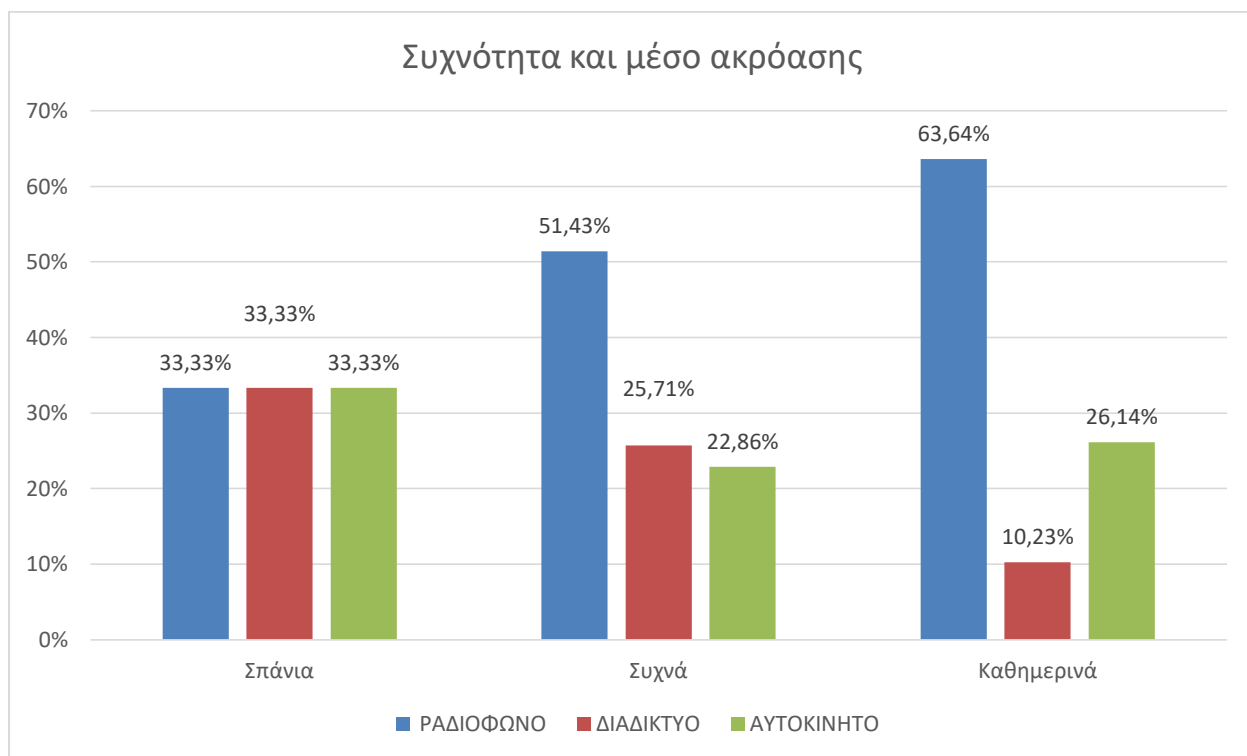
Γράφημα 1: Γνωρίζετε τη ραδιοφωνική συχνότητα 91.2 «Πειραιϊκή Εκκλησία» ;

Γράφημα 2: Ακούν όσοι γνωρίζουν τη ραδιοφωνική συχνότητα 91.2 «Πειραιϊκή Εκκλησία» ;

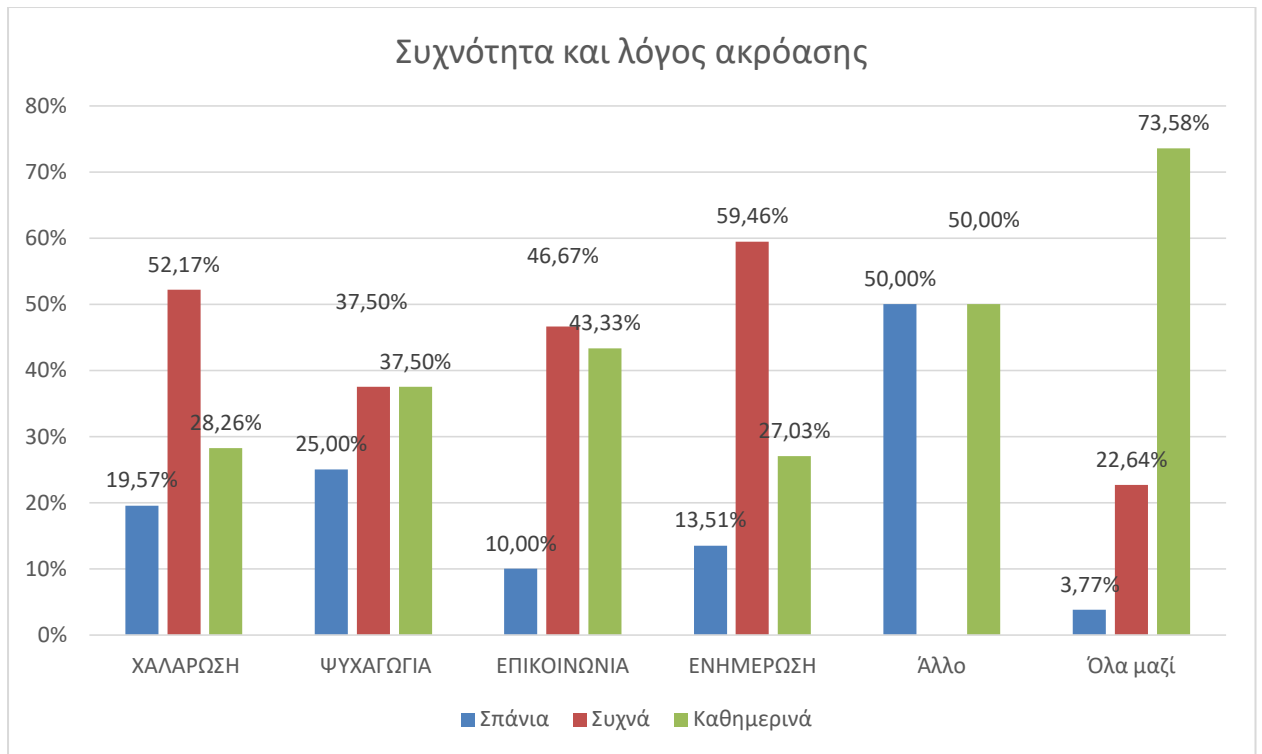

Γράφημα 3: Πόσο συχνά παρακολουθείτε την «Πειραιϊκή Εκκλησία»;

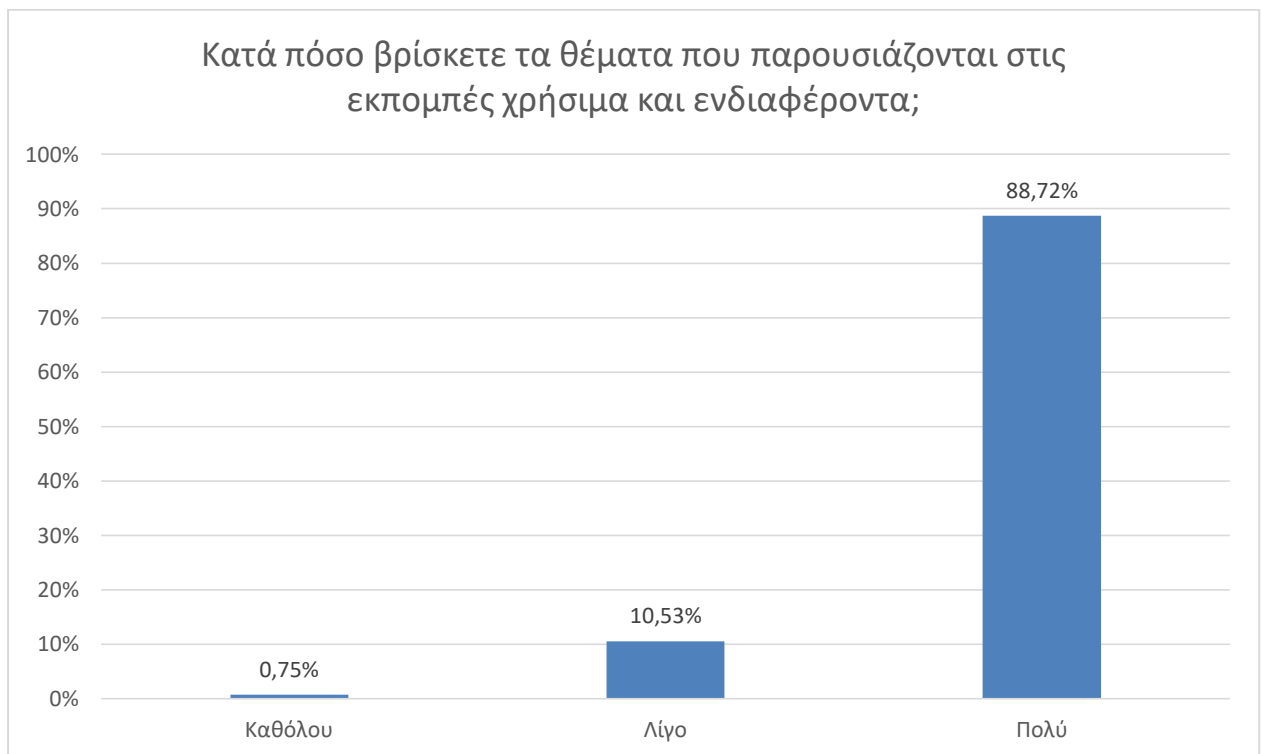

Γράφημα 4: Συχνότητα και μέσο ακρόασης

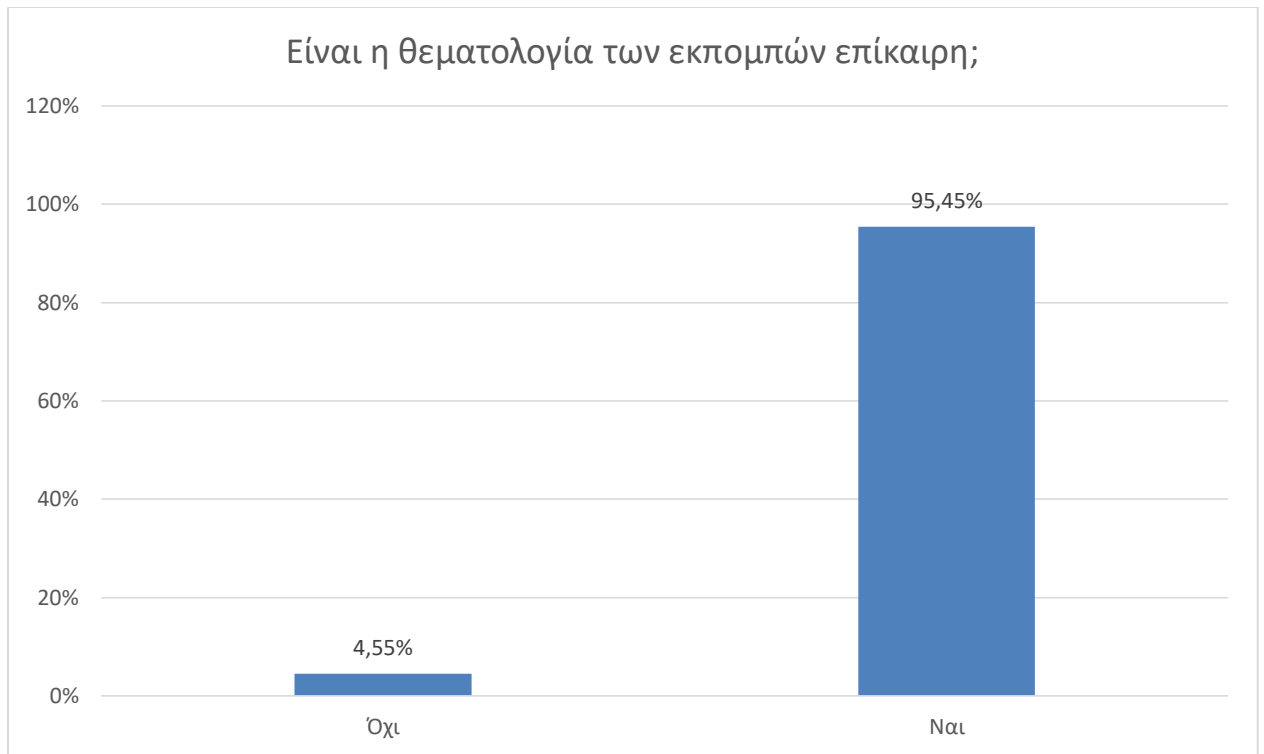

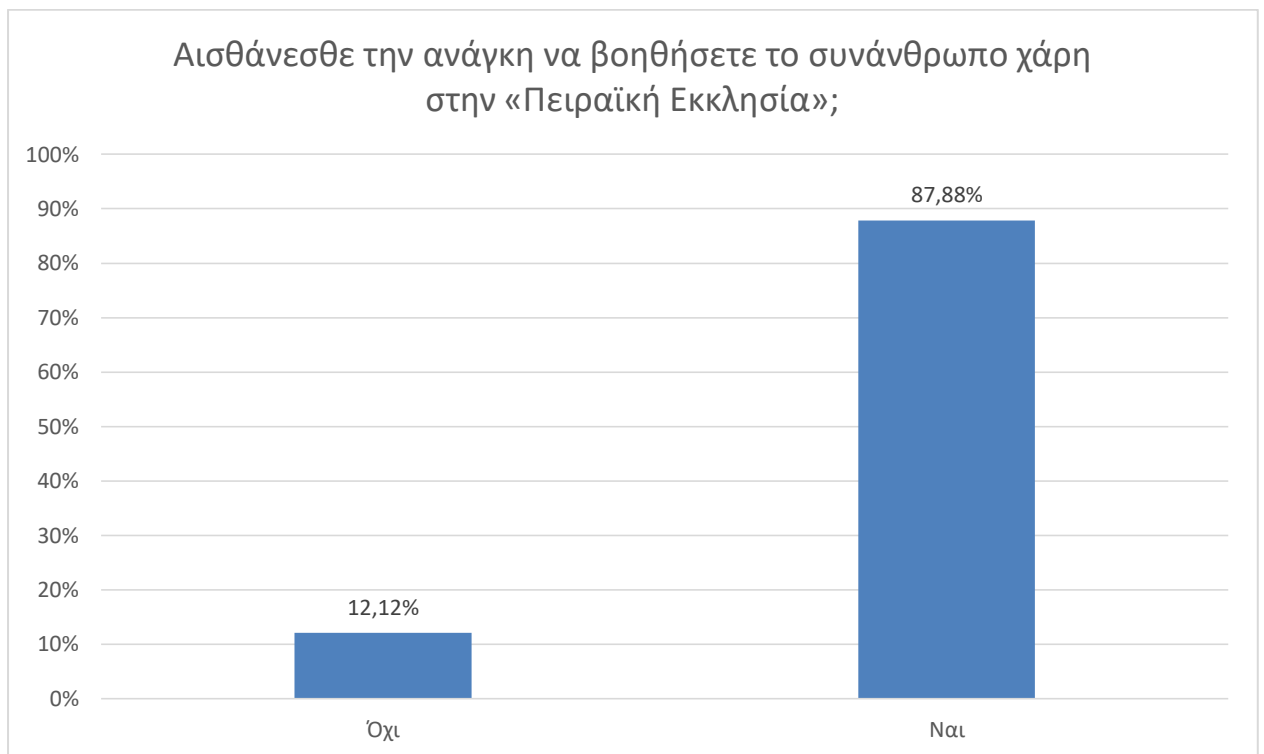
Γράφημα 5: Συχνότητα και λόγος ακρόασης

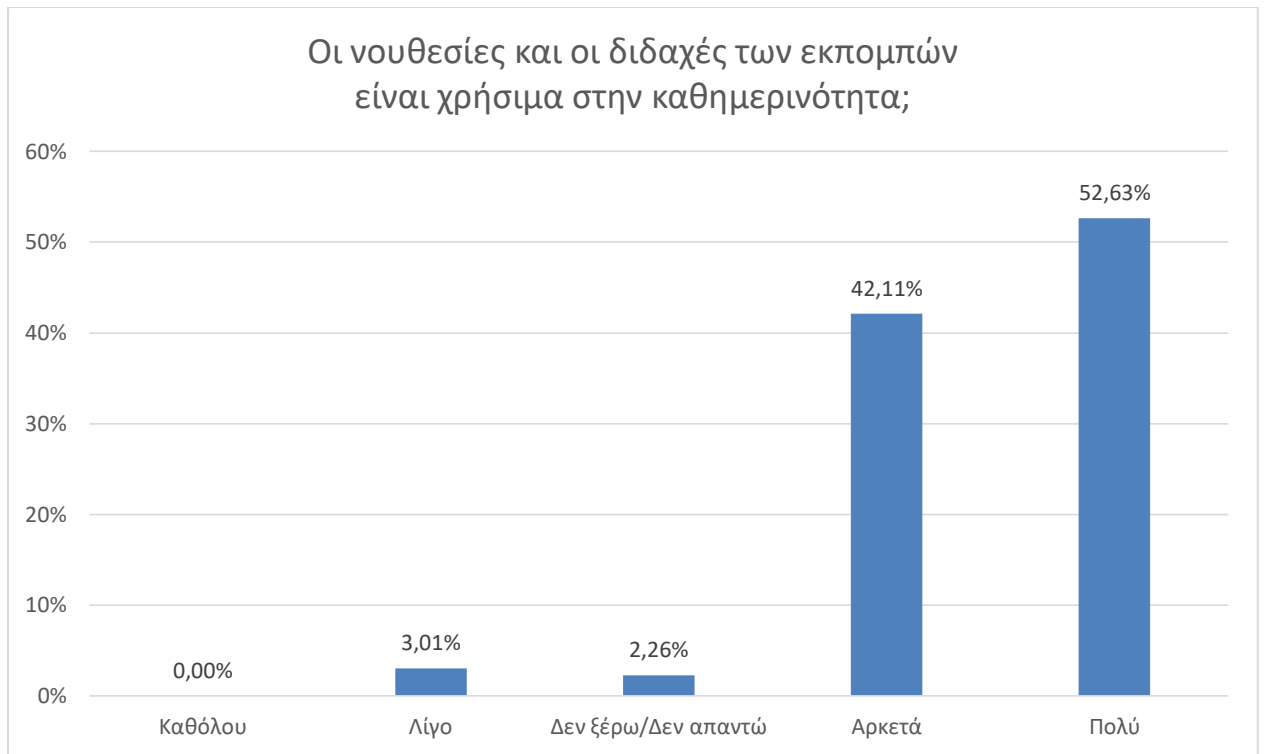
Γράφημα 6: Κατά πόσο τα θέματα που παρουσιάζονται είναι χρήσιμα και ενδιαφέροντα

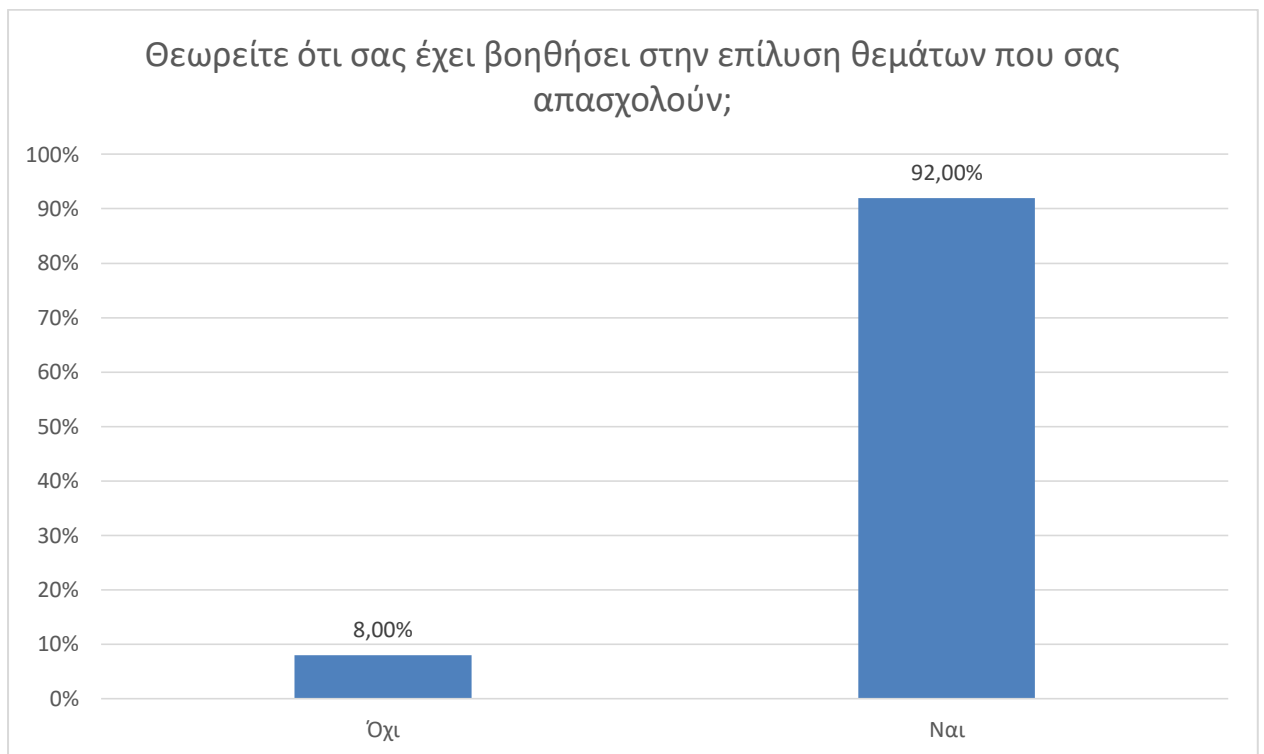
Γράφημα 7: Είναι η θεματολογία των εκπομπών επίκαιρη;

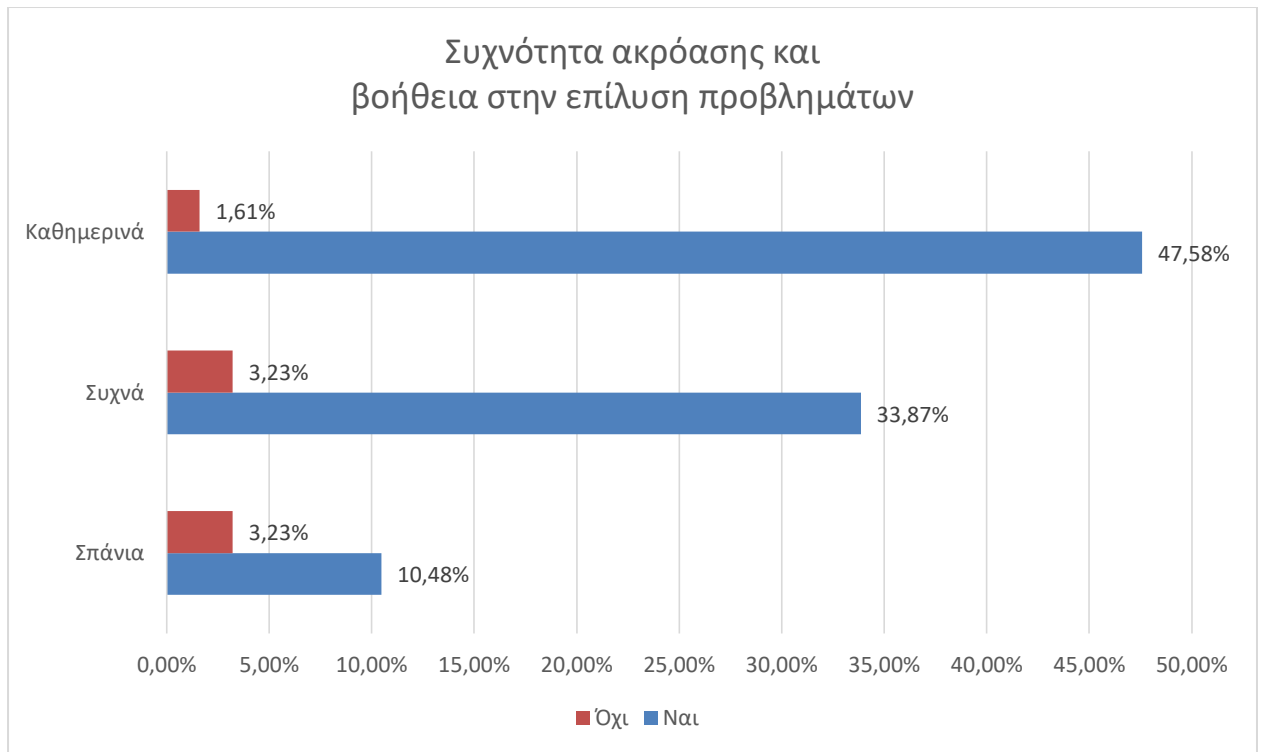
Γράφημα 8: Αίσθηση ανάγκης για βοήθεια στο συνάνθρωπο χάρη στην «Πειραιϊκή Εκκλησία»

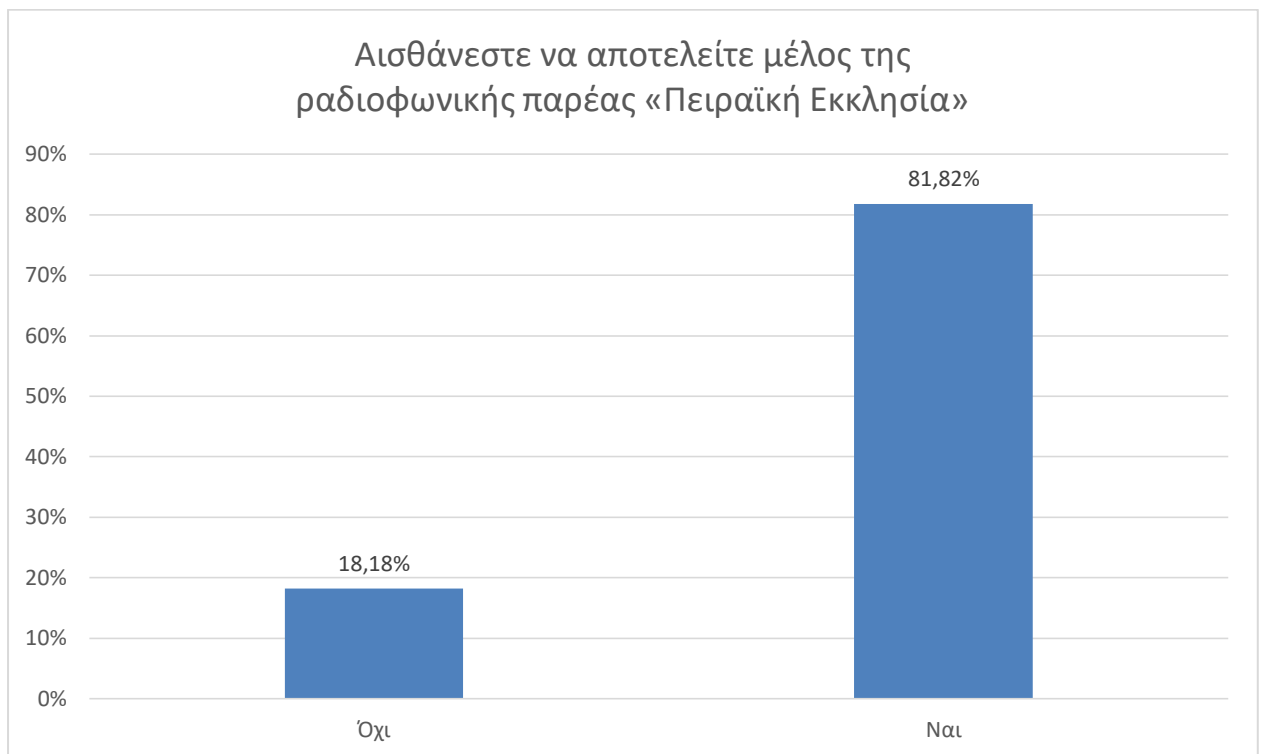
Γράφημα 9: Κατά πόσο τα λόγια, οι νουθεσίες και οι διδαχές των εκπομπών είναι χρήσιμα στην καθημερινότητα

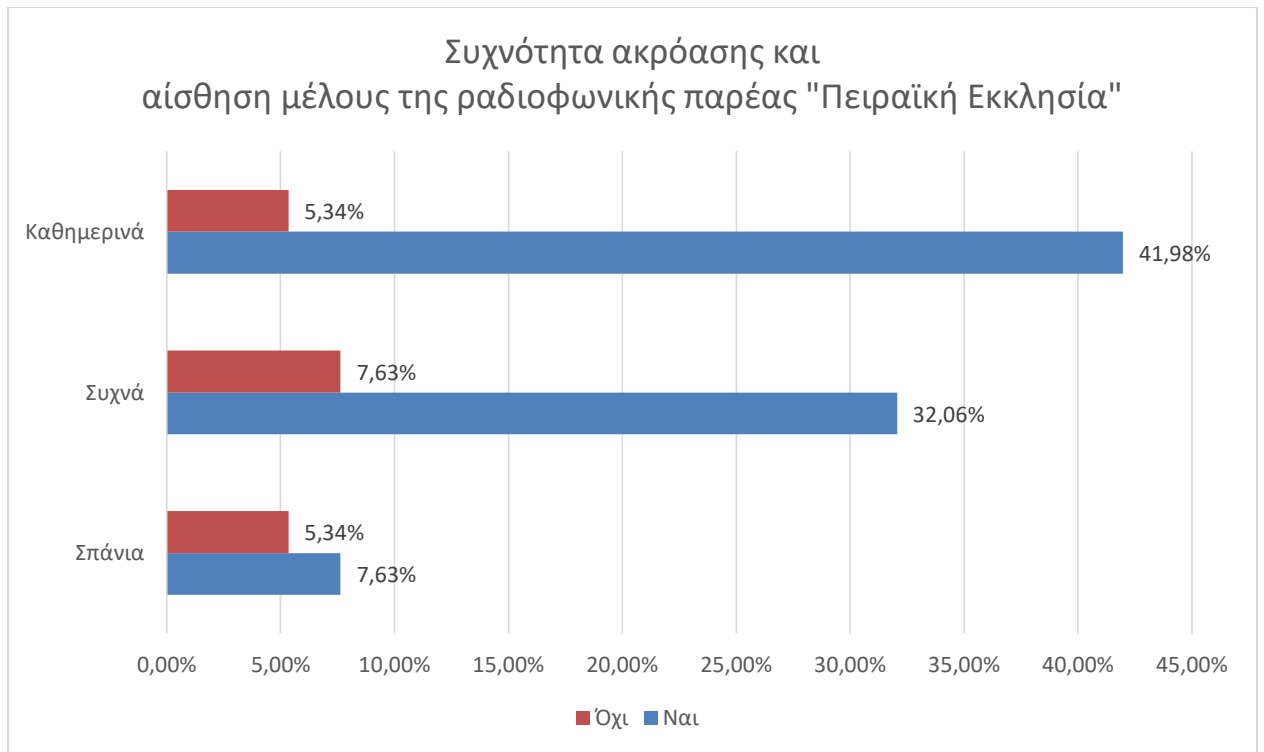
Γράφημα 10: Συχνότητα ακρόασης και βοήθεια στην επίλυση προβλημάτων

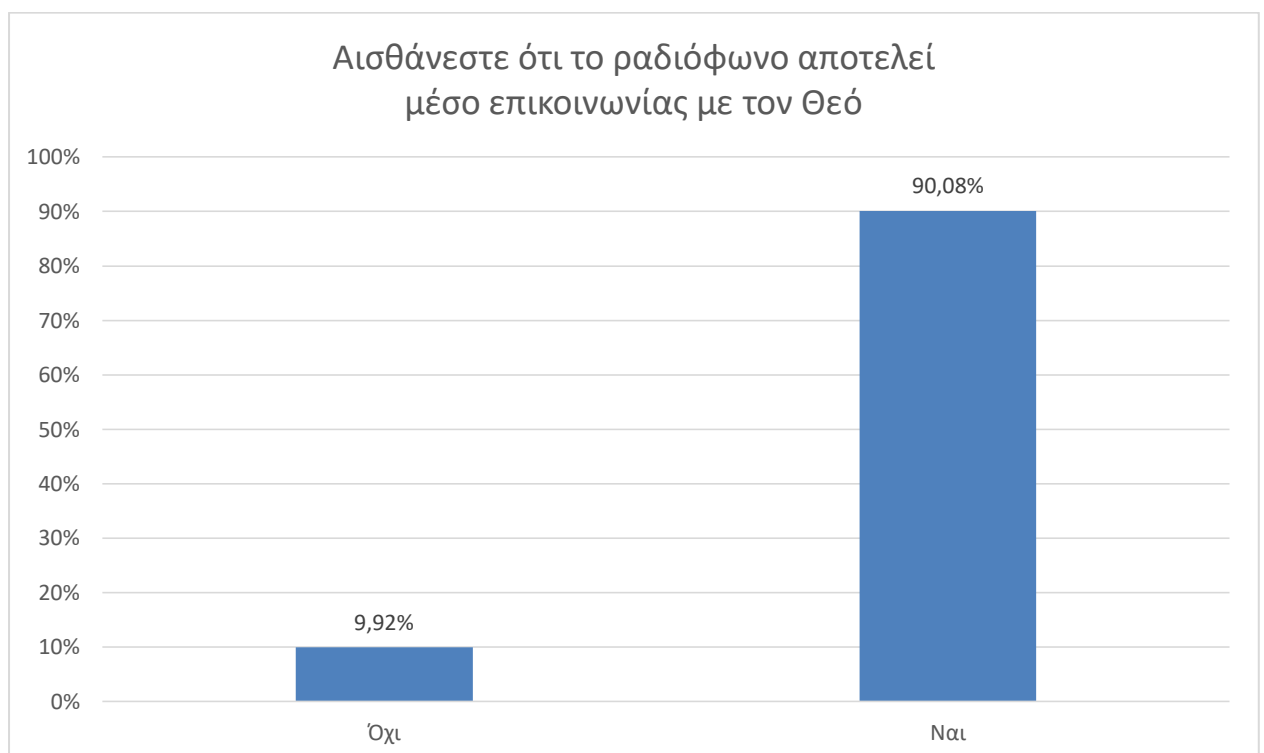
Γράφημα 11: Συχνότητα ακρόασης και βοήθεια στην επίλυση προβλημάτων

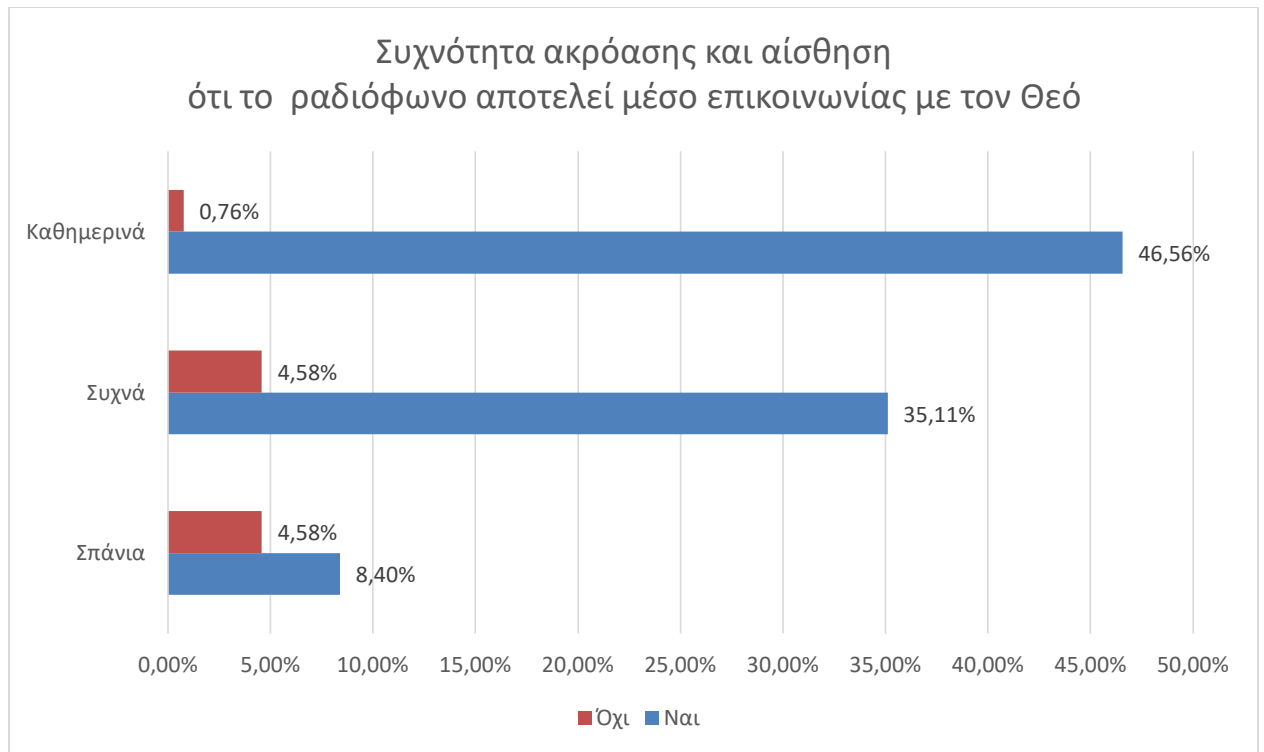
Γράφημα 12: Αισθάνεστε να αποτελείτε μέλος της ραδιοφωνικής παρέας «Πειραιϊκή Εκκλησία»

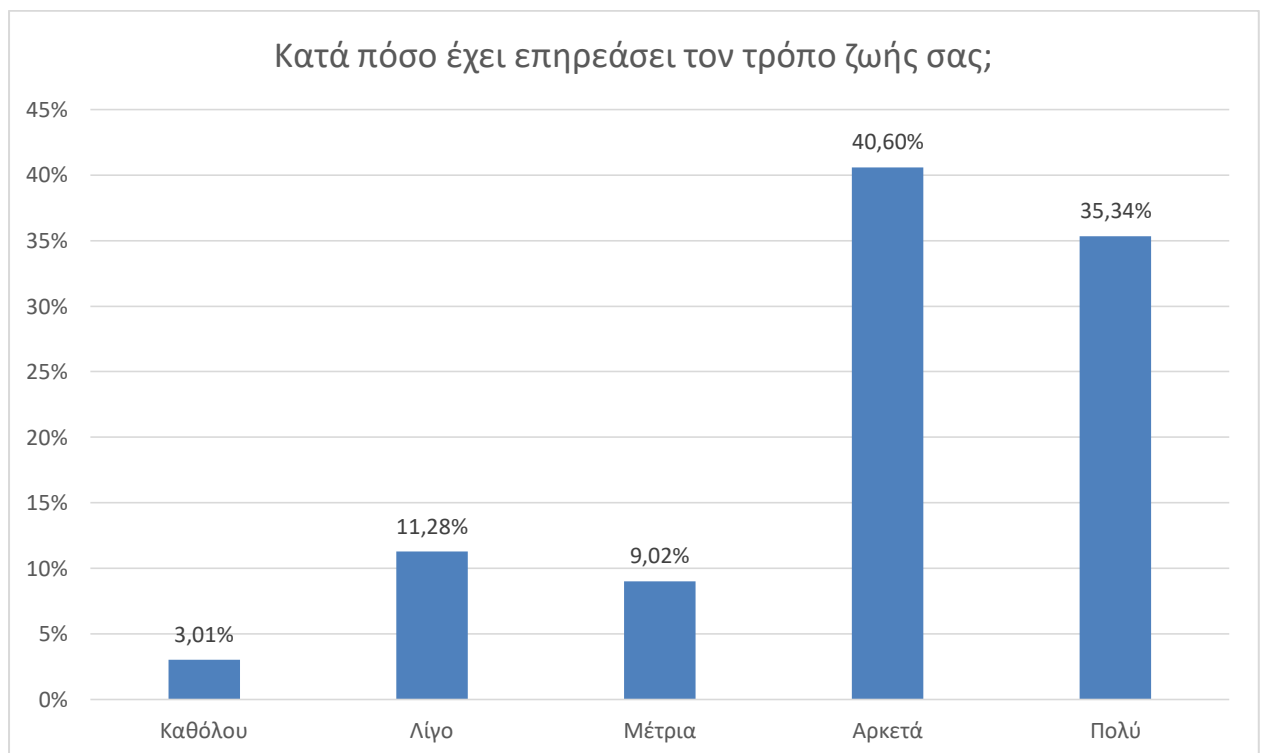
Γράφημα 13: Συχνότητα ακρόασης και αίσθηση να αποτελεί μέλος της ραδιοφωνικής παρέας «Πειραιϊκή Εκκλησία»

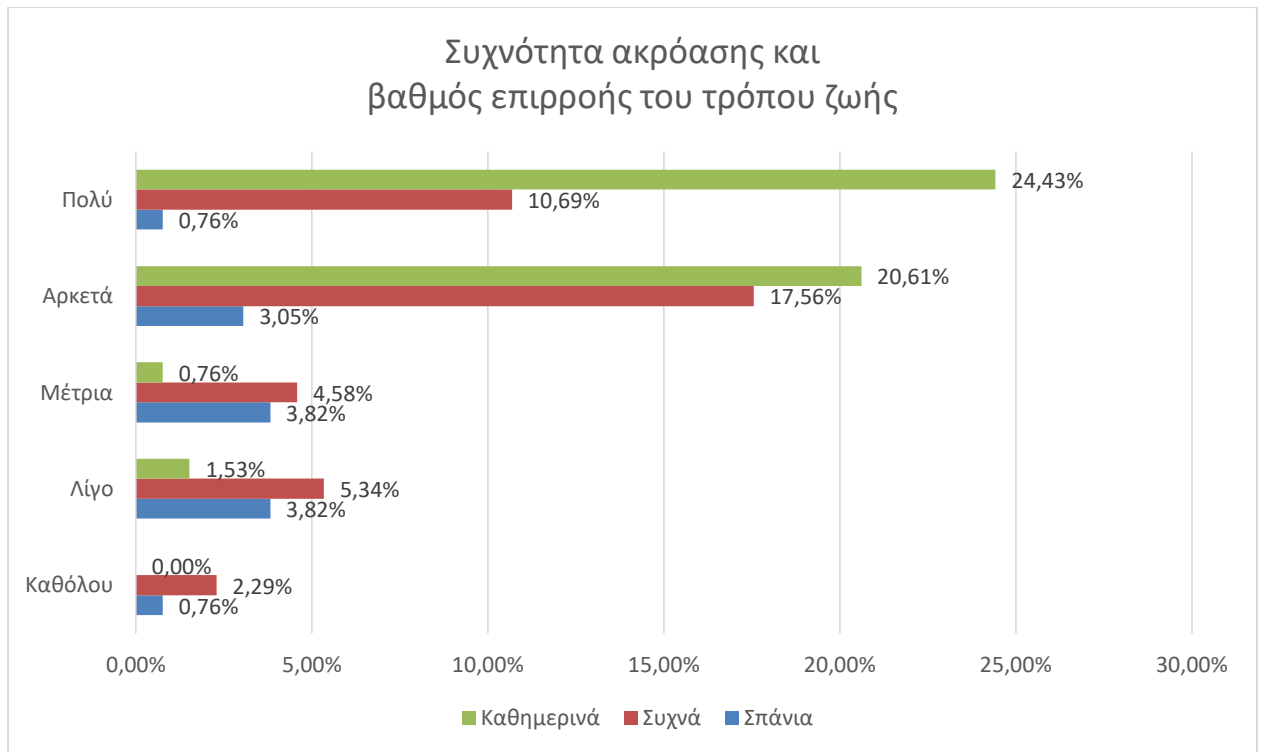
Γράφημα 14: Αισθάνεστε ότι το ραδιόφωνο αποτελεί μέσο επικοινωνίας με τον Θεό;

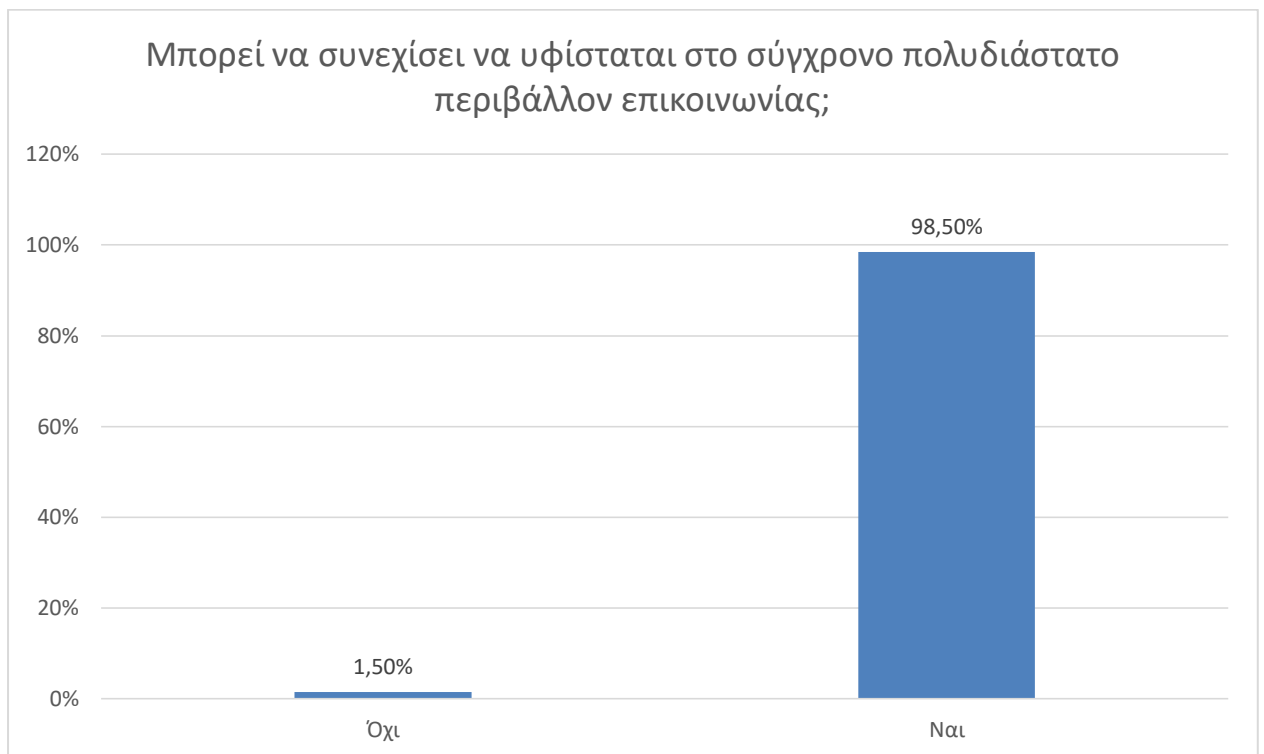
Γράφημα 15: Συχνότητα ακρόασης και αίσθηση ότι το ραδιόφωνο αποτελεί μέσο επικοινωνίας με τον Θεό

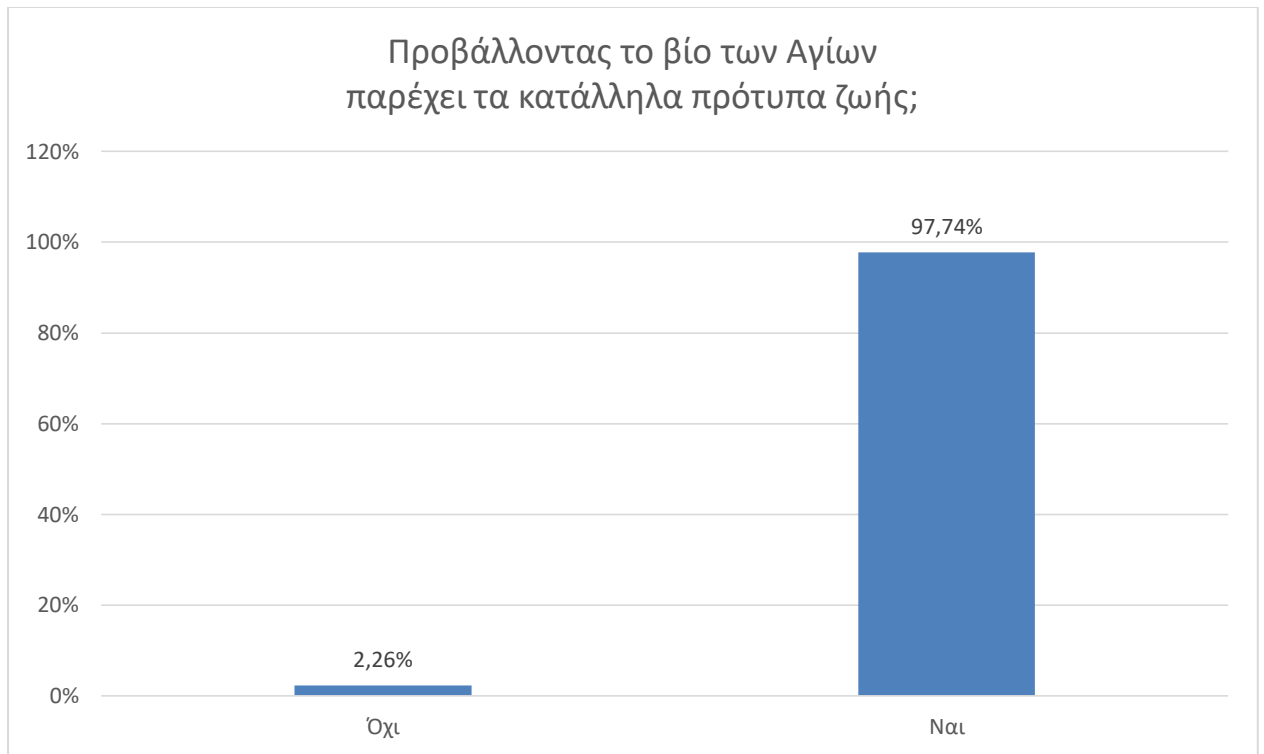
Γράφημα 16: Κατά πόσο έχει επηρεάσει τον τρόπο ζωής σας;

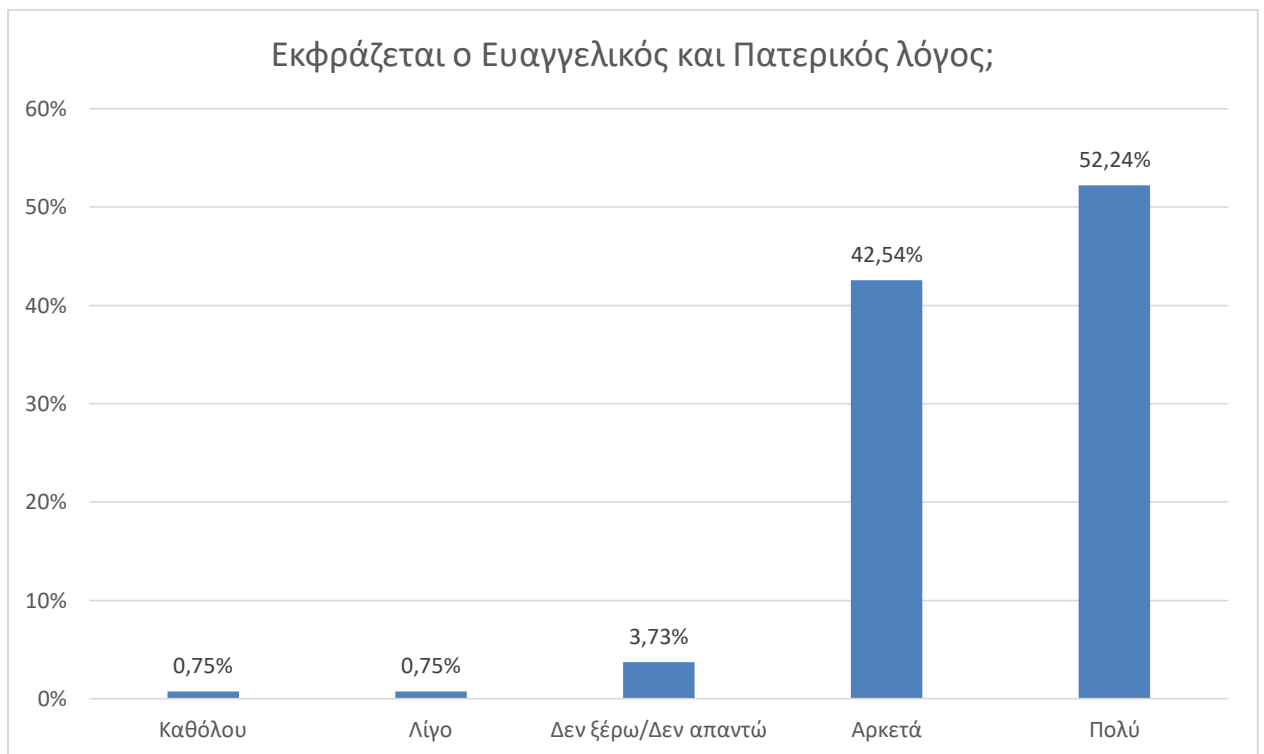
Γράφημα 17: Συχνότητα ακρόασης και βαθμός επιρροής του τρόπου ζωής

Γράφημα 18: Μπορεί ο σταθμός να συνεχίσει να υφίσταται στο σύγχρονο πολυδιάστατο περιβάλλον επικοινωνίας;

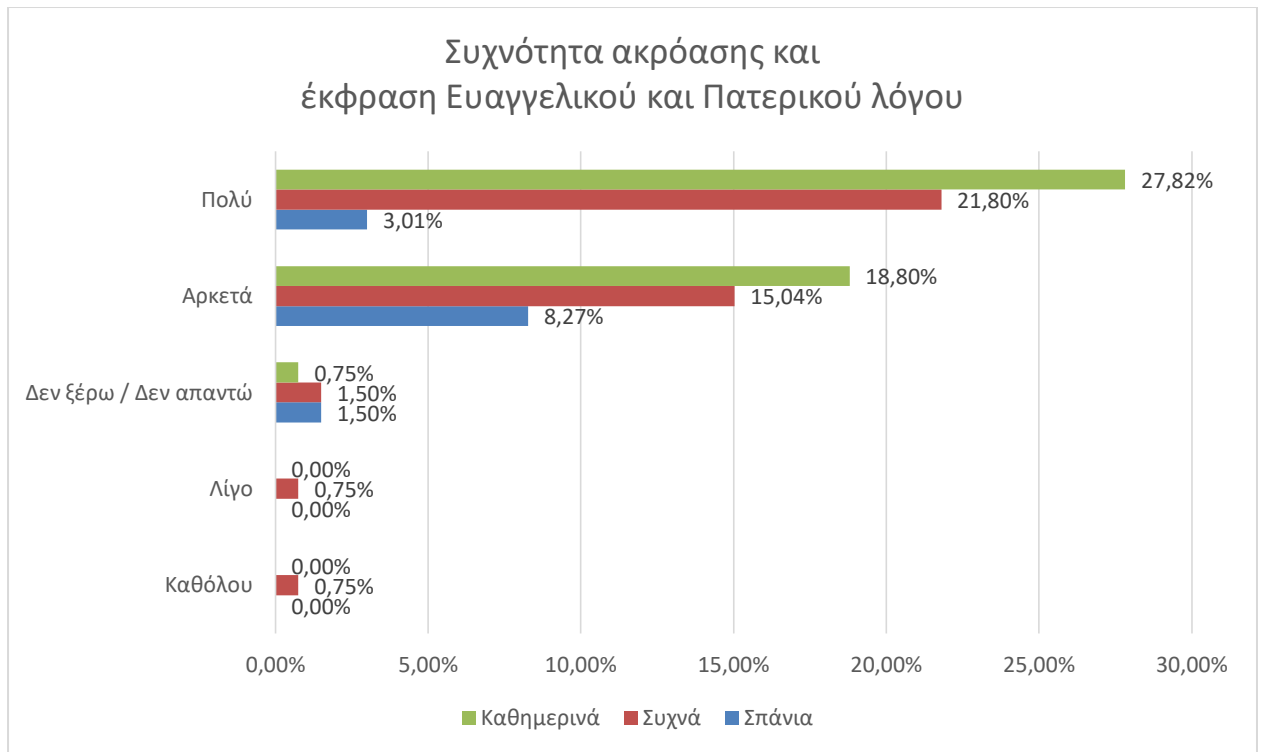

Γράφημα 19: Το ραδιόφωνο προβάλλοντας το βίο των Αγίων παρέχει τα κατάλληλα πρότυπα ζωής;

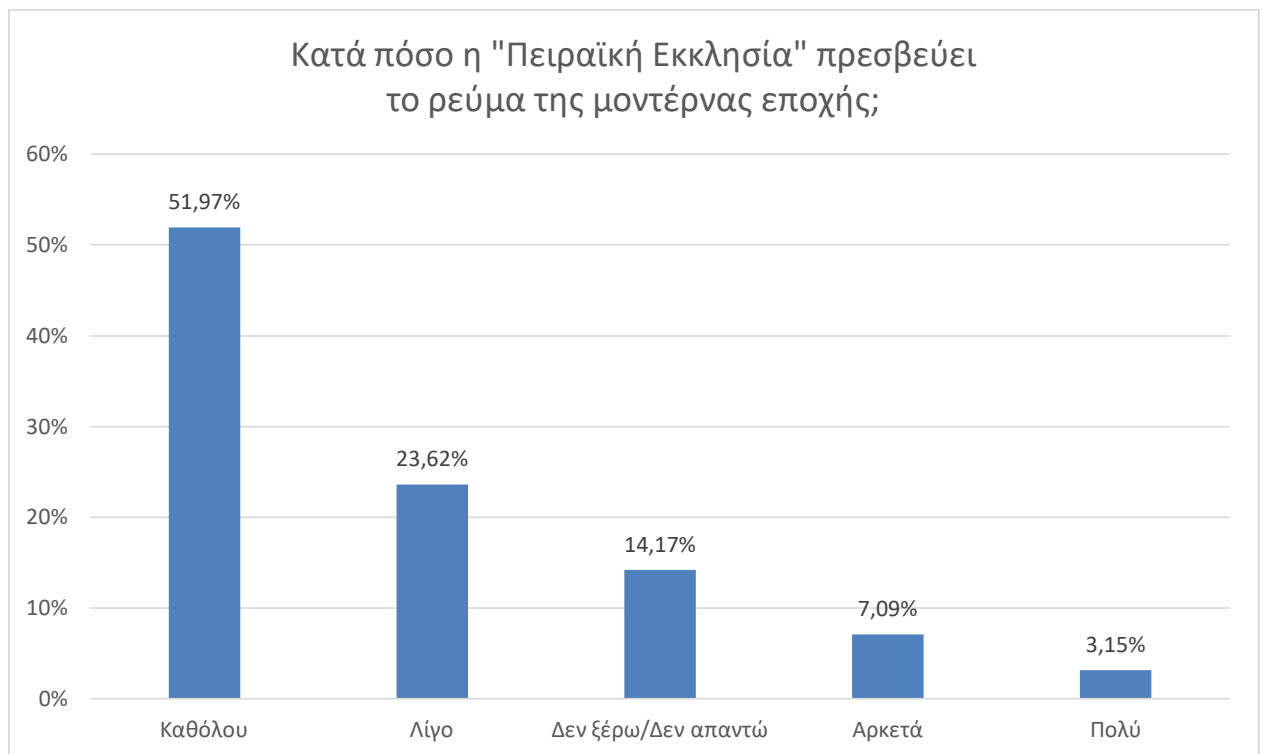

Γράφημα 20: Εκφράζεται ο Ευαγγελικός και Πατερικός λόγος;

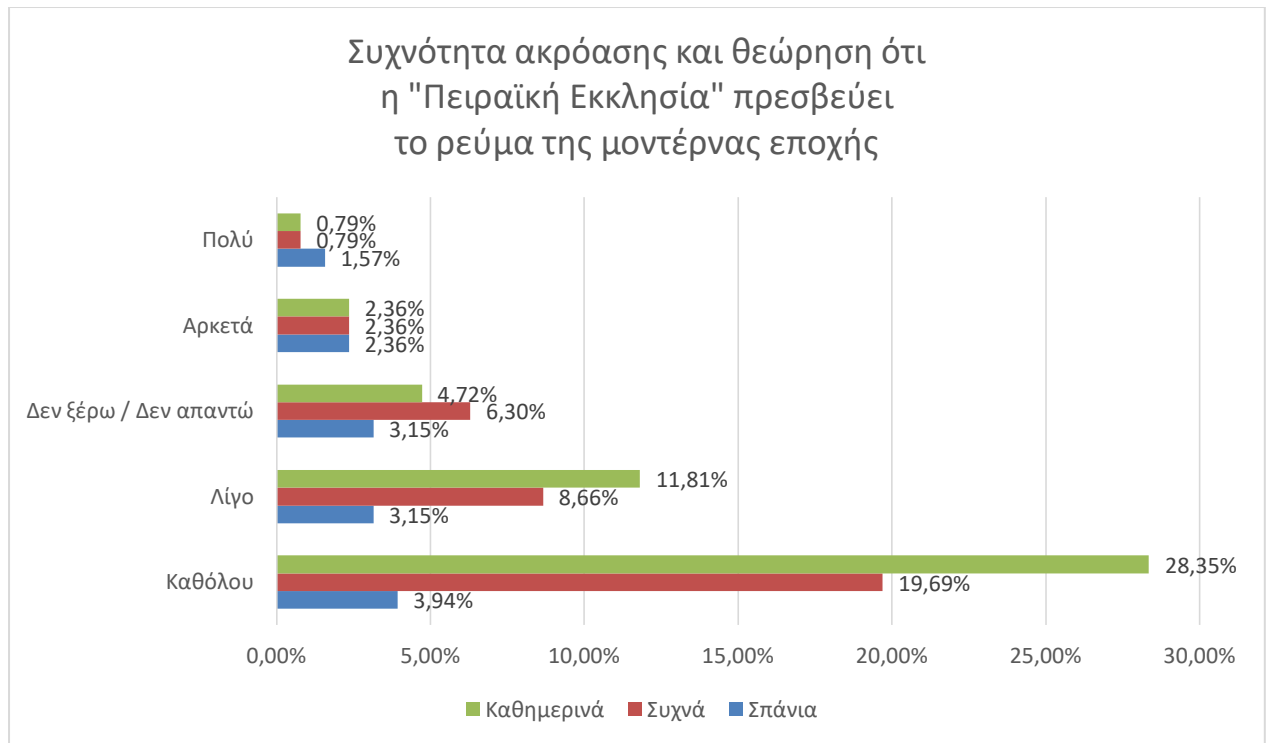

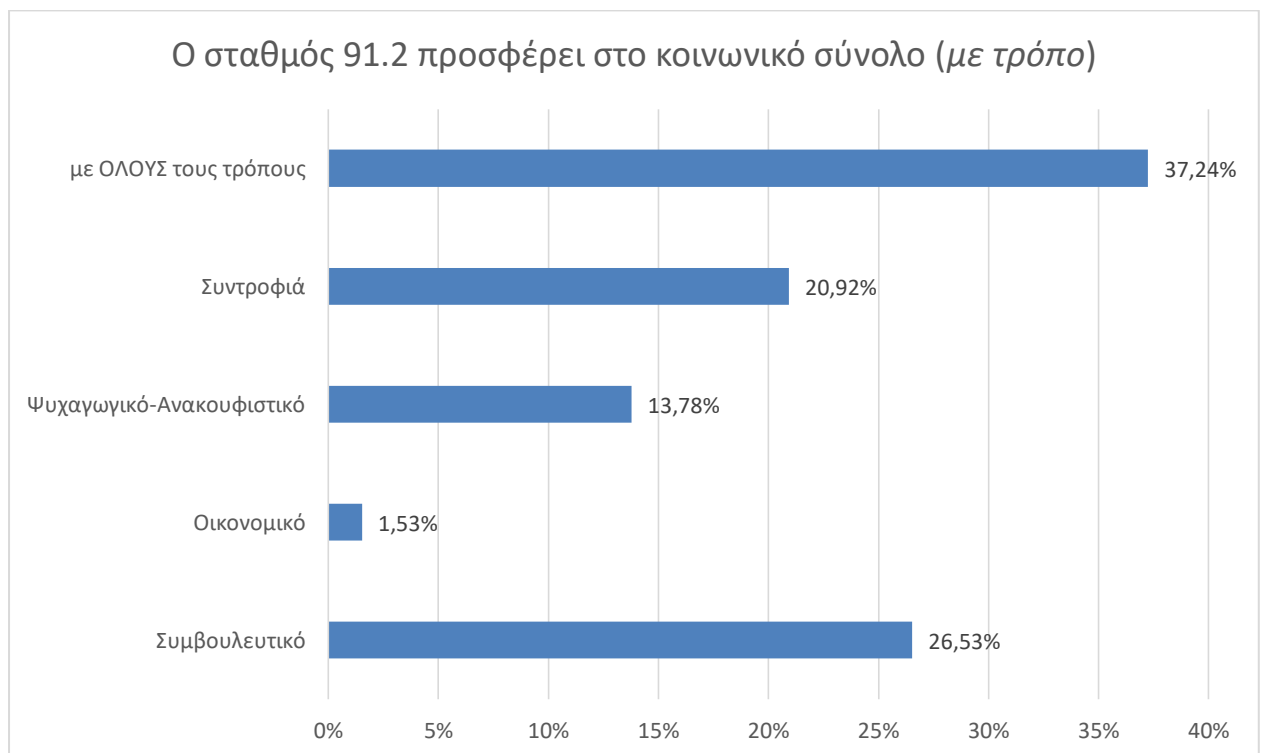
Γράφημα 21: Συχνότητα ακρόασης και έκφραση Ευαγγελικού και Πατερικού λόγου

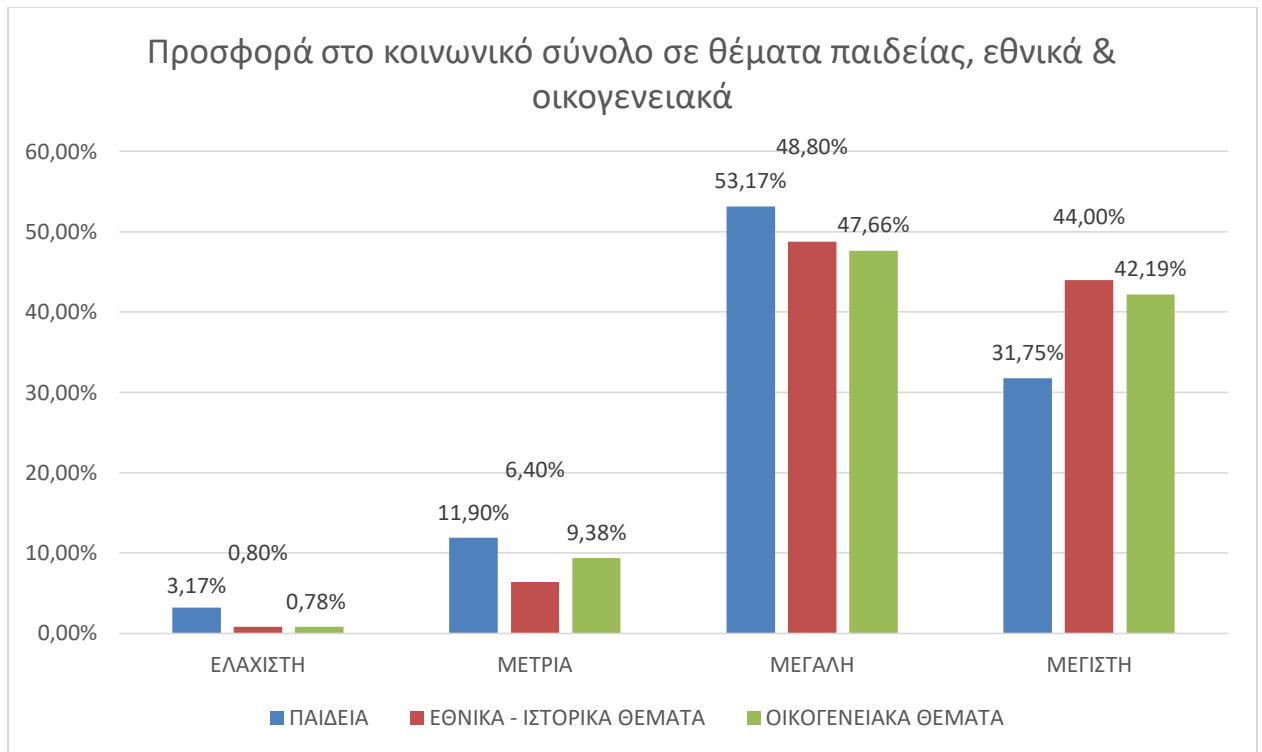
Γράφημα 22: Κατά πόσο η "Πειραιϊκή Εκκλησία" πρεσβεύει το ρεύμα της μοντέρνας εποχής;

Γράφημα 23: Συχνότητα ακρόασης και θεώρηση ότι η "Πειραιϊκή Εκκλησία" πρεσβεύει το ρεύμα της μοντέρνας εποχής

Γράφημα 24: Τρόπος προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο

Γράφημα 25: Βαθμός προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο σε θέματα παιδείας, εθνικά και οικογενειακά

4. Σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Η πρώτη ερώτηση είναι σαφέστατη για το αν, αυτοί που απαντούν στο ερωτηματολόγιο, γνωρίζουν ή όχι το ρ/σ "Πειραιϊκή Εκκλησία". Σύμφωνα με την απάντηση που έδωσαν το 98,1 % γνωρίζουν τουλάχιστον την ύπαρξη του συγκεκριμένου σταθμού, άσχετα με το αν είναι μόνιμοι ακροατές ή όχι (Γράφημα 1).

Στη δεύτερη ερώτηση δίνεται η ευκαιρία σε αυτούς που δεν γνωρίζουν την "Πειραιϊκή Εκκλησία" να προβληματιστούν και να σκεφτούν, γιατί συμβαίνει αυτό. Το μικρό ποσοστό του 1,39 % που έγραψαν ότι δεν γνωρίζουν την "Πειραιϊκή Εκκλησία", δεν ανέφεραν κανένα λόγο. Ίσως να μην ήθελαν να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο ή να μην τους απασχολεί το γεγονός του εκκλησιαστικού ραδιοφώνου. Πάντως το ενθαρρυντικό είναι ότι το μεγάλο ποσοστό των εκκλησιαζομένων στην Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς γνωρίζει και ακούει "Πειραιϊκή Εκκλησία" (Γράφημα 1).

Η τρίτη ερώτηση τοποθετείται για να δυσκολεύσει λίγο τα πράγματα και να ξεκαθαρίσει το ποσοστό αυτών που όχι μόνο γνωρίζουν την ύπαρξη του συγκεκριμένου ραδιοφωνικού σταθμού, αλλά σταθερά είναι ακροατές αυτού. Το ποσοστό παραμένει αρκετά υψηλό, 92,96 % (Γράφημα 2).

Η ερώτηση με ποιό μέσο ακούτε τον σταθμό 91,2 fm είναι συνδυαστική με την αμέσως επόμενη, που ρωτά το πόσο συχνά ακούει κανείς "Πειραϊκή Εκκλησία". Από τη χρήση του μέσου σε συνδυασμό με τη συχνότητα εξάγουμε συμπεράσματα για το, εάν οι ακροατές εντάσσουν την ακρόαση του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" στο καθημερινό τους πρόγραμμα ή περιστασιακά όταν βρίσκονται για παράδειγμα στο αυτοκίνητό τους ή όταν ανοίγουν τον υπολογιστή τους. Τα αποτελέσματα και αυτά είναι άκρως ενθαρρυντικά. Το 63,64 % ακούει καθημερινά, με το 51,43 % να ακούει από σταθερή συσκευή ραδιοφώνου. Ένα 10,23 % ακούει μέσω διαδικτύου, αυτοί είναι νέοι, και ένα 26,14 % στο αυτοκίνητο (Γράφημα 3 και Γράφημα 4).

Οι επόμενες ερωτήσεις 6, 7, 8 είναι συνδυαστικές και αναφέρονται στο περιεχόμενο των εκπομπών του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία", το πόσο ενδιαφέροντα είναι τα θέματα που προβάλλει το συγκεκριμένο ραδιόφωνο σε συνδυασμό με τη συχνότητα (ερώτηση 5) μας βοηθάει στο να εξάγουμε συμπεράσματα που φαίνονται στο Γράφημα 5 και αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι τα προγράμματα της "Πειραϊκής Εκκλησίας" είναι ψυχαγωγικά, χαλαρωτικά, με θέματα επικοινωνίας και ενημέρωσης κατά το ποσοστό 73,58 % των ακροατών. Παράλληλα το 88,72 % πιστεύουν ότι τα θέματα που παρουσιάζονται μέσω του συγκεκριμένου εκκλησιαστικού ραδιοφώνου είναι άκρως ενδιαφέροντα και χρήσιμα (Γράφημα 6, Γράφημα 24).

Το 95,45 % απαντούν ότι η θεματολογία είναι επίκαιρη (Γράφημα 7) και αυτό, όχι γιατί το ραδιόφωνο της "Πειραϊκής Εκκλησίας" ασχολείται με

ειδήσεις και τρέχοντα κοινωνικά θέματα, αλλά γιατί όπως έχουμε περιγράψει, ασχολείται με την αλήθεια, τα σημαντικά υπαρξιακά ερωτήματα, την πίστη στον Αληθινό Θεό, την πορεία του ανθρώπου, την πνευματική ζωή, το έθνος, την πατρίδα κ.α. που παραμένουν για έναν σκεπτόμενο και αγωνιζόμενο πνευματικά άνθρωπο, άκρως επίκαιρα.

Η "Πειραϊκή Εκκλησία" εμπνέει και αυτό φαίνεται από την ερώτηση 9 και το γράφημα 8, που αποδεικνύει ότι το 87,88 % έχει αισθανθεί την ανάγκη να βοηθήσει τον συνάνθρωπο εξαιτίας της "Πειραϊκής Εκκλησίας".

Η ερώτηση 10 δείχνει ακριβώς το πόσο βοηθά ο ραδιοσταθμός της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς στην πνευματική ζωή των πιστών ακροατών, το πόσο "μιλά στην ψυχή τους". Το ποσοστό είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό. Το 52,63 % απαντά "πολύ", το 42,11 % απαντά "αρκετά", που σημαίνει ότι το 94,74 % ωφελείται πραγματικά (Γράφημα 9).

Η ερώτηση 11 αναφέρεται στα προβλήματα που απασχολούν τον άνθρωπο, χωρίς να διευκρινίζει ποιά είναι αυτά, αφήνοντας τη δυνατότητα να εκφραστούν οι ακροατές, για όποια ζητήματα θεωρούν ότι έχουν βοηθηθεί από την "Πειραϊκή Εκκλησία". Το ποσοστό είναι συντριπτικό, της τάξεως του 92 % (Γράφημα 10).

Το Γράφημα 11 παρουσιάζει έναν συνδυασμό της συχνότητας ακρόασης και της βοήθειας στην επίλυση των προβλημάτων των ακροατών. Ακόμη και αυτοί, που απάντησαν ότι δεν ακούν πολύ συχνά "Πειραϊκή Εκκλησία", ομολογούν κατά ποσοστό 10,48 % ότι και αυτοί βοηθήθηκαν στα προβλήματά τους από το ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία". Η ερώτηση 15 έρχεται να επιβεβαιώσει όλα τα παραπάνω.

Η ερώτηση 12 αποδεικνύει αυτό που αναφέραμε ότι ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" αποτελεί τη συνέχεια της Θείας Λειτουργίας, μια συλλογική προσευχή, μια συνάντηση εν Χριστώ των Ορθοδόξων Χριστιανών, όπου

και αν αυτοί βρίσκονται. Το 81,82 % αισθάνεται μέλος της ραδιοφωνικής συντροφιάς της "Πειραϊκής Εκκλησίας" (Γράφημα 12).

Στο Γράφημα 13, γίνεται πάλι ένας συνδυασμός της συχνότητας ακρόασης και της ραδιοφωνικής συντροφιάς. Το 41,98 % αυτών που ακούν καθημερινά "Πειραϊκή Εκκλησία" αισθάνονται μέλη της ραδιοφωνικής συντροφιάς. Ακόμα και αυτοί που δεν ακούν συχνά έχουν κατά 7,63 % νοιώσει μέλη της ίδιας παρέας.

Στο Γράφημα 14, το 90,08 % πιστεύει ότι το συγκεκριμένο ραδιόφωνο αποτελεί μέσο επικοινωνίας με τον Θεό. Σε συνδυασμό με τη συχνότητα ακρόασης, αυτοί που ακούν καθημερινά την "Πειραϊκή Εκκλησία" απαντούν κατά 46,56 %, ότι αυτός ο ραδιοσταθμός μεταφέρει την λατρευτική ζωή της Εκκλησίας και αποτελεί μια διαρκή προσευχή στα fm, με αποτέλεσμα να βοηθά τους πιστούς, όπου και αν βρίσκονται ότι και αν κάνουν, να προσηλώσουν τις σκέψεις τους στον Θεό και να προσευχηθούν (Γράφημα 15).

Η ερώτηση 15, το πόσο ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" έχει επηρεάσει τη ζωή σας, έρχεται ως συμπληρωματική και συνδυαστική με τις ερωτήσεις 10 και 11, για να επιβεβαιώσει σε μεγάλο ποσοστό, που φαίνεται στα γραφήματα 16 και 17, ότι κατά 75,94 % επηρεάζεται ο τρόπος ζωής των ακροατών. Το 45,04 % αυτών που ακούει συχνά ομολογεί το ίδιο.

Η ερώτηση 16 καλεί τους ακροατές να απαντήσουν, εάν η "Πειραϊκή Εκκλησία" μπορεί να σταθεί στον μεταμοντέρνο κόσμο. Εάν δηλ. μπορεί να συνεχίσει την αντίστασή της και να προσδιορίσει την ύπαρξή της μέσα στη σύγχρονη εποχή. Στο γράφημα 18, φαίνεται το 98,5 % να απαντά ότι η "Πειραϊκή Εκκλησία" μπορεί να συνεχίσει να υφίσταται στο σύγχρονο πολυδιάστατο περιβάλλον.

Στο γράφημα 19, τα πρότυπα ζωής που προβάλλονται από την "Πειραϊκή Εκκλησία" φαίνεται, με ποσοστό 97,24 %, να είναι οι Άγιοι της Εκκλησίας μας.

Στα γραφήματα 20 και 21 επιβεβαιώνεται ότι η "Πειραϊκή Εκκλησία" εκφράζει τον ευαγγελικό και πατερικό λόγο της Εκκλησίας, κάτι που αποδεικνύεται από το ποσοστό του 94,78 %.

Στην ερώτηση 19, οι μετέχοντες στην έρευνα καλούνται να απαντήσουν στο σπουδαίο και πολύ σημαντικό ερώτημα, εάν το ραδιόφωνο της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς συμπλέει με το ρεύμα της εποχής, δηλ. εάν έχει ενταχθεί στο ρεύμα του μεταμοντέρνου κόσμου, της μετανεωτερικότητας. Μας χαροποιεί το γεγονός ότι το 51,97 % θεωρεί ότι ο συγκεκριμένος ραδιοφωνικός διάυλος αντιστέκεται. Το 23,62 % που απαντά "λίγο", ίσως να μην έχει καταλάβει απόλυτα το ερώτημα ή να απαντά στο εάν η "Πειραϊκή Εκκλησία" είναι σύγχρονη ή μιλά πράγματι στον σύγχρονο άνθρωπο (Γράφημα 22). Με το γράφημα 23, που είναι πάλι συνδυαστικό με τη συχνότητα ακρόασης, εξάγουμε τα ίδια συμπεράσματα.

Η ερώτηση 20 αναδεικνύει τη μεγάλη προσφορά του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" στην παιδεία, στα εθνικά ιστορικά θέματα αλλά και στην οικογένεια. Στο γράφημα 25 φαίνεται ξεκάθαρα η προσφορά: 82,92 % σε θέματα παιδείας, 92,80 % σε θέματα εθνικά και 89,85 % στα θέματα οικογενείας.

Η τελευταία ερώτηση (21) αφορά μόνο τη μεθοδολογία της έρευνας. Δεν έχει σκοπό να ανακαλύψει την ακροαματικότητα των εκπομπών, αλλά να διευκρινίσει εάν πράγματι οι άνθρωποι, που απάντησαν στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο, παρακολουθούν "Πειραϊκή Εκκλησία". Εάν αυτό συμβαίνει μπορούν να έχουν αγαπημένες εκπομπές. Διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι, ήταν σε θέση να καταγράψουν τις αγαπημένες τους εκπομπές. Μας εξέπληξε το γεγονός ότι, εκτός από αγαπημένες εκπομπές που μεταδίδονται πρωϊνές ώρες, πολλοί ήταν αυτοί που επέλεξαν το "νυκτερινό ραδιόφωνο" της "Πειραϊκής Εκκλησίας", δηλ. εκπομπές που μεταδίδονται μεσημεριανές ώρες.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο μεταμοντερνισμός χαρακτηρίζεται από μια δυσπιστία ως προς τις αξίες του Δυτικού πολιτισμού. Αρνείται τις μεγάλες αφηγήσεις και δέχεται μόνο τις μικρές αφηγήσεις. Οι αυθεντίες παύουν να υφίστανται. Όλα τίθενται σε εξέταση. Η αλήθεια, η ηθική, η λογική, η πρόοδος, η γραμμική αντίληψη της ιστορίας, η επιστήμη, η γνώση, η αντικειμενικότητα, οι μεγάλες ιδέες, η ατομική ελευθερία, η ισότητα, η ενότητα πρέπει στη μετανεωτερικότητα να αντιμετωπιστούν από μία άλλη οπτική γωνία, γιατί μέχρι τώρα έγιναν στα χέρια της εξουσίας εργαλεία χειραγώγησης και καταπίεσης των λαών. Ο καθένας μπορεί να δίνει το δικό του νόημα στις λέξεις και τις ιδέες, να έχει την δική του ηθική και να πορεύεται σύμφωνα με τη δική του αλήθεια. Οι διαφορετικές αφηγήσεις του καθενός συνθέτουν ένα πολυφωνικό και πλουραλιστικό κόσμο.

Πρώτιστη αρετή, η αναγνώριση και η αποδοχή της διαφορετικότητας που θα οδηγήσει σε μια κοινωνία αλληλοσεβασμού. Ο νεωτερικός άνθρωπος λέει ότι "όλοι είμαστε ίσοι" συμπληρώνοντας απέναντι στον νόμο, στην πίστη, στα δικαιώματα κτλ. Ο μεταμοντέρνος άνθρωπος λέει ότι "είμαστε διαφορετικοί και αξίζουμε τον ίδιο σεβασμό". Η διαφορετικότητα έχει να κάνει με το νόμο, την ηθική, την πίστη, τα ανθρώπινα δικαιώματα κ.α..

Καταλαβαίνουμε ότι ο μεταμοντερνισμός με το κριτικό, δύσπιστο πνεύμα που κοιτάζει το παρελθόν, δεν μπορεί να αποδεχθεί την αυθεντία ή την αλήθεια της πίστης. Είναι τραγικό για αυτόν η αποδοχή της Αλήθειας ως Πρόσωπο και μάλιστα μιας Αλήθειας που μπορεί να βάζει όρια στον άνθρωπο, έστω και στα πλαίσια της ελεύθερης αποδοχής της. Ο μετανεωτερισμός έχει ως εχθρό του τον δογματισμό. Ο άνθρωπος της σημερινής κοινωνίας θα πρέπει να απομακρυνθεί από τους φραγμούς

των θρησκειών και να αναζητήσει μόνο ότι τον ενώνει με τους άλλους ανθρώπους.

Ο κ. Βασίλειος Γαϊτάνης αναφέρει: "η παγκόσμια κρίση, αυτή η αφαίμαξη των συμβόλων έγινε και αφαίμαξη του έρωτα και της οικογενειακής σχέσης, ως οντολογίας, μιας σχέσης που δεν ορίζεται πλέον από κάποιο μεταφυσικό πρότυπο αλλά από κάποιο απείρως ενδοκοσμικό"¹²⁷. Κατ' αυτόν τον τρόπο σίγουρα δεν μπορούν να οδηγηθούν τα μέλη μιας κοινωνίας σε μία ανώτερη πνευματικότητα που θα αποδώσει σε αυτήν εργάτες τίμιους καλούς, ηθικούς, ανθρώπους ενός ευγενικού μεγαλείου ψυχής. Δυστυχώς, όμως, προετοιμάζονται όχι ως ηθικά πρότυπα αλλά ως παιδιά για το σύστημα.

Το χειρότερο όλων είναι ότι τελικά στη μετανεωτερική εποχή όλα μπορούν να εμπορευματοποιηθούν, ακόμα και οι ιδέες και οι αξίες της ζωής. Αρκεί ο άνθρωπος να βιώσει το εμπόριο μέσα στην καρδιά του για να μεταβληθεί σε καταναλωτή. Τα Μ.Μ.Ε. γίνονται όχημα όλων αυτών, μεσολαβούν για να γίνει αυτή η απεμπόληση των αυθεντικών αξιών της πανανθρώπινης συνείδησης, όπως αυτή είχε εκφραστεί στους παρελθόντες αιώνες. Αποτελούν ακόμα μηχανισμό προώθησης του εμπορίου μιας εμπορικής υποκουλτούρας που στο βωμό του κέρδους, θυσιάζονται τα πάντα. Αντιμετωπίζουν τον ακροατή ως εκπαιδευόμενο καταναλωτή προϊόντων και αξιών.

Επισημαίνει ο κ. Βασίλειος Γαϊτάνης χαρακτηριστικά: "Η μεταμοντέρνα οικογένεια μεταβάλλει την παραδοσιακή αξία μετάδοσης μιας παραδοσιακής οντολογίας αξιών, σε μικρόκοσμο σημειωτικής αξίας, της αξίας του εμπορίου. Η ιδέα δεν είναι τίποτα άλλο παρά μεταμοντέρνο εμπόριο, ανυψωμένο σε ιδέα"¹²⁸. Επομένως, μιλούμε για την απώλεια της

---

¹²⁷ Β. Γαϊτάνη, *Δοκίμια Επικοινωνιακής Θεολογίας*, σελ. 290.

¹²⁸ ο.π. σελ. 296.

οντολογικής ταυτότητας, η οποία αντικαθίσταται με μια μορφή ανταλλάξιμη.

Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" αντιστέκεται, παραμένει παραδοσιακά στις ηθικές, πνευματικές αξίες όπως περιγράφονται στο Ευαγγέλιο. Συνεχίζει να προβάλλει ως κέντρο ζωής του ανθρώπου, της οικογένειας αλλά και της κοινωνίας, τον Χριστό. Η επικοινωνία για το εκκλησιαστικό ραδιόφωνο χάνει την πρόθεση "επί" και μετατρέπεται σε "κοινωνία". Κοινωνία αγάπης τόσο με τον Τριαδικό Θεό, όσο και με τους ανθρώπους. Αποτελεί τη συνέχεια της ευχαριστιακής σύναξης, μιας σύναξης που στηρίζεται στο Σώμα και το Αίμα του Ιησού Χριστού, όπως αυτά παραδόθηκαν από τον ίδιο για την πλήρη ένωση Αυτού με τον άνθρωπο. Παραμένει αμετακίνητο, όσο και αν μεταβάλλεται ο κόσμος γύρω μας. "Διαφημίζει" τον μοναδικό σκοπό της ζωής του ανθρώπου που είναι η κατα χάριν Θέωση. Δεν θεωρεί σε καμία περίπτωση πρόοδο, το ότι ο μεταμοντερνισμός θέλει να επαναφέρει τον άνθρωπο στο σκοτάδι, στην πρό Χριστού εποχή, όπου τίποτα δεν ήταν διαυγές και φανερό.

Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" μεταφέρει το φως στους ακροατές, φωτίζοντας έτσι τα σκοτάδια και κάνοντας φανερό το θέλημα του Θεού. Είναι ένας άσβεστος φάρος. Αυτό είναι το διαρκές θαύμα, το θαύμα της θυσίας. Επιβεβαιώνει για άλλη μια φορά ο κ. Γαϊτάνης: "ίσως για αυτό το θαύμα, για ένα τέτοιο θαύμα, που είναι η μεγάλη αντιστροφή και λύτρωση των πάντων, μια πραγματικότητα ανώτερη από την πραγματικότητα, μια πραγματικότητα που πλάθει την ίδια την πραγματικότητα, να δέεται η χορεία των Αγίων της Ορθοδοξίας, ίσως αυτό να είναι η νέα κοινωνία, που η ορθόδοξη επικοινωνία επιτελεί μέσα στην άθλια νεο-μοντέρνα πραγματικότητα"¹²⁹.

---

¹²⁹ ο.π. σελ. 313.

Ο Ν. Postman ενάντια στο μεταμοντέρνο προτείνει να γίνουμε "στοργικοί αντιστασιακοί", να επιστρέψουμε στο παρελθόν, να αντλήσουμε από τους φιλοσόφους ό,τι πολυτιμότερο υπάρχει και να το μετατρέψουμε σε φάρο ελπίδας και οδηγό για το μέλλον¹³⁰. Ο Ν. Postman νοσταλγεί τις "μεγάλες αφηγήσεις" που είναι πλούσιες σε αξίες, ιδανικά, που όμως θέλει να τις διαβάζουμε με μία "νέα ταπεινότητα-σαν ιστοριούλες, σαν περιορισμένες ανθρώπινες εκφάνσεις της Αλήθειας"¹³¹. Μόνο τότε θα μπορέσουν να είναι απόλυτα χρήσιμες, ελπιδοφόρες και θα προσφέρουν το νόημα της ζωής.

Ο Thompson J. γράφει "δεν χρειαζόμαστε μια θεωρία μιας νέας εποχής αλλά αντιστρόφως μια νέα θεωρία, μιας εποχής της οποίας τα θεμέλια ετέθησαν αρκετό καιρό πριν και της οποίας τις συνέπειες δεν έχουμε ακόμη πλήρως κατανοήσει"¹³². Ο ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία" μεταφέρει το διαχρονικό μήνυμα του Ιησού Χριστού καταργώντας τις εποχές, τον χρόνο και το χώρο, προβάλλοντας την Αλήθεια, τη Σωτηρία και την Αιώνια Ζωή.

Το καλύτερο κλείσιμο νομίζω πως είναι ένα ποίημα γραμμένο από τον Πρωτοπρεσβύτερο Μιλτιάδη Ζέρβα, διευθυντή του περιοδικού "Πειραϊκή Εκκλησία" και αφιερωμένο στα 30 χρόνια διακονίας και προσφοράς του ρ/σ "Πειραϊκή Εκκλησία":

Εἶδα μάνα νὰ ξυπνᾶ τὰ παιδιά γιὰ τὸ σχολεῖο,
κι ἐκεῖ στὸ πρῶτο ἄνοιγμα τῶν ματιῶν,
ἐκεῖνα ν' «ἀντικρίζουν» τὰ «γράμματα» τοῦ Ὁρθροῦ
ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο τῆς κουζίνας.

Κι εἶδα καὶ γέρο σὲ καρέκλα σταυροπόδι,

---

¹³⁰ Ν. Postman, *Τεχνοπῶλιο· Η υποταγή του πολιτισμού στην τεχνολογία*, σελ. 186.

¹³¹ Ν. Postman, *Η πυξίδα του μέλλοντος*, σελ. 138.

¹³² Thompson J., *Νεωτερικότητα και μέσα επικοινωνίας*, σελ. 26.

ἔρημο καὶ μόνο, μὲ ἓνα τρανζιστοράκι στὸ χέρι,
παρέα μὲ μιὰ φωνὴ ζεστή,
ποὺ διάβαζε τὴ Γραφή.

Σ' αὐτοκίνητο, εἶδα, κολλημένο στὴν κίνηση,
ὄδηγὸ ταλαίπωρο κι ἐκνευρισμένο,
νὰ αἰσθάνεται ντροπή,
ὅταν κάποιος στὰ ἠχεῖα τοῦ ὀχήματος,
ἄρχισε νὰ μιλᾷ γιὰ τὴν ὑπομονὴ ἀγίων ἀσκητῶν
ποὺ καρτεροῦσαν μιὰ ζωὴ, φῶς ἄκτιστο.

Εἶδα κι ἄρρωστο στὸ κρεβάτι,
διπλωμένο στὰ δύο ἀπὸ φόβους καὶ πόνους,
νὰ παρηγορεῖται μὲ τὸ ἄκουσμα
τῶν πολλῶν τῆς Παναγίας θαυμάτων.

Δάσκαλο εἶδα, ξενοχτισμένο,
σκυμμένο πάνω σὲ τετράδια παιδιῶν ἀδιόρθωτα,
νὰ μαθητεύει σὲ ἀφιέρωμα τῆς «νυχτερινῆς ζώνης»
γιὰ τῆς 28^{ης} τοῦ Ὀκτώβρη τὴν ἐπέτειο.

Εἶδα κι ἄλλους πολλούς, τριάντα χρόνους τώρα,
κουρασμένους ἀπὸ τὴ ραδιοφωνικὴ ὀχλαγωγία,
νὰ ἀναζητοῦν ἓναν ἄλλο ἦχο, ἓνα ἄλλο ἦθος
ποὺ νὰ κομίζει ἀλήθεια καὶ νόημα στὴ ζωὴ τους·
νὰ ψάχνουν τὴ συχνότητα τῶν 91,2 στὰ FM."¹³³

---

¹³³ Μιλτιάδη Ζέρβα, "Κατάθεση εὐχαριστήρια", σελ. 13.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ ΙΟΥΝΙΟΥ Στην κορυφή σταθερά ο Real FM

Την πρώτη, με ποσοστό 13,9%, κατέχει για ακόμα μία φορά ο Real FM, σύμφωνα με τη μέτρηση ακροαματικότητας Ιουνίου της Ελληνικής Δημοσκοπικής Εταιρείας. Τι δεύτερη θέση

κατέχει ο ΣΚΑΪ (στο 9,4%), ενώ στην τρίτη θέση βρέθηκε ο μουσικός σταθμός Μελωδία με 4%.

Με ποσοστό 3,7% ακολουθούν ο Athens Dee Jay, ο Alpha και ο Δίεση. Στη συνέχεια βρίσκονται ο Best, η Πειραιϊκή Εκκλησία, ο Ρυθμός και ο Δρόμος. Στην 11η θέση βρίσκεται ο Kiss FM με ποσοστό 2,8% και στη 12η ο Βήμα με 2,7%. Ακολουθούν αναλυτικά οι μετρήσεις ακροαματικότητας των ραδιοφώνων:

Ραδιοφωνικοί σταθμοί	Ποσοστά
Real	13,9%
ΣΚΑΪ	9,4%
Μελωδία	4,0%
Athens Dee Jay	3,7%
Alpha	3,7%
Δίεση	3,7%
Best	3,6%
Πειραιϊκή Εκκλησία	3,1%
Ρυθμός	3,0%
Δρόμος	2,8%
Kiss	2,8%
Βήμα	2,7%
Dertl	2,7%
Flash	2,7%
Galaxy	2,6%
Εν Λευκώ	2,5%
Music	2,3%
EPA 2ο	2,3%
Love	2,1%
Νονασπορ	1,9%
Kosmos	1,8%
Mad	1,7%
Λάμψη	1,7%
Red	1,5%
Sfera	1,5%
EPA 3ο	1,5%
Rock	1,4%
Ραδ. Σταθμός της Εκκλησίας	1,4%
Nitro	1,3%
ANT1	1,3%
Pepper	1,2%
Oasis	1,2%
EPA Σπορ	1,0%
VFM	0,9%
NET 105.8	0,9%
Aθήνα 984	0,8%
Energy	0,6%
Play	0,6%
Στο Κόκκινο	0,5%
Κρήτη	0,4%
Atlantis	0,3%
Orange	0,3%
Αριστερά στα FM	0,1%
Επικοινωνία	0,1%
Αστύ	0,0%

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΗΓΟΡΟΣ
ΤΕ 17 - ΤΗΛ. 3244.409
ΑΘΗΝΑΙ

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΗΓΟΡΟΣ
ΤΕ 17 - ΤΗΛ. 3244.409
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΠΡΑΞΙΣ 9/28.3.1988

Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, κατόπιν προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Προέδρου Μητροπολίτου Πειραιῶς κ.κ. ΚΑΛΛΙΚΟΥ ὁμοφώνως

Ἀποφάσινεται

ὅτι ἀπεφάσισεν τήν Ἱδρυσιν, ἐγκατάστασιν καί λειτουργίαν Τοπικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ δι' ἐκπομπάς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, εἰς καθωρισμένην συνότητα καί εἰς τμήμα τοῦ 24ώρου (βῆρες πρωϊνές), συμφώνως πρός τὰς διατάξεις τῶν Νόμων καί τοῦ ΠΔ 25/88 καί πρός τοῦτε ἐξουσιοδοτεῖ τόν Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς Πανος. Ἀρχιμ. Ἰγνάτιον Γεωργακόπουλον, ὅπως ἐνεργήσῃ τά ὑέοντα ὡς ἐκπρόσωπος καί εἰδικός ἐντολοδόχος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, προκειμένου νά ἐκδοθῇ ἡ κατά νόμον ἄδεια ἰδρύσεως, ἐγκαταστάσεως καί λειτουργίας τοῦ Τοπικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὑποβάλλον ὅπου δεῖ τὰς ἀναγκαῖας δηλώσεις καί ἐνεργῶν τὰς νομίμους διατυπώσεις, μέχρι πέρατος τῆς υποθέσεως αὐτῆς.

Ἐσαύτως διορίζει ἀπό τοῦδε Εἰδικόν Πληρεξούσιον Δικηγόρον τόν κ. Ἠλίαν Παπανικολάου, μέ τήν ἐντολήν ἐνεργείας τῶν ἐκδοτικῶν καί δικαστικῶν διατυπώσεων, πρός ἐκτέλεσιν τῆς παρουσίας ἀποφάσεως.

Μή ὑπάρχοντος ἐτέρου θέματος λύεται ἡ συνεδρίασις.
Ἐν Πειραιεῖ τῇ 28ῃ Μαρτίου 1988.-

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Τά Μέλη

Ὁ Γραμματεὺς

Ἐπονται ὑπογραφαί

Ἀπόσπασμα αὐθημερόν
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Handwritten signature of the Metropolitan Bishop of Piraeus

Ακριβές αντιπεφωνημένον αντίγραφον ἐκ τοῦ
ἰς χεῖρας μου κεκυρωμένου τοιοῦτου ἐκδιδομένου
ὡν βάσει τοῦ ἀρ. 52 τοῦ Κώδικος περί

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΤΗ 16η Μαρτίου 1988, -

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 422, -

Πρός

Τήν ELECTRONICA LTD

Όδός

E N T A Y Θ A

Σέ απάντηση του από 5.3.1988 έγγραφου σας, σās γνωρίζομε ότι, ήδη εξασφαλίσαμε τόν σχετικό χώρο, πού εΐναι απαραίτητος για τήν εγκατάσταση κεραίας καί πομπού του υπό Ίδρυσι Ραδιοφωνικού Σταθμού Ίερās Μητροπόλεως Πειραιώς. Πρόκειται για τό χώρο πού υπάρχει πλησίον του παλαιού Κωδωνοστασίου του Ίεροϋ Ναού Προφήτου Ήλιου Καστέλλας Πειραιώς.

Μετά από αυτό παρακαλοϋμε να μās κάνετε τίς συγκεκριμένες προτάσεις για τίς σχετικές εγκαταστάσεις.

Έντολή του Σεβασμ. Μητροπολίτου
Ο Π Ρ Ω Τ Ο Σ Υ Γ Κ Ε Λ Λ Ο Σ

(Άρχιμ. ΙΓΝΑΤΙΟΣ) ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 4 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1990	ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 763
----------------------------	----------------	-----------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- Εξαιρέση κατηγοριών προσωπικού του Α' Θεραπευτηρίου Χρονίων Παθήσεων Αθηνών, από τις διατάξεις του Ν. 1735/87 1
- Προσδιορισμός των τιμών βάσης των προϊόντων πετρελαίου 2
- Καθορισμός τιμών πώλησης πετρελαιοειδών προϊόντων για δικαιούγους φορολογικών απαλλαγών 3
- Σύσταση Κοινοτικής Επιχείρησης 4
- Κανονισμός Ιδρύσεως και λειτουργίας του «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ» της 1. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 5

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. Δ2α/36395 (1)

Εξαιρέση κατηγοριών προσωπικού του Α' Θεραπευτηρίου Χρονίων Παθήσεων Αθηνών, από τις διατάξεις του Ν. 1735/87.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του εδαφίου (ια) της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του Ν. 1735/87 «προσλήψεις στο Δημόσιο Τομέα, Κοινωνικός έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση και άλλες διατάξεις».
2. Την πράξη της 5μελούς Επιτροπής Υπουργών αριθ. 40/2.7.90, με την οποία εγκρίθηκε η πρόσληψη του απαραίτητου προσωπικού για τη διεξαγωγή Ερευνητικών Προγραμμάτων στον τομέα Υγείας και Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την ΕΟΚ.
3. Τις εξαιρετικές υπηρεσιακές ανάγκες σε προσωπικό του Α' Θεραπευτηρίου Χρονίων Παθήσεων Αθηνών για την λειτουργία προγραμμάτων, επαγγελματικού προσανατολισμού ατόμων με ειδικές ανάγκες φυσικής αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες και Κοινωνικής επανένταξής τους, που εφαρμόζει το Ίδρυμα και τα οποία χρηματοδοτούνται από την ΕΟΚ, αποφασίζουμε:

1. Εξαιρούμε από τις διατάξεις του Ν. 1735/87 τις παρακάτω θέσεις προσωπικού του Α' Θεραπευτηρίου Χρονίων Παθήσεων Αθηνών:

1. Τρεις (3) θέσεις του κλάδου ΠΕ Ιατρών.
2. Μία (1) θέση του κλάδου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού.
3. Δύο (2) θέσεις του κλάδου ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας.

4. Έξι (6) θέσεις του κλάδου ΤΕ Νοσηλευτικής - Επισκεπτών-ριών Υγείας.
5. Μία (1) θέση του κλάδου ΤΕ Φυσικοθεραπείας.
6. Δύο (2) θέσεις του κλάδου ΤΕ Εργοθεραπείας.
7. Μία (1) θέση του κλάδου ΤΕ Διατροφής.
8. Δύο (2) θέσεις του κλάδου ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού.
9. Μία (1) θέση του κλάδου ΔΕ Υδραυλικών.
10. Μία (1) θέση του κλάδου ΥΕ Εργατών.
11. Μία (1) θέση του κλάδου ΥΕ προσωπικού καθαριότητας.
12. Μία (1) θέση του κλάδου ΥΕ Βοηθητικού προσωπικού μαγειρείου.

Θέσεις προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου:

1. Μία (1) θέση Ψυχολόγου
2. Μία (1) θέση Επαγγελματικού Συμβούλου
3. Δύο (2) θέσεις τεχνικών εκπαιδευτικών.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 24 Νοεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΕΒΕΡΤ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Αριθ. Α.Π.Δ2.Γ/32203 (2)

Προσδιορισμός των τιμών βάσης των προϊόντων πετρελαίου.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 11 του Ν. 1571/85 «Ρύθμιση θεμάτων πετρελαϊκής πολιτικής και εμπορίας πετρελαιοειδών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 192/85 τ. Α'), όπως το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο τέταρτο του Ν. 1769/88 (ΦΕΚ 66/7.4.88/τ. Α').
2. Τις διατάξεις του Π.Δ. 27/89 «παράγοντες διαμόρφωσης της τιμής βάσης τρόπος και βαθμίδος συμμετοχής τους στη διαμόρφωση αυτή για κάθε έτοιμο προϊόν πετρελαίου» (ΦΕΚ 15/17.1.89 τ. Α').
3. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 10 του Π.Δ. 437/85, «καθορισμός και ανακατανομή των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων» (ΦΕΚ 157/85 τ. Α').
4. Τις διατάξεις του Π.Δ. 381/89, για τον Οργανισμό του Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας.
5. Την απόφαση Δ15/Φ19/12430/30.5.90 (ΦΕΚ 335/30.5.90 τ. Β') του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας «Μεταβίβαση της εξουσίας να υπογράφει με εντολή

(5) Κανονισμός Ιδρύσεως και λειτουργίας του «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ» της Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Έχοντας υπόψη:

- α) Τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 4, και 29 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος».
  - β) Τις διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 4 του υπ' αρ. 1/1969 Κανονισμού «Περί Οργανισμού Διοικήσεως Εκκλησιαστικών Σωματίων και οργάνων».
  - γ) Τις υποχρεώσεις μας προς το πλήρωμα της Εκκλησίας, που προκύπτουν από τους ιερούς Κανόνες και τους Νόμους του Κράτους.
  - δ) Την ανάγκη για τη «μαρτυρία Ιησού Χριστού» και με το σύγχρονα τεχνικά μέσα, ιδρύουμε στην Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς το «Εκκλησιαστικό Κέντρο Επικοινωνίας και Ενημερώσεως».
- Ο τρόπος λειτουργίας καθορίζεται με ιδιαίτερο Κανονισμό. Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και στο επίσημο δελτίο «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Κ Α Ν Ο Ν Ι Σ Μ Ο Σ Ι Δ Ρ Υ Σ Ε Ω Σ Κ Α Ι Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Α Σ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ της Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Άρθρο 1

Σύσταση

Συνιστάται Ίδρυμα με την επωνυμία «Εκκλησιαστικό Κέντρο Επικοινωνίας και Ενημερώσεως, που θα λειτουργεί με τη μορφή Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου, θα εδρεύει στον Πειραιά και θα τελεί υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της Ι. Μητροπόλεως Πειραιώς. Το Ίδρυμα είναι μη κερδοσκοπικό, με σαφείς ιεραρχοκρατικούς, μορφωτικούς και πολιτιστικούς στόχους, σύμφωνους με την Ελληνορθόδοξη Παράδοση και ζωή και διέπεται από τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού.

Άρθρο 2

Σκοποί και μέσα

Σκοποί του Ίδρυματος είναι:

- α) Η μελέτη των ποιμαντικών και άλλων προβλημάτων του συγχρόνου ανθρώπου στα πλαίσια της Ενορίας της Ι. Μητροπόλεως Πειραιώς και του εν γένει κοινωνικού περιβάλλοντος, υπό το πρίσμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας.
  - β) Η άσκηση εκκλησιαστικής ποιμαντικής με κάθε πρόσφορο μέσο επικοινωνίας, ενημερώσεως και επιμορφώσεως.
2. Τα μέσα για την πραγμάτωση των οποίων είναι (ενδεικτικά):
- α) Η ίδρυση και λειτουργία Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών.
  - β) Η έκδοση και κυκλοφορία ενημερωτικών φυλλαδίων, εφημερίδων περιοδικών, βιβλίων, αφισών κλπ.
  - γ) Η παραγωγή και διακίνηση, εκπομπή ή προβολή μαγνητοταινιών, βιντεοκασετών, τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών προγραμμάτων κλπ.
  - δ) Κάθε άλλο, πρόσφορο για την επίτευξη των σκοπών.

Άρθρο 3

Διοίκηση του Ίδρυματος

1. Το Κέντρο διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο, μέλη του οποίου είναι:
  - α) Ο Μητροπολίτης Πειραιώς, ως Πρόεδρος.
  - β) Δύο (2) Κληρικοί της Ιεράς Μητροπόλεως και δύο (2) Λαϊκοί, που επιλέγονται και διορίζονται από το Μητροπολίτη - Πρόεδρο μαζί με τους αναπληρωματικούς των.

2. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι τριετής. Ο Πρόεδρος μπορεί να αντικαταστήσει μέλος του Δ.Σ. και πριν από τη λήξη της θητείας του, για λόγους που θα κρίνει ο ίδιος.

3. Τον Πρόεδρο απόντα ή κωλυόμενο αντικαθιστά ο Πρωτοσύγγελλος ή Κληρικός - μέλος του Δ.Σ., που ορίζεται με γραπτή απόφαση του Προέδρου.

4. Η ιδιότητα του μέλους του Δ.Σ. είναι τιμητική και άμισθη.

5. Κατά την πρώτη συνεδρία του το Δ.Σ. ορίζει τον Γραμματέα και τον Ταμία του.

6. Το Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικά ανα μήνα ή διμηνία και έκτακτα όταν κριθεί τούτο αναγκαίο από τον Πρόεδρο.

7. Οι αποφάσεις του Δ.Σ. λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών, δηλαδή τρεις τουλάχιστον ψήφους.

Στις συνεδριάσεις τηρούνται από τον Γραμματέα πρακτικά, που επικυρώνονται και υπογράφονται στην αμέσως επόμενη συνεδρία.

Άρθρο 4

Αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου

1. Το Δ.Σ. είναι υπεύθυνο και αρμόδιο να διοικεί το Ίδρυμα, να μεριμνά για όλες τις υποθέσεις του, να διαχειρίζεται την κινητή και ακίνητη περιουσία του, με χρηστό και επωφελητή για το Ίδρυμα τρόπο, και να παίρνει τις ενδεικνυόμενες αποφάσεις για την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία του, ώστε να εκπληρώνονται οι σκοποί του Ίδρυματος.

2. Ειδικότερα το Διοικ. Συμβούλιο.

α) Μεριμνά για την άρτια εκπλήρωση των σκοπών του Ίδρυματος σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού και των νόμων του Κράτους.

β) Εποπτεύει τη λειτουργία των Τομέων και Υπηρεσιών του Ίδρυματος.

γ) Δημιουργεί νέους τομείς δραστηριότητας του Ίδρυματος, για την απρόσκοπτη λειτουργία και επέκτασή του.

δ) Προσλαμβάνει το πάσης φύσεως προσωπικό και καθορίζει τα της αποζημιώσεώς του.

ε) Ψηφίζει τον προϋπολογισμό, τον απολογισμό και τον ισολογισμό.

Άρθρο 5

Αρμοδιότητες του Προέδρου

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ίδρυματος έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) Συγκαλεί το Δ.Σ. σε τακτικές και έκτακτες συνεδριάσεις, καταρτίζει την ημερήσια διάταξη θεμάτων, προεδρεύει και διευθύνει τις συζητήσεις.

β) Εκπροσωπεί το Ίδρυμα στα Δικαστήρια και σε κάθε Αρχή, καθώς και προς τους τρίτους.

γ) Αλληλογραφεί με κάθε Αρχή και υπογράφει όλα τα έγγραφα.

δ) Εποπτεύει και ελέγχει το προσωπικό του Ίδρυματος και μεριμνά για την παρακολούθηση εκτελέσεως των αποφάσεων του Δ.Σ.

Άρθρο 6

Καθήκοντα Γραμματέως

1. Ο Γραμματέας του Ίδρυματος:

α) Συντάσσει τα πρακτικά του Δ.Σ. και φροντίζει για την εκτέλεση των αποφάσεών του.

β) Συντάσσει τα έγγραφα τήρει και διεκπεραιώνει την αλληλογραφία.

γ) Επιμελείται, με τον υπεύθυνο για τα οικονομικά Ταμεία, τη σύνταξη του προϋπολογισμού, που υποβάλλεται για ψήφιση στο Δ.Σ.

δ) Είναι υπεύθυνος για τη φύλαξη των εγγράφων και βιβλίων (πλην των διαχειριστικών) καθώς και της σφραγίδος του Ιδρύματος.

2. Το Δ.Σ. μπορεί να αναθέσει σε υπάλληλο του Ιδρύματος, να βοηθά τον Γραμματέα στα καθήκοντά του.

3. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματός του ο Γραμματέας αναπληρώνεται από άλλο μέλος του Δ.Σ. που ορίζεται απ' αυτό με απόφασή του.

Άρθρο 7

Καθήκοντα Ταμεία

1. Ο Ταμίας του Ιδρύματος:

α) Έχει την αρμοδιότητα και ευθύνη για την οικονομική διαχείριση του Ιδρύματος, ενεργεί τις εισπράξεις και τις πληρωμές.

β) Τηρεί με τάξη και φυλάσσει ασφαλώς τα παραστατικά εισπράξεων και δαπανών και τα διαχειριστικά βιβλία του Ιδρύματος.

γ) Επιμελείται με τον Γραμματέα τη σύνταξη του προϋπολογισμού, απολογισμού και ισολογισμού την έγκριση κατάθεσή τους στο Δ.Σ. για έγκρισή.

2. Σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματός του, αναπληρώνεται από άλλο μέλος του Δ.Σ., που ορίζεται απ' αυτό με απόφασή του.

Άρθρο 8

Πόροι του Ιδρύματος

1. Πόροι του Ιδρύματος είναι:

α) Επιχειρήσεις της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς, των ενοριακών ή Ιδρυματικών ιερών ναών της και άλλων εκκλησιαστικών ή μη Νομικών Προσώπων Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου.

β) Δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες νομικών ή φυσικών προσώπων.

γ) Το προϊόν περιαγωγής δισκων στους ιερούς ναούς της Ι. Μητροπόλεως Πειραιώς.

δ) Οι τόκοι τραπεζικών καταθέσεων.

ε) Τα έσοδα από πωλήσεις βιβλίων, εντύπων, μαγνητοταινιών, βιντεοκασετών, ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών προγραμμάτων και από την παροχή υπηρεσιών προς τρίτους.

στ) Κάθε άλλο έσοδο, προερχόμενο από χρηστή και νόμιμη πηγή.

2. Οι δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες γίνονται αποδεχτές ή όχι, από τον Πρόεδρο του Ιδρύματος, ύστερα από σχετική απόφαση του Δ.Σ., οι δε κληρονομίες πάντοτε με το ευερέγτημα της απογραφής.

3. Σε περίπτωση υπάρξεως υπολοίπου χρήσεως, ο Πρόεδρος του Ιδρύματος, Μητροπολίτης Πειραιώς, μπορεί να διαθέτει ποσά για την κάλυψη ιεραποστολικών και φιλανθρωπικών δραστηριοτήτων της Ι. Μητροπόλεως Πειραιώς, μετά από γνώμη του Δ.Σ. του Ιδρύματος.

Άρθρο 9

Προϋπολογισμός - Απολογισμός

1. Το οικονομικό έτος αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου κάθε έτους.

2. Το Δ.Σ. ψηφίζει κατά μήνα Νοέμβριο τον προϋπολογισμό εσόδων και δαπανών του επομένου έτους. Με απόφασή του μπορούν να γίνουν μεταγενέστερα τροποποιήσεις του προϋπολογισμού.

3. Ο Ταμίας συντάσσει και υποβάλλει στο Δ.Σ. το πρώτο 15νθήμερο του Φεβρουαρίου τον απολογισμό εσόδων και δαπανών του προηγούμενου οικονομικού έτους, για έγκρισή.

4. Ο συνυποβαλλόμενος ισολογισμός αναγράφει αναλυτικά τα ενεργητικά και παθητικά περιουσιακά στοιχεία του Ιδρύματος,

όπως εμφανίζονται την 31η Δεκεμβρίου του έτους στο οποίο αναφέρεται.

5. Τον απολογισμό και ισολογισμό εγκρίνει το Δ.Σ. μέσα στο Φεβρουάριο κάθε χρόνου.

Άρθρο 10

Τηρούμενα βιβλία

1. Τα βιβλία που τηρούνται από το Ίδρυμα είναι:

α) Βιβλίο πρακτικών συνεδριάσεων του Δ.Σ. στο οποίο καταχωρίζονται οι συζητήσεις, πράξεις και αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

β) Βιβλίο Ταμείου, για την καταχώρηση κατά χρονολογική σειρά των εισπράξεων και πληρωμών.

γ) Πρωτόκολλο εισερχομένης και εξερχομένης αλληλογραφίας.

δ) Βιβλίο απογραφών, για την καταχώρηση κάθε έτους όλων των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και του απολογισμού και ισολογισμού.

ε) Βιβλίο υλικού, όπου παρακολουθείται η εισαγωγή, εξαγωγή και το υπόλοιπο των διαφόρων πραγμάτων του Ιδρύματος.

2. Σαν κριθεί σκόπιμο ή αναγκαίο, το Δ.Σ. μπορεί να αποφασίσει την τήρηση και άλλων βιβλίων ή στοιχείων.

Άρθρο 11

Δικαιολογητικά διαχειρίσεως

1. Οι πάσης φύσεως εισπράξεις θα γίνονται με την έκδοση αναλόγως, είτε διπλοτύπου εισπράξεων είτε διπλοτύπου παροχής υπηρεσιών, είτε τιμολογίου πωλήσεως, άπαντα θεωρημένα από την οικεία διεύθυνση οικονομικών υπηρεσιών. Επίσης εκδίδεται γενικό γραμμάτιο εισπράξεων αριθμημένο κατά αύξοντα αριθμό και στο οποίο υπογράφουν ο Ταμίας και ο Πρόεδρος.

2. Για την πραγματοποίηση δαπανών είναι απαραίτητη η έκδοση χρηματικού εντάλματος πληρωμής από διπλότυπο βιβλίο ενταλμάτων, αριθμημένο κατά αύξοντα αριθμό και υπογεγραμμένο από τον Πρόεδρο. Το πρωτότυπο επισυνάπτεται στα δικαιολογητικά της δαπάνης και το αντίγραφο παραμένει στο στέλεχος.

Άρθρο 12

Προσωπικό του Ιδρύματος

1. Εκτός από το προσωπικό που προσφέρει φιλοκερδώς και εθελοντικά τις υπηρεσίες του στο Ίδρυμα, είναι δυνατή η απασχόληση και άλλων προσώπων, που διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα:

α) Τα τακτικά προσλαμβάνονται κατόπιν αποφάσεως του Δ.Σ., προκειμένου να καλύψουν πάγιες ανάγκες του Ιδρύματος.

β) Τα έκτακτα προσλαμβάνονται με απόφαση του Σεβ. Προέδρου για την εκτέλεση ειδικού έργου. Όπως είναι: η παραγωγή ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών προγραμμάτων, συγγραφή εργασιών, σύνταξης εντύπων κ.λπ. Στην περίπτωση αυτή συντάσσεται και υπογράφεται ειδική σύμβαση που αναφέρει ακριβώς το έργο που ανατίθεται, το χρόνο περατώσεως το ύψος αμοιβής και τον τρόπο - χρόνο καταβολής της. Η σύμβαση υπογράφεται από τον Πρόεδρο του Ιδρύματος και τον έτερο συμβαλλόμενο.

2. Οι αποδοχές των τακτικών προσώπων καθορίζονται με απόφαση του Δ.Σ. του Ιδρύματος.

Άρθρο 13

Εποπτεία - Έλεγχος

Το Ίδρυμα υπόκειται στην εποπτεία και τον έλεγχο του Μη-

τροπολιτικού Συμβουλίου της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς.

Άρθρο 14

Σφραγίδα του Ιδρύματος

Το Ίδρυμα έχει σφραγίδα στην οποία αναγράφεται κυκλοτερώς η πλήρης επωνυμία του, ήτοι «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ».

Άρθρο 15

Διάλυση του Ιδρύματος

Το Διοικ. Συμβούλιο, όταν υπάρχουν σοβαροί λόγοι, μπορεί να αποφασίσει τη διάλυση του Ιδρύματος, αλλά με πλειοψηφία του-

λάχιστο τεσσάρων ψήφων στο σύνολο των μελών του, στις οποίες πρέπει απαραίτητως να περιλαμβάνεται και η ψήφος του Προέδρου. Σε περίπτωση διαλύσεως, η περιουσία του Ιδρύματος περιέρχεται στην Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς.

Άρθρο 16

Η ισχύς του παρόντος Κανονισμού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Πειραιάς, 25 Νοεμβρίου 1990

Ο Μητροπολίτης
†Ο Πειραιώς ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

2

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΤΗ.....1η...Απριλίου...1988...

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. ....

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΗΣ 1 - 4 - 88

Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον άποφασίζει τήν σύνθεσιν τής 'Επιτροπής Δεοντολογίας σύμφωνα μέ τό άρθρο 15 του Π.Δ. 25/88 ως έξής :

1. Πρωτοπρεσβύτερος ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΥΠΟΥΛΟΣ
'Ιερατ. Προϊστάμενος 'Ι. Ναού 'Αγ. Βασιλείου Πειραιώς.'
2. 'Ο κ. ΤΙΜΑΓΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
'Επίτιμος 'Επιθεωρητής Μέσης 'Εκπαίδεύσεως.
3. 'Ο κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΡΑΓΚΟΣ
'Εφοδιστής.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Ι.Μ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Γεώργιος Μ. Γεωργακοπούλας

Οί ως άνω αναφερόμενοι δηλοϋμεν ότι άποδεχόμεθα τόν διορισμόν μας είς τήν 'Επιτροπήν Δεοντολογίας τής 'Ι. Μητροπόλεως Πειραιώς.

1. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΥΠΟΥΛΟΣ
2. ΤΙΜΑΓΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
3. ΦΡΑΓΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Γεώργιος Μ. Γεωργακοπούλας
ΕΠΙΧΡΕΟΥΝΤΑΙ ΤΟ
ΕΝΘΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ Μ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΤΗ 1η Απριλίου 1988

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. ....

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΗΣ 1 - 4 - 88

Ως Τεχνικός υπεύθυνος ορίζεται ο κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΛΑΡΗΣ του 'Αντωνίου,
'Αξιωματικός Ε.Α., πτυχιούχος 'Ηλεκτρονικός τής Πολεμικής 'Αεροπορίας
καί πτυχιούχος Α τηλεπικοινωνιών από τό AIR UNIVERSITY U.S.A.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Ι.Μ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

[Handwritten signature]

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΤΗ 1η Απριλίου 1988

Αριθ. Πρωτ. ....

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΗΣ 1 - 4 - 88

Υπεύθυνος ολοκλήρου του προγράμματος ορίζεται ομόσωνα ο Πρωτοσύγκελλος
της Ιεράς Μητροπόλεως Πειραιώς Αρχιμανδρίτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ και
επί μέρους υπεύθυνοι τομέων οι κάτωθι :

1. Στόν Τομέα μορφώσεως ο π. ΣΥΜΕΩΝ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΟΣ . Πτύχιούχος
Ανστ. Βιομηχανικής Πειραιώς
2. Στόν Τομέα ψυχαγωγίας ή κ. ΤΣΙΜΟΥΡΗ ΧΡΥΣΟΥΛΑ . Μουσικός

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΤΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Ι.Μ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ο Μ Η Τ Ρ Ο Π Ο Λ Ι Τ Η Σ

Γ. Δ. Μ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πηγές:

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ - Π. ΔΙΑΘΗΚΗ, υπό Alfred Rahlfs, έκδ. Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1981.

- Κ. ΔΙΑΘΗΚΗ, υπό E. Nestle - K. Aland, εκδ. Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart 1985²⁶.

Αρχεῖο Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς

Βασιλείου Καισαρείας, Ὅτι οὐκ ἔστι τῶν κακῶν αἴτιος ὁ Θεός = Βασιλείου Καισαρείας, Ὀμιλία ὅτι οὐκ ἔστι τῶν κακῶν αἴτιος ὁ Θεός, P.G. 31, 329-354.

Γρηγορίου Θεολόγου, *Εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν* = Γρηγορίου Θεολόγου, *Εἰς τοὺς λόγους, καὶ εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν*, P.G. 35, 1043-1064.

Βοηθήματα:

Γαῖτάνη Β., *Homo Mediator* καὶ *Homo Theologus* = Γαῖτάνη Βασιλείου, *Homo Mediator* καὶ *Homo Theologus*, εκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 2015.

- *Επικοινωνία καὶ Θεολογία* = Γαῖτάνη Βασιλείου, *Επικοινωνία καὶ Θεολογία. Σύγχρονες μορφές επικοινωνίας καὶ θεολογικὴ σκέψη*, Ἀθήνα 2001.

- *Θλιμμένες φιλοσοφικές σκέψεις* = Τσάρεβιτς Βασίλιουκ (Γαϊτάνη Βασιλείου), *Θλιμμένες φιλοσοφικές σκέψεις*, τετρ. 1-5, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2018-2021.

- *Δοκίμια επικοινωνιακής θεολογίας* = Γαϊτάνη Βασιλείου, *Δοκίμια Επικοινωνιακής Θεολογίας*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2021.

- *Είναι και αγάπη* = Γαϊτάνη Βασιλείου, *Είναι και Αγάπη*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα 2014.

Γανωτή Κ., «Ο Σταθμός μᾶς παρηγορεῖ» = Γανωτή Κωνσταντίνου, «Ο Σταθμός μᾶς παρηγορεῖ», *ΠΕ 309* (Δεκέμβριος 2018), σελ. 25.

Γεωργακοπούλου Ιγνατίου, "30 χρόνια εὐλογία Θεοῦ" = Γεωργακοπούλου Ιγνατίου [Μητροπολίτου Δημητριάδος και Αλμυρού], "30 χρόνια εὐλογία Θεοῦ", *ΠΕ 309* (Δεκέμβριος 2018), σελ. 18-19.

Γρινιεζάκη Μακαρίου, *Το ἦθος και το ὕφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου* = Γρινιεζάκη Μακαρίου [Αρχιμανδρίτου (νυν Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας)], *Το ἦθος και το ὕφος του Εκκλησιαστικού ραδιοφώνου*, εκδ. Ακρίτα, Αθήνα 2007.

Δερμετζής Ν., "Πολιτική και Επικοινωνία· όψεις εκκοσμίκευσης" = Δερμετζής Ν., " Πολιτική και Επικοινωνία· όψεις εκκοσμίκευσης", στον συλλογικό τόμο *Θρησκείες και πολιτική στη νεωτερικότητα*, (επιμ. Θ. Λιποβατς, Ν. Δεμερτζής, Β. Γεωργιάδου), εκδ. Κριτική, Αθήνα 2002.

Eco U., " Το ευμετάβλητο των ερμηνειών" = Eco Umberto, " Το ευμετάβλητο των ερμηνειών", στον συλλογικό τόμο *Το μήνυμα του μέσου· Η έκρηξη της μαζικής επικοινωνίας*, (επιμ. Τάκης Φραγκούλης, Κώστας Λιβιεράτος),

μτφρ. Αμικά Λυκιαρδοπούλου, Λευτέρης Αναγνώστου, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991⁴, σελ. 254-256.

Ιωάννου Παύλου, Παύλου Ιωάννου, "Τριάντα χρόνια ζωής της Πειραιϊκής Ἐκκλησίας" = Ιωάννου Παύλου, [Μητροπολίτου Σισανίου και Σιατίστης], "Τριάντα χρόνια ζωής της Πειραιϊκής Ἐκκλησίας", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 23.

- Γεννημένοι για την χαρά = Ιωάννου Παύλου [Μητροπολίτου Σισανίου και Σιατίστης], Γεννημένοι για την χαρά, εκδ. Ἐν πλῶ, Αθήνα 2019.

Καρούσου Καλλινίκου, "Χριστὸς ἐσταυρωμένος, Χριστὸς Ἀναστημένος" = Καρούσου Καλλινίκου, "Χριστὸς ἐσταυρωμένος, Χριστὸς Ἀναστημένος, Χριστὸς Σωτὴρ τοῦ κόσμου, εἶναι τὸ μήνυμα τοῦ Σταθμοῦ", Πειραιϊκή Ἐκκλησία 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 46-47.

- "Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας" = Καρούσου Καλλινίκου [Μητροπολίτου πρ. Πειραιώς], "Ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 14-15.

Κοροβήλα Κ., "Ἡ κρίση του δημοσιογραφικοῦ λειτουργήματος" = Κοροβήλα Κυριάκου, "Ἡ κρίση του δημοσιογραφικοῦ λειτουργήματος", Σύναξη 50 (Απρίλιος-Ιούνιος 1994), σελ. 8.

Κουστὲνη Ανανία, "Ὁ Σταθμὸς εἶναι θεοφιλὴς καὶ ὠφελιμότετη δράση" = Κουστὲνη Ανανία [Αρχιμανδρίτου], "Ὁ Σταθμὸς εἶναι θεοφιλὴς καὶ ὠφελιμότετη δράση", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 26-27.

Κωσταρά Γ., *Φιλοσοφική προπαιδεία* = Κωσταρά Γρηγορίου, Φ., *Φιλοσοφική προπαιδεία. Εισαγωγική θεώρηση. Μεθοδολογική προσέγγιση. Ιστορική Επισκόπηση*, Αθήνα 1998⁵.

Λιαμή Η., "Γράμμα σ' έναν παλιό ακροατή" = Λιαμή Ήλια, "Ξέρω πια τί θέλεις ν' ακούς. Γράμμα σ' έναν παλιό ακροατή", *ΠΕ* 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 30-32.

Λιβιεράτου Κ., "Εισαγωγή" = Λιβιεράτου Κώστα, "Εισαγωγή" στον συλλογικό τόμο *Το μήνυμα του μέσου. Η έκρηξη της μαζικής επικοινωνίας*, (επιμ. Τάκης Φραγκούλης, Κώστας Λιβιεράτος), μτφρ. Αμίκια Λυκιαρδοπούλου, Λευτέρης Αναγνώστου, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1991⁴, σελ.

Lyotard J. F., *Η μεταμοντέρνα κατάσταση* = Lyotard Jean-François, *Η μεταμοντέρνα κατάσταση*, (μτφρ. Κωστής Παπαγιώργης), εκδ. Γνώση, Αθήνα 1993².

Mcluhan M., *MEDIA οι προεκτάσεις του ανθρώπου* = Μακλούαν Μάρσαλ, *MEDIA οι προεκτάσεις του ανθρώπου*, (μτφρ. Σπύρος Μάνδρος), εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1990.

Μαρκούδη Λ., "30 χρόνια τὸ ραδιόφωνο πού μιλάει στὴν ψυχὴ μας" = Μαρκούδη Λυκούργου, "Πειραϊκὴ Ἐκκλησία: 30 χρόνια τὸ ραδιόφωνο πού, μὲ τὸ πρόγραμμά του, μιλάει στὴν ψυχὴ μας", *ΠΕ* 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 44-45.

Maslow A., *Ψυχολογία τῆς ὑπαρξῆς* = Maslow Abraham, H., *Ψυχολογία τῆς ὑπαρξῆς*, (μτφρ. Σοφία Ανδρεοπούλου) εκδ. Diodos, Αθήνα 1995.

Μεντζελοπούλου Σεραφείμ, "Η προσφορά του ραδιοφωνικού σταθμού της Πειραιϊκής Εκκλησίας" = Σεραφείμ Μεντζελοπούλου [Μητροπολίτου Πειραιώς], "Η προσφορά του ραδιοφωνικού σταθμού της Πειραιϊκής Εκκλησίας", *ΠΕ* 309 (Δεκέμβριος 2018) σελ. 16-17.

Μητσόπουλου Ν., *Θέματα Δογματικής* = Μητσόπουλου Ν., *Θέματα Δογματικής Θεολογίας*, Αθήνα 1976.

Μπάραλας Γ., "Μια μικρή ραδιοφωνική έξομολόγηση" = Μπάραλας Γεώργιος-Χατζή Σοφία, "Μια μικρή ραδιοφωνική έξομολόγηση", *ΠΕ* 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 42-43.

Μπεκρινάκη Δ., "Ο ανακυκλωμένος εαυτός" = Μπεκρινάκη Δημήτρη, "Ο ανακυκλωμένος εαυτός (η αγιότητα στη Νέα Εποχή)", στον συλλογικό τόμο "Αγιότητα, ένα λησμονημένο όραμα", επιμ. Παντελής Ζούρας, εκδ. *Ακρίτας*, Αθήνα 2001.

Baudrillard J., *Η καταναλωτική κοινωνία* = Baudrillard Jean, *Η καταναλωτική κοινωνία*, (μτφρ. Βασίλης Τομανάς), εκδ. *Νησίδες*, Αθήνα 2000.

Brecht B., "Το ραδιόφωνο ως μηχανισμός επικοινωνίας" = Brecht Bertolt, "Το ραδιόφωνο ως μηχανισμός επικοινωνίας · Λόγος για τη λειτουργία του ραδιοφώνου", στον συλλογικό τόμο *Το μήνυμα του μέσου· Η έκρηξη της μαζικής επικοινωνίας*, (επιμ. Τάκης Φραγκούλης, Κώστας Λιβιεράτος), μτφρ. Αμίκια Λυκιαρδοπούλου, *Λευτέρης Αναγνώστου*, εκδ. *Αλεξάνδρεια*, Αθήνα 1991⁴, σελ. 224-232.

Πιστολή Ευσεβίου, "Επισημάνσεις στο φῶς τῆς εὐαγγελικῆς ἀλήθειας" = Πιστολή Ευσεβίου [Μητροπολίτου Σάμου και Ικαρίας], "Επισημάνσεις στο φῶς τῆς εὐαγγελικῆς ἀλήθειας", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 21.

Postman N., *Τεχνοπῶλιο· Η υποταγή του πολιτισμού στην τεχνολογία* = Postman N., *Τεχνοπῶλιο· Η υποταγή του πολιτισμού στην τεχνολογία*, (μτφρ. Κ. Μεταξά), εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 1999.

– *Η πυξίδα του μέλλοντος* = Postman N., *Η πυξίδα του μέλλοντος· Πώς το παρελθόν μπορεί να βελτιώσει το μέλλον μας*, (μτφρ. Κ. Μεταξά), εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2002.

Πουρτσουκλή Δανιήλ, "Γιὰ τὰ τριάντα ἔτη λειτουργίας τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας" = Πουρτσουκλή Δανιήλ [Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος και Ὑμηττοῦ], "Γιὰ τὰ τριάντα ἔτη λειτουργίας τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 22.

Σαχάρωφ Νικολάου, *Αγαπῶ ἀρα υπάρχω* = Σαχάρωφ Νικολάου [Ιερομονάχου], *Αγαπῶ ἀρα υπάρχω· Η θεολογική παρακαταθήκη του Γέροντος Σωφρονίου*, (μτφρ. Χ. Μακρόπουλος), εκδ. Εν πλώ, Αθήνα 2007.

Σεραφετινίδου Μ., *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας* = Σεραφετινίδου Μελίνα, *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα 1999.

Στανιλοάε Δημητρίου, *Ο Θεός, ο κόσμος και ο άνθρωπος* = Στανιλοάε Δημητρίου [Πρωθιερέως], *Ο Θεός, ο κόσμος και ο άνθρωπος· Εισαγωγή στην ορθόδοξη δογματική θεολογία*, (μτφρ. Γιώργος Παπαευθυμίου), εκδ. Αρμός, Αθήνα 2008.

Στεργιούλη Σεραφείμ, "Τριάντα χρόνια ζωής τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας" = Στεργιούλη Σεραφείμ, "Τριάντα χρόνια ζωής τῆς Πειραιϊκῆς Ἐκκλησίας", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 23.

Thompson J., *Νεωτερικότητα και μέσα επικοινωνίας* = Thompson John, B., *Νεωτερικότητα και μέσα επικοινωνίας*, (σειρά Κοινωνία, Πολιτική και Μέσα Επικοινωνίας), (μτφρ. Γιώτα Καραμπίνη), εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 1999.

Τσακίρη Κ., "Μὲ ὁδηγὸ τὴν καρδιὰ καὶ τὴ μνήμη" = Τσακίρη Κ., "Μὲ ὁδηγὸ τὴν καρδιὰ καὶ τὴ μνήμη", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 28-29.

Τσόμσκυ Ν., *Τα Μ.Μ.Ε. ως ὄργανο κοινωνικοῦ ἐλέγχου και επιβολῆς* = Τσόμσκυ Νόαμ, *Τα Μ.Μ.Ε. ως ὄργανο κοινωνικοῦ ἐλέγχου και επιβολῆς*, (μτφρ. Νότης Πάτσαλος), εκδ. Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα 1997³.

Τσουκάτου Β., "Παιδιὰ κι ἐμεῖς" = Τσουκάτου-Κορωναίου Βασιλική, "Παιδιὰ κι ἐμεῖς...", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 37.

Φλωρόφσκυ Γεωργίου, *Εκκλησία* = Φλωρόφσκυ Γεωργίου [Πρωθιερέως], *Αγία Γραφή, Εκκλησία, Παράδοσις*, (μτφρ. Δημητρίου Τσάμη), εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1976.

Φούντα Ιερεμία, "Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς εἶναι «ἦχος» κατήχησης" = Φούντα Ιερεμία [Μητροπολίτου Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως], "Ὁ Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς εἶναι «ἦχος» κατήχησης", ΠΕ 309 (Δεκέμβριος 2018), σελ. 24.

Fromm E., *Η καρδιά του ανθρώπου* = Fromm Erich, *Η καρδιά του ανθρώπου· Η δύναμή του για το καλό και το κακό*, (μτφρ. Δ. Θεοδωρακάτου), εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1978.

Διαδικτυακές Πηγές:

"Επικοινωνία" = "Επικοινωνία" (ανακτήθηκε την 2.9.2021 από: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1>)

"Μεταμοντερνισμός" = "Μεταμοντερνισμός" (ανακτήθηκε την 2.9.2021 από:

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>)

"Μεταμοντερνισμός και Χριστιανισμός" = "Μεταμοντερνισμός και Χριστιανισμός" (ανακτήθηκε την 2.9.2021 από: http://hellenicrevenge.blogspot.com/2011/08/blog-post_7808.html)

"Ο βίος του Αγίου Πορφυρίου και η ιδιαίτερη σχέση του με την "Πειραιϊκή Εκκλησία"" = "Ο βίος του Αγίου Πορφυρίου και η ιδιαίτερη σχέση του με την "Πειραιϊκή Εκκλησία"" (ανακτήθηκε την 2.9.2021 από:

<https://www.peradio.com/%CE%BF-%CE%B2%CE%AF%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CF%81%CF%86%CF%85%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B7-%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%AF%CF%84/>

Ζιάκας Θ., "Ελληνισμός, Χριστιανισμός, Μεταμοντερνισμός" = Ζιάκας Θ(εοδώρου), "Ελληνισμός, Χριστιανισμός, Μεταμοντερνισμός", *Άρδην* 17, (Δεκ. 1998 – Ιαν. 1999) (ανακτήθηκε την 2.9.2021 από: <https://antifono.gr/%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bd%ce%b9%cf%83%ce%bc%cf%8c%cf%822c%cf%87%cf%81%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%b1%ce%bd%ce%b9%cf%83%ce%bc%cf%8c%cf%822c%ce%bc%ce%b5%cf%84%ce%b1%ce%bc%ce%bf%ce%bd%cf%84%ce%b5/>).

Α. Βασιλείου, "Οι εφημερίδες έχουν ζωτική σημασία για τη δημοκρατία" = Ανδρούλλα Βασιλείου: Οι εφημερίδες έχουν ζωτική σημασία για τη δημοκρατία, (ανακτήθηκε την 2.9.2021 από: <http://www.ellinikofenomeno.gr/2012/05/%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%8D%CE%BB%CE%BB%CE%B1-%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B9-%CE%B5%CF%86%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%82-%CE%AD%CF%87/>)